

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้เก็บรวบรวมทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแบ่งเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางประชากร

ส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

ส่วนที่ 3 ผลกระทบจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่อวิถีการเลี้ยงชีพของเกษตรกรไทย

ส่วนที่ 4 ความพร้อมด้านวิถีการเลี้ยงชีพของเกษตรกรไทยเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

ส่วนที่ 5 แนวทางการปรับตัวของชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรีด้านวิถีการเลี้ยงชีพของเกษตรกรไทย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทางประชากร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางประชากรสามารถนำเสนอเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1.1 ข้อมูลลักษณะทางประชากร เกษตรกร ผู้นำชุมชน และข้าราชการในการวิจัยนี้มีลักษณะทางประชากรดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ลักษณะทางประชากร

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	174	69.9
1.2 หญิง	75	30.1
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 40 - 30 ปี	72	28.9
2.2 41- 50 ปี	77	30.9
2.3 51 - 60 ปี	80	32.1
2. 60 ปีขึ้นไป	20	8.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	ร้อยละ
3. การศึกษา		
3.1 ไม่จบการศึกษาภาคบังคับ	29	11.6
3.2 จบระดับประถมศึกษา	65	26.1
3.3 จบระดับมัธยมศึกษา	68	27.3
3.4 จบระดับอาชีวศึกษา	15	6.0
3.5 จบระดับอุดมศึกษา	71	28.5
3.6 ไม่ระบุระดับการศึกษา	1	0.4
4. อาชีพหลัก		
4.1 ทำนา	110	44.2
4.2 ทำสวน (ได้แก่ ลำไย 14.9 % ฝรั่ง 10.0 % มะม่วง 6.0 % ลิ้นจี่ 2.8 % กัลย 2.0 % มะเขือเทศ 0.8 % กระเทียม 0.4 % และ ส้ม 0.4 %)	78	31.3
4.3 ทำไร่ (ได้แก่ อ้อย 2.8 % ถั่วเหลืองและถั่วลิสง 2.0 % มันสำปะหลัง 1.2 % ยูคาลิปตัส 0.8 % ข้าวโพด 0.4 % ยางพารา 0.4 % และ ปาล์ม 0.4 %)	26	10.4
4.4 เลี้ยงสัตว์ (ได้แก่ โค 5.2 % ไก่ 4.8 % ปลานิลและปลา ทับทิม 4.4 % สุกร .8 % กุ้ง .4 % และ ฝัก .4 %)	41	16.5
4.5 รับราชการ	77	30.5
4.6 ค้าขาย	13	5.6
4.7 รับจ้าง	6	2.4
รวม	249	100.0

จากตารางที่ 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 69.9 กลุ่มที่มีมากที่สุดมีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.1 จบระดับอุดมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.5 และมีอาชีพทำนา คิดเป็นร้อยละ 44.19 รองลงมาได้แก่อาชีพทำสวนร้อยละ 31.3

ตารางที่ 4.2 ตำแหน่งของผู้นำชุมชนและข้าราชการ

ตำแหน่ง	จำนวน	ร้อยละ
1.ผู้นำชุมชน		
1.1 นายกองค์การบริหารส่วนตำบล	3	3.7
1.2 รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล	2	2.4
1.3 กำนัน	7	8.6
1.4 ผู้ใหญ่บ้าน	30	37.0
1.5 ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	10	12.4
1.6 กรรมการประชาคม (กรรมการหมู่บ้าน เดิม)	5	6.2
1.7 ประธานชุมชน	3	3.8
1. 8 กรรมการต่างๆ ในชุมชน	21	25.9
รวม	81	100
2. ข้าราชการ		
2.1 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	5	6.5
2.2 รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล	5	6.5
2.3 เกษตรอำเภอ	2	2.6
2.4 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร	20	26.0
2.5 ครูหรือนักวิชาการศึกษา	12	15.6
2.6 นักพัฒนาชุมชน	12	15.6
2.7 สาธารณสุขตำบล	5	6.5
2.8 เจ้าหน้าที่อื่นๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบล	16	20.7
รวม	77	100

จากตารางที่ 4.2 ผู้นำชุมชนที่มาให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้ใหญ่บ้าน และกรรมการในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 62.9 ส่วนข้าราชการกลุ่มที่มีมากที่สุด คือ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 26.0

1.2 ข้อมูลสภาพทั่วไปของตำบล พื้นที่ซึ่งเกษตรกร ผู้นำชุมชน และข้าราชการที่ใช้ในการวิจัยนี้มีสภาพดังนี้

1.2.1 ตำบลบ้านปาง อำเภอบางคนที จังหวัดเชียงใหม่

(1) อาชีพ ชาวบ้านปางมีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ได้แก่ สวนลิ้นจี่ สวนลำไย ไร่เห็ดหอม ไร่เห็ดโคนญี่ปุ่น ไร่เห็ดนางรม ไร่เห็ดนางฟ้า ไร่ถั่วลิสง ไร่ถั่วเหลือง นาข้าวเหนียว พืชสวนครัว ได้แก่ กล้วย ฝรั่ง ส่วนอาชีพเสริม ได้แก่ ร้านขายก๋วยเตี๋ยวอาหารตามสั่ง พนักงานของรัฐในองค์การบริหารส่วนตำบล รับจ้างทั่วไป ร้านถ่ายเอกสาร-ต่อภาษี

(2) รายได้ การทำมาหากินของชาวบ้านปางก่อให้เกิดรายได้หลัก ได้แก่ เห็ดหอม ขายได้ 4,000-5,000 บาทต่อเดือน ลิ้นจี่ ลำไย ขายได้ปีละ 10,000 -20,000 บาท ปีละ 15,000 บาท แต่ส่วนมากจะปลูกข้าวเหนียวไว้กินเอง สู้ราคาไม่ไหวขายแล้วไม่ได้อะไร ถั่ว ปีละ 17,000-20,000 บาท เห็ดนางฟ้า เดือนละ 2,000 บาท มะเขือม่วง ผักแม้ว เดือนละ 10,000-20,000 บาท ส่วนรายได้เสริม ได้แก่ รับจ้างทั่วไป เดือนละ 3,000-5,000 บาท กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งมีรายได้เสริมจากการรับจ้างเฝ้าบ้านให้คุณนายจากกรุงเทพที่มาปลูกบ้านในหมู่บ้านไม่บอกว่ามีรายได้เท่าไร ขายก๋วยเตี๋ยว อาหารตามสั่ง เดือนละ 4,000 บาท สงกรานต์ปีนี้ขายไม่ได้ ค้าวัสดุก่อสร้าง ค่าตอบแทนเป็นพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล เดือนละ 4,900 บาท

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ ชาวบ้านปางทุกคนรอบครัวเป็นหนี้ทั้งธนาคารเพื่อการเกษตร กองทุนหมู่บ้าน และนอกระบบ สาเหตุไม่ใช่เกษตรกรที่เกียจจ้งจน แม้ที่ดินมีน้อย คนละ 5-6 ไร่ ก็ปลูกกัน ตอนเริ่มปลูกไม่มีการประกันราคา ปลูกไปแล้วน้ำมันและปุ๋ยราคาขึ้น เดิมเคยช่วยเหลือกันได้ แต่เดี๋ยวนี้ การเอาแรงทำให้สิ้นเปลือง เพราะต้องเตรียมข้าวปลาอาหาร สุรา ได้ค่าแรงมาวันละ 150 บาท ใช้จ่ายเป็นค่าเหล่านี้หมด ไม่มีเหลือ แต่ขายผลผลิตไม่ได้ราคา

ที่ดินในตำบลบ้านปางถูกนายทุนซื้อไปจำนวนมาก ทำให้มีที่ดินสำหรับการเกษตรเหลือน้อย คนที่เป็นเกษตรกรเหลือน้อยลงไปมาก เปลี่ยนมารับจ้าง การยังชีพลำบาก ค่าใช้จ่ายสูง ทั้งเล่าเรียนลูก ค่าเสื่อนักเรียน ค่าภาษีสังคม กู้เดือนนั้นจ่ายหมดเดือนนั้น ซึ่งเดิมเป็นเกษตรกรอย่างเดียรรู้สึกเป็นอิสระ เป็นนายตัวเอง ทำงานเหนื่อยจะพักหรือจะแวะพูดคุยที่ไหนก็ได้ ไม่มีเงินติดตัวก็อยู่ได้ เพราะปลูกผักไว้เก็บกินได้ ทุกวันนี้ต้องมีเงินจึงจะอยู่ได้ ก้าวเท้าออกจากบ้านก็ต้องใช้เงินวันละบาท 150-120 ผู้ให้ข้อมูลแสดงความรู้สึกว่า

“...ปัจจุบันรู้สึกเครียด ท้อแท้ รายได้ไม่พอรายจ่าย เป็นหนี้มาก ดายทั้งเป็นคือเกษตรกร...”

(4) สภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครอบครัวมีตั้งแต่ 1 ถึง 5 คน ส่วนใหญ่ 4 คน เป็นครอบครัวเดี่ยว อยู่กันพ่อแม่ลูก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นผู้หารายได้หลักของ

ครอบครัว ลูกที่อยู่ด้วยแม่ทำงานแล้วยังพึ่งพิงและขอเงินพ่อแม่ใช้อยู่ เด็กและเยาวชนเอาแต่เรียนหนังสือ เทียวสนุก ไม่สนใจและไม่ช่วยทำงานเกษตร ้วยรุ่นอายุ 10 กว่าปีก็จับคู่อยู่ด้วยกันไม่ต้องแต่งงาน ไม่ไปโรงเรียน ให้พ่อแม่เลี้ยง เยาวชนอายุ 20 ปีกว่าๆ ทำการเกษตรไม่เป็นเลย ปลุกข้าวและเกี่ยวข้าวก็ไม่เป็น เรียนจบแล้วนิยมไปทำงานในโรงงานกันหมด หากหมดคนรุ่นนี้แล้วเกษตรกรก็คงจะไม่มี น่าเป็นห่วงว่าคนรุ่นใหม่จะเอาข้าวที่ไหนกิน เพราะทำนาไม่เป็นเลย **คาดว่าเกษตรกรไทยจะหายไป**

ภูมิปัญญาชาวบ้าน เดิมในหมู่บ้านชาวเขา ทุกบ้านต้องมีเครื่องทอผ้า ผู้หญิงจะทอผ้า ผู้ชายจะตีมีดด้วยแรงงานคนเร่งคว้น ปลุกถั่วเหลือง แต่ปัจจุบันภูมิปัญญาเหล่านี้ไม่เหลือแล้วเพราะซื้อถูกกว่า ยังคงเหลือการนวดแผนไทย แต่กำลังถูกการนวดสปาในรีสอร์ท (อยู่ในห้องแอร์ มีเตียงนุ่มที่ราคาแพงกว่าเข้ามาแข่งขัน โดยเอาภูมิปัญญาของชาวบ้านไปใช้ชื่อของรีสอร์ท) อยากตั้งของชาวบ้านเอง ใช้ชื่อของตัวเองแต่กลัวคนไม่เชื่อถือทั้งๆ ที่ฝีมือดี ส่วนประเพณีต่างๆ ยังคงรักษาไว้เหมือนเดิม

1.2.2 ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(1) อาชีพ ชาวบ้านแหวนมีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ได้แก่ ไร่ถั่วเหลือง สวนลำไย เลี้ยงไก่เนื้อ สวนลำไย และอาชีพเสริม ได้แก่ รับจ้างก่อสร้าง งานไม้ งานปูน รับจ้างทั่วไป ขับรถรับจ้าง

(2) รายได้ ชาวบ้านแหวนมีรายได้หลัก ได้แก่ รับเหมาก่อสร้างทั่วไปที่เป็นงานไม้ เดือนละ 5,000 บาท รับเหมาก่อสร้าง ทำถนน เดือนละ 4,000 บาท รับจ้างทั่วไป เดือนละ 3,000 บาท ขับรถรับส่งนักเรียน เดือนละ 3,000 บาท และรายได้เสริม ได้แก่ สวนลำไย มีรายได้ปีละ 30,000 บาท ไร่ถั่วเหลือง มีรายได้ปีละ 10,000 บาท-70,000 บาท เลี้ยงไก่เนื้อมีรายได้ปีละ 10,000 บาท

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ รายได้ครัวเรือนตามเกณฑ์ จปฐ 23,000 บาทต่อปี ตั้งแต่มีเขื่อน น้ำแล้งมาก ปลุกพืชมีต้นทุนมาก ยังต้องจ่ายค่าจ้างรายวัน 150 บาทพร้อมเลี้ยงข้าวด้วย งานยากก็หาคนงานทำไม่ได้ ต้นทุนสูงขึ้นอีก แต่ราคาผลผลิตกลับถูกพ่อค้าคนกลางกดให้ตกต่ำ เช่น ลำไย ถั่วเหลือง ถั่วลิสง เวลาขายต้องขนออกไปขายกับพ่อค้า พ่อค้าเป็นคนกำหนดราคา เกษตรกรไม่มีสิทธิ์จะพูดอะไร พ่อค้าบอกว่าให้กิโลกรัมละ 10 บาท แต่พอจะชั่งก็คัดที่ลูกใหญ่แล้วบอกว่าให้ราคากิโลกรัมละ 9 บาท เกษตรกรตัดลำไยออกจากต้นและขนออกมาจากสวนแล้วก็ต้องขายราคาตามนั้น เป็นต้น ส่วนใหญ่มีกำไรน้อยหรือขาดทุน เงินไม่เหลือเก็บ แต่ค่าใช้จ่ายของลูกหลานที่เป็นเด็กกลับมาก ขายเป็นเท่าไรก็เอามาใช้หนี้หมด บางครั้งขายได้เงินยังกลับไม่ถึงบ้านเงินก็หมดแล้ว เป็นหนี้กับทั้งธนาคารเพื่อการเกษตร กองทุนหมู่บ้าน และหนี้ธนาคาร กู้ทางนี้ไปส่งทางนั้น จึงมีหนี้พัวพันตลอด

ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงไก่ เลี้ยงจิ้งจกไม่มาก เลี้ยงพอให้ครอบครัวอยู่ได้ พ่อค้ามารับซื้อที่บ้านเกษตรกร หากให้ราคาไม่น่าพอใจ เกษตรกรก็ไม่ขาย สามารถเลี้ยงไก่ต่อไปได้

ชาวบ้านส่วนใหญ่ขายที่ดินทำกินให้นายทุนตั้งแต่ยุคเศรษฐกิจตกต่ำปี 2540 เหลือไว้เพียง 5-6 ไร่ พอทำกินเลี้ยงลูกหลาน และส่งให้เรียนหนังสือเท่านั้น การขาดแคลนนํ้าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ไม่สามารถรักษาที่ดินไว้ได้ ปัจจุบัน (2550) ชาวบ้านส่วนใหญ่ที่เป็นคนบ้านแหวนแท้ๆ ไม่มีที่ดินทำกินของตนเองแล้ว มีเพียงที่ดินอยู่อาศัยเท่านั้นที่เป็นของตนเอง อาชีพเกษตรกรเหลือเพียงไม่กี่บ้าน และต้องเช่าที่ดินที่ตนเองขายให้กับนายทุนใช้ทำนา ทำไร่ หรือรับจ้างนายทุนทำมาหากิน ชาวบ้านส่วนใหญ่ออกไปรับราชการ หรือรับจ้างบริษัทในเมือง ร้อยละ 30 ของประชาชนมีอาชีพหัตถกรรมประเภทจักสานและแกะสลักไม้ เพราะในหมู่บ้านมีโรงงานแกะสลักไม้ขนาดคนงาน 300 คน หรือค้ายาย และส่วนใหญ่ไม่มีอาชีพเสริมอื่น

ชาวบ้านส่วนใหญ่อยากให้เกษตรกรยั่งยืน มีวิถีชีวิตแบบชนบทแบบเดิม เป็นเกษตรกรแบบเดิม ซึ่งมีอิสระ เป็นนายของตนเอง มีการลงแขกเอาแรงช่วยกันทำ มีสิทธิมนุษยชนมากกว่าการรับจ้างทำนา ทำไร่ให้นายทุนเจ้าของที่ดิน ปัจจุบันเหมือนถูกบังคับให้ต้องออกไปทำงานทุกวัน จะหยุดตามใจชอบไม่ได้ วันไหนไม่ทำงานก็ไม่ได้ค่าจ้าง อีกทั้งมีคนต่างด้าวเข้ามาทำงานในตำบลบ้านแหวน ซึ่งเป็นปัญหามาก ทั้งแพร่เชื้อโรค แ่่งงานคนไทยทำ และก่อคดีง่าย ในขณะที่คนงานไทยเลือกงาน เรียกค่าจ้างแพงๆ แต่คนงานต่างด้าวไม่เลือกงาน

(4) สภาพทางสังคม บ้านแหวนเป็นตำบลใหญ่ที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ มีประชากร 9,000 คน 13 หมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล 26 คน จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-5 คน ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว อยู่กันพ่อแม่ลูก เด็กและเยาวชนรุ่นปัจจุบันไม่มีใครยอมเป็นเกษตรกร เพราะคิดว่าทำแล้วไม่ได้อะไร เรียนหนังสือจบแล้วก็ออกไปรับจ้างทำงานตามบริษัท ไม่ค่อยสนใจจะรักษาวัฒนธรรมของไทย ชอบรับเอาวัฒนธรรมของต่างประเทศ ไม่มีสัมมาคารวะ ใส่สายเดี่ยว-เอวลอย ไม่เคารพผู้ใหญ่ วันๆ สนใจแต่โทรศัพท์มือถือ ไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการทำจักสานและงานแกะสลักไม้เป็นอาชีพ วัฒนธรรมและกิจกรรมในประเพณีแบบเดิมยังรักษาไว้เหมือนเดิม เพื่อนบ้านมีความสัมพันธ์กันเหมือนเดิม ไปมาหาสู่ ยังคงมีการแบ่งปันกัน และเคารพผู้อาวุโส

1.2.3 ตำบลสองแคว กิ่งอำเภอคลองยล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) อาชีพ ชาวสองแควมีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ได้แก่ สวนลำไย ไร่ข้าวโพด เลี้ยงปลานิลงานแกะสลักไม้ และอาชีพเสริม ได้แก่ รับจ้าง พ่อค้าเร่ นอกหมู่บ้าน พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล รับจ้างทั่วไปและขายกล้วยเดี่ยว

(2) รายได้ ชาวสองแควมีรายได้หลักเฉลี่ยปีละเท่าไรนั้นเกษตรกรบอกว่าตอบไม่ได้ ขึ้นอยู่กับผลผลิตในปีนั้นๆ และการตั้งราคาของรัฐบาล เช่น ปีนี้รัฐบาลตั้งไว้ลำไยกิโลกรัมละ 8 บาท การตั้งราคาขึ้นอยู่กับความจริงใจของรัฐบาล ถามเกษตรกรๆ ก็ตอบไม่ได้ว่ารายได้ปีนี้เท่าไร ลำไย 20 ต้น อาจได้ประมาณ 70,000-80,000 บาท พ่อค้าเข้ามาดูๆ อาจรับซื้อเหมาต้นละ 750 บาท เป็นต้น เกษตรกรทราบว่าตัวเองมีพื้นที่เท่าไร 1 ไร่ปลูกลำไย 20-30 ต้นๆ หนึ่งขายลำไยได้ 750 บาท ได้ราคาประมาณไร่ละ 6,000-8,000 บาท ซึ่งยังไม่ได้หักค่าแรง ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง และค่าใช้จ่ายอื่นๆ เฉลี่ยมีรายได้รายละ 24,000 บาทต่อปี เลี้ยงปลา ปีละ 100,000 บาท ปลูกข้าวโพด ได้ปีละ 40,000 บาท รับซื้อพืชผลปีละ 100,000 บาท นาปรังปีละ 42,000 บาท และ รายได้เสริม ได้แก่ รับราชการ เดือนละ 5,000 บาท-2,500 บาท รับจ้างทั่วไปและขายกล้วยเดี่ยวเดือนละ 6,000 บาท

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ รายได้ประชาชนผ่านเกณฑ์ จปฐ ร้อยละ 90 ของครัวเรือน ทั้งตำบลยังเป็นเกษตรกร รายได้หลักได้จากการทำสวนลำไย ปีไหนฝนตกจึงจะได้ผลดี ปีไหนฝนไม่ตกต้องพินต้นลำไยทิ้ง ปลูกมา 6-7 ปีลงทุนไป 60,000-70,000 บาท ต้องล้มต้นลำไยทิ้ง หันมาทำนาปรังที่ไม่ต้องใช้น้ำมากนัก เกษตรกรต้องปรับตัวไปมาอย่างนี้โดยตลอด มีโรงงานอบลำไย ทอผ้า จักสาน เลี้ยงปลาหักทิมในกระชัง ของบริษัทซีพี นำมาให้ทั้งหมด เมื่อรับซื้อก็หักต้นทุนไป เลี้ยงกัน 3 หมู่บ้านที่อยู่ติดแม่น้ำปิง แต่ละรายมีพื้นที่ในการเลี้ยงเพียงเล็กน้อย ได้ราคาดีแม้จะมีคนเลี้ยงกันมาก หากน้ำท่วมก็เสียหายหมด สมาชิกอื่นในครอบครัวมีรายได้เล็กๆ น้อยๆ หรือมีเงินเดือนบ้าง แต่ใช้จ่ายของตนเองไม่ได้นำมาช่วยเหลือใช้จ่ายในครอบครัว

เกษตรกรไม่กลัวหนี้ เป็นลูกค้ำธนาคารเพื่อการเกษตรทุกครัวเรือน ส่งใช้คืนธนาคารทุกประมาณ 4 เดือน นอกจากนี้ยังเป็นหนี้ในระบบ และกองทุนหมู่บ้าน

(4) สภาพทางสังคม พื้นที่ 8.5 ตารางกิโลเมตร 11,550 หลังคาเรือน ห่างจากตัวเมืองเชียงใหม่ 108 กิโลเมตร ติดแม่น้ำปิง และแม่น้ำขาน จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-5 คน ส่วนใหญ่ยังเป็นครอบครัวขยาย และมีผู้สูงอายุอาศัยอยู่ด้วย เด็กวัยรุ่น อายุ 10 กว่าๆ มีความคิดว่าอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย ไม่มีใครอยากเรียนเกษตร ถูกเพื่อนเรียนก่อสร้างดูถูก ว่าสกปรกอยู่กับชีควาย เหม็นสาบ เด็กวัยรุ่นเข้าไปเรียนในเมืองจะไม่สนใจช่วยทำงานในนาในไร่ และมีความคิดว่า เรียนจบจะรับจ้างในเมือง ไม่เป็นเกษตรกรเด็ดขาด พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้กับลูก ส่วน

ใหญ่เด็กและเยาวชนเรียนรู้เรื่องต่างๆ ผ่านสื่อ คนรุ่นใหม่จึงไม่สนใจทำอาชีพเกษตรแล้ว ออกไปรับจ้างในเมืองกันหมด

ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทอผ้า จักสาน แพทย์แผนไทย หมอชาวบ้าน นวดแผนไทย ยังให้บริการอยู่ในชีวิตประจำวัน ประเพณี พิธีกรรมยังยึดแบบเดิมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ปู่ย่าตายายและมีสงกรานต์ ดำหัวผู้ใหญ่ ก่อเจดีย์ทราย ไม้ค้ำศรี (ต้นพระศรีมหาโพธิ์) ความสัมพันธ์ในชุมชน ทุกคนยังคงมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพื่อนบ้านหรือวัดมีงานก็ยังไปช่วยกันพร้อมหน้าพร้อมตา

การผลิตเดิมจะใช้แรงงานในท้องถิ่น แต่ปัจจุบันแรงงานภายในท้องถิ่นราคาสูง จึงมีการนำแรงงานเถื่อนเข้ามาจากพม่า ทำให้ความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตลดลง ภาวะเศรษฐกิจและการเงินทำให้ชาวบ้านสุขภาพจิตเสื่อมลงอย่างมาก ตำบลสองแควมีสถิติฆ่าตัวตายมากที่สุด ในอำเภอดอยหล่อ เดือนที่แล้วมี 3 ราย โรคจิต และโรคประสาท โรคความดันสูง โรคเบาหวาน และวัณโรคมีมากขึ้น

1.2.4 ตำบลสันติสุข อำเภอสันติสุข จังหวัดเชียงใหม่

(1) อาชีพ ชาวสันติสุขมีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ได้แก่ นาข้าวเหนียว นาข้าวหอมมะลิ สวนลำไย สวนส้ม ไร่มะเขือเทศ ไร่มันฝรั่ง เพาะเห็ดฟาง เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาตก เลี้ยงหมู เลี้ยงวัว และรับซื้อและขายส่งผลผลิตทางการเกษตรที่ตลาด และอาชีพเสริม ได้แก่ รับจ้างทั่วไป ค้าขาย และรับเหมาก่อสร้าง

(2) รายได้ ชาวสันติสุขมีรายได้หลัก ได้แก่ สวนลำไยแต่ละครอบครัวมีที่ดินเป็นของตนเองประมาณ 1 งาน-1 ไร่ หากทำนอกฤดูด้วย จะมีรายได้ปีละ 100,000 บาท เมื่อหักค่าใช้จ่าย 1 ไร่ 20-25 ต้น อายุต้น 8 ปี ปกติจะมีรายได้ปีละ 30,000-60,000 บาท เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลาตกราคาไม่ดี เลี้ยงหมูขาดทุน ติดลบ รับซื้อและขายส่งผลผลิตทางการเกษตรที่ตลาด ได้เดือนละ 10,000 บาท ปลุกกล้วย 1 ไร่ 700 ต้น ขายได้ปีละ 2 ครั้ง เพาะเห็ดฟาง มีรายได้เท่าไรขึ้นอยู่กับตั้งใจจะปลูกมากหรือไม่ ทำมากก็จะได้ปีละ 80,000-90,000 บาท ทำนาข้าวหอมมะลิไว้กินเองเหลือจึงจะขาย ได้พันธุ์จากโครงการเกษตร ทำปีละ 1 ครั้ง ต้นละ 8,000 บาท เลี้ยงวัวไม่ได้รายได้อะไรเลย ได้แต่เอามูลเฉยๆ ขายได้บ้างเดือนละ 1,000 บาท ให้ไปเปล่าๆ บ้าง ส่วนใหญ่ไว้ใช้ทำปุ๋ยอินทรีย์ ทำให้ลดค่าปุ๋ยไปส่วนหนึ่ง เมื่อก่อนส่งเสริมให้เลี้ยง เกษตรกรก็เอามาเลี้ยง แล้วก็ไม่ได้มาส่งเสริมอะไร ปล่อยให้เลี้ยงกันไป บางบ้านขาดทุนเป็นแสน รับจ้างเดินสายไฟ ได้มากกว่าทำสวน ปีละ 100,000 บาท ปลุกมะเขือเทศส่งโรงงานมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อ 4 ไร่ ปีละ 40,000-50,000 บาท ทำสวนส้ม ปีละ 80,000 บาท ใช้ชีวภาพ ต้นทุนลดลง และรายได้เสริม ได้แก่ เกษตรกรบาง

ราชมีเงินบำนาญ ลูกไปทำงานที่จังหวัดราชบุรี ส่งเงินมาให้บ้างบางครั้ง รับจ้างทั่วไป เดือนละ 3,000 บาท รับราชการ เดือนละ 10,000 บาท

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ รายได้หลักจากลำไย ทั้งปีรอรายได้จากลำไย หากลำไยขายไม่ได้ก็อยู่ไปวันๆ มีการทำนาข้าวเพื่อการบริโภคเอง ไม่สามารถปลูกข้าวเพื่อขายได้ เพราะพื้นที่แห้งแล้ง ขาดน้ำ ฝนแล้ง รอฝนตามฤดูกาล หรือเจาะน้ำบาดาล นอกจากนี้ ค่าปุ๋ย ค่ายาบำรุง และค่าแรงงานสูงขึ้น จ้างแรงก็ต้องเลี้ยงข้าวเลี้ยงเหล้า ตกแล้ววันละ 200 บาท ซึ่งทำให้การเพาะปลูกมีต้นทุนสูง

ปี 2543-2544 ชาวสวนลำไยขอกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตร จะได้เห็นสัญญาและรับเงินทันที ตั้งแต่ปี 2545-ปีนี้ (2550) ชาวสวนลำไยเดือดร้อนกันทั่วครอบครัว จากเดิมคุณภาพดีที่สุด (เกรดAA) ราคา กิโลกรัมละ 40-30 บาท ลดลงเหลือ 10 บาท เดิมลำไยปลูกได้ที่เชียงใหม่ ลำพูนเท่านั้น มีผลผลิตขายปีละ 1 ครั้ง เดียวนี้ภาคอีสานและที่ไหนก็ปลูกขาย และเทคโนโลยีช่วยให้ปลูกที่ไหนก็ได้ลำไยนอกฤดู และชาวสวนที่ทำนอกฤดู คิดว่า หากไม่ทำนอกฤดูก็ไม่มียาขายได้มาทดแทนที่ขายในฤดูขาดทุน และหากเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูนไม่ทำนอกฤดู ที่จันทบุรี อุตรธานี อุบลราชธานี หรือภาคใต้ก็ทำนอกฤดู เพราะคนซื้อไม่ได้คำนึงถึงคุณภาพว่าที่ไหนจะดีกว่ากัน แม้ว่าลำไยที่ดอยหล่อจะมีคุณภาพดีที่สุดในโลก เป็นพันธุ์อีดอ แม้แต่ลำพูนก็สู้ไม่ได้ ปีที่แล้ว (พ.ศ.2548) ในดอยหล่อต้องตัดต้นลำไยทิ้งเพราะขายไม่ได้ราคาเพราะไม่มีตลาด ทุกวันนี้ยังมีลำไยค้างอยู่ในโกดัง ทำให้ลำไยใหม่ไม่มีราคาจึงขายไม่ได้ ต้องทำลายทิ้งไป 50,000 ตัน ทำให้ปัจจุบันนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรไม่ให้เกษตรกรกู้เงินไปใช้ปลูกลำไย ให้ไปทำการเกษตรอย่างอื่น เช่น เลี้ยงหมู เลี้ยงปลา เป็นต้น

การขายลำไยของจังหวัดเชียงใหม่เป็นแบบเกษตรกรรายย่อยต่างคนต่างขาย แต่ละรายปลูก 6-7 ไร่ ไม่มีการใช้เทคโนโลยี และการตลาดก็ไม่ดี ขาดทุนก็จำเป็นต้องทำ เพราะเกิดมาเป็นลูกชาวไร่ชาวนาแล้ว ทำไปเพื่อให้พอยังชีพ ซึ่งต่างจากชาวสวนจันทบุรี แต่ละรายปลูก 300-400 ไร่ สามารถต่อรองราคาได้ มีการใช้เทคโนโลยีและปุ๋ยเร่งให้ออกลูกใหญ่แค่ไหนก็ได้ ออกลูกตอนไหนก็ได้

(4) สภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-6 คน ยังมีครอบครัวขยายอยู่บ้าง บางครอบครัวมีผู้สูงอายุและเด็กอาศัยอยู่ด้วยกัน สมาชิกในครอบครัวที่ทำงานนอกภาคเกษตร มีรายได้ไว้ใช้เอง ไม่ได้นำมาจุนเจือในครอบครัว ครอบครัวมีความสนิทสนมกันลดลง ไม่ค่อยมีเวลาสนใจกันเพราะมัวแต่สนใจการทำมาหากิน เดิมเคยปลูกผักกินเอง จะกินอะไรก็ไม่ต้องซื้อ

ปัจจุบันจะกินน้ำพริกก็ต้องซื้อวัตถุดิบทุกชนิด หรือแม้แต่กับข้าวบางบ้านก็ซื้อกับข้าวถุกิน ยิ่งกว่านั้น บางครั้งพ่อแม่ลูกต่างคนต่างกลับบ้านในเวลาที่ไม่ตรงกันจึงกินข้าวไม่พร้อมกัน

เด็กและเยาวชน ออกไปเรียนในเมือง ซึ่งมีทั้งที่ไปเข้าเย็นกลับและไปอยู่ช่วง โรงเรียนเปิดเทอม ไม่ใช่ชีวิตแบบชนบท สินค้าจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศมากจนวัยรุ่นไม่เท่าทัน ล่อให้วัยรุ่นอยากได้ไม่รู้จักพอ ต้องมีโทรศัพท์มือถือ ของใช้ทันสมัยราคาแพง และมีกิ๊ก ส่วนพ่อแม่ไม่มีเงินซื้อให้ก็ต้องกู้หนี้ยืมสิน เพราะกลัวลูกจะเสียหน้ามีวัตถุไปทันเทียมเพื่อน และกลัวลูกจะเสียใจ จึงกลายเป็นพ่อแม่ต้องใช้ชีวิตวัตถุนิยมตามเด็กวัยรุ่น รุ่นลูกหลานไม่มีใครทำอาชีพเกษตรกรแล้ว หันไปทำอาชีพอื่นกันหมด

ภูมิปัญญาชาวบ้าน เดิมมีการสานไม้กวาด จักสาน ทอผ้า แกะสลักไม้ กระบุง หรือทำเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ใช้กันเองทุกบ้าน ปัจจุบันไม่มีแล้ว ทุกบ้านต้องซื้อใช้ ยังเหลือแต่การทอผ้า และแปรรูปอาหาร

ความสัมพันธ์ในชุมชน ประมาณ 2 ปีมานี้ไม่มีการลงแขกช่วยแรงงานกันแล้ว แต่ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านยังเหมือนเดิม เวลาถึงงานจะไปช่วยเหลือกันแบบสังคมชนบท เมื่อเกษตรกรขายพืชผลทางการเกษตรไม่ได้ราคา จึงส่งผลให้มีภาระหนี้สูงขึ้น เกษตรกรจึงต้องดิ้นรนกับการทำมาหากินและการครองชีพ ทำให้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ลดลง และกระแสวัตถุนิยมเข้ามาทำให้วิถีการดำเนินชีวิตเปลี่ยนแปลงไป นำเป็นห่วงเรื่องการดำเนินวิถีชีวิตแบบสังคมชนบทจะต้องหมดไปแน่นอน เพราะคนรุ่นอายุต่ำกว่า 30 ปีไม่มีใครอยากเป็นคนแบบสังคมชนบทแบบเดิมแล้ว การแต่งกายก็เอาแบบคนเมือง มีผู้หญิงใส่สายเดี่ยว เกะกะเวลาออกงานสังคมในตำบล

1.2.5 ตำบลดอนลาน อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) อาชีพ ชาวดอนลานมีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ได้แก่ นาปรังปลูกทั้งข้าวเจ้าและข้าวเหนียวปีละ 2 ครั้ง เลี้ยงปลาตก ปลานิล สอนกล้วยน้ำหว้า และ อาชีพเสริม ได้แก่ ร้านขายอาหารเล็กๆ น้อยๆ ขายของชำ

(2) รายได้ ชาวดอนลานมีรายได้หลักจากการทำนา ปีละ 2 ครั้ง ที่นาจะถูกน้ำท่วมตั้งแต่เดือนกันยายน เกษตรกรจำเป็นต้องปล่อยที่นาไว้เปล่าๆ เริ่มทำนาอีกครั้งเดือนมกราคม ระหว่างปลูกข้าวตามคันนาไม่สามารถปลูกพืชอย่างอื่นได้ เพราะต้องใช้ยาฆ่าแมลง ยังมีเกษตรกรที่มีที่ดินขนาดพื้นที่ 100 ไร่ และมีเกษตรกรส่วนน้อยที่ทำสวนผัก เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลา ไม่ได้ระบุ

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่มีที่นาของตนเอง ขนาดใหญ่ที่สุด 50 ไร่ และเช่าหานายทุนด้วย ส่วนใหญ่ใช้การจ้างแรงงานและเครื่องจักร ตั้งแต่หว่านเมล็ดข้าวเปลือก ฉีดยา ใส่ปุ๋ย จนกระทั่งเก็บเกี่ยว บางครั้งขายก็ไม่ต้องไปเอง เจ้าของรถรับจ้างไปส่งให้ เกษตรกรไม่ต้อง

เลอะเทอะสกปรกเองเหมือนสมัยก่อน ฟางข้าวก็มีคนมารับซื้อไปเลี้ยงวัว หรือเพาะเห็ด ผู้ให้ข้อมูล ขยายความว่า

“...เกษตรกรรมนี้ไม่ต้องเห็นที่นาตัวเองก็ได้ อยู่บ้านยกหูโทรศัพท์สั่งอย่างเดียว ตื่นเช้าดื่ม กาแฟ แล้วก็ยกหูโทรศัพท์ พูดว่า เฮ้ยวันนี้มาหว่านปุ๋ยให้ที แล้วก็จ่ายค่าแรง จ้างหว่าน จ้าง ใส่ปุ๋ย จ้างเกี่ยว แล้วก็จ้างเอาไปขาย ทุกวันนี้เกษตรกรทำนาโดยไม่ได้ลงมือทำนาเอง ดังนั้น ค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูกเพิ่มขึ้นทันที...”

บางครัวเรือนซื้อเครื่องจักรไว้ใช้เอง ทำให้การทำนาสะดวกขึ้น พันธุ์ข้าวก็อายุสั้นลง (พันธุ์สุพรรณ และ พันธุ์พิษณุโลก) ปลูก 45 วัน หรือ 3 เดือนก็สามารถเก็บเกี่ยวได้ จึงเปลี่ยนมาทำนาหว่านหรือนาปรัง ปลูกได้ปีละ 2 ครั้ง ไม่ต้องรอน้ำฝน ดินฟ้า อากาศ รายได้ก็ดีขึ้น อีกทั้งเกษตรกรสามารถใช้เครื่องจักร หารายได้ด้วยการรับจ้างในที่นาของผู้อื่นอีก แต่เกษตรกรก็ยังไม่รวย ไม่เหมือนสมัยก่อนเกษตรกรทำ นาปี เป็นข้าวแห้งสามารถเก็บไว้ได้ตลอดปี บ้านเกษตรกรจะมียุ้งข้าวไว้เก็บข้าวไว้กินตลอดปี และใช้ เป็นพันธุ์เพาะปลูกในปีต่อไป มีพ่อค้ามาซื้อถึงบ้าน หากขายไม่ได้ราคาก็ไม่ขาย จะเก็บไว้จนกว่าจะมี ราคา ขายข้าวได้จึงยังมีเงินเหลือซื้อที่ดินเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ สมัยนี้ปลูกข้าวนาปรังเก็บไม่ได้ เก็บแล้ว ข้าวขึ้นไม่ได้ราคา ดังนั้น เกือบเสร็จก็นำขึ้นรถรับขายทันที เกษตรกรจึงลื้อยุ้งข้าวหมด ขายข้าวแล้วไม่ เป็นหนี้ก็ถือว่าดีแล้ว

ส่วนใหญ่เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้าน สหกรณ์ และนอกระบบ ซื้อปุ๋ยและยาฆ่า แมลงเงินเชื่อก็คิดดอกเบี้ยทันที ร้อยละ 2 บาทต่อเดือน ขายข้าวได้จึงจะมีเงินไปจ่าย ทำให้เป็นหนี้ วนเวียนทั้งปี หรือราคาข้าวที่ลดลงทำให้เกษตรกรต้องการเพิ่มผลผลิตเพื่อให้ขายได้มากขึ้น จึงยิ่งใส่ ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงมากขึ้น โดยไม่สนใจเรื่องสารพิษตกค้างในที่นา ผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพของ ผู้บริโภค โรคใหม่ ๆ ที่มีสาเหตุจากสารเคมี หรือปัญหาสุขภาพของเกษตรกรเอง แม้จะไม่ร้ายแรงแต่ สะสมไปเรื่อยๆ ดังนั้นทราบใดที่การปลูกด้วยสารเคมียังพอมีกำไร การดึงให้เกษตรกรหันกลับมาใช้ ปุ๋ยอินทรีย์คงทำได้ยาก รวมทั้งเมื่อถึงฤดูน้ำท่วมจะทำนาไม่ได้ จึงต้องใช้สารเคมีเร่งผลิตและเก็บ เกี่ยว ในขณะที่ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงราคาแพง ทำให้ขาดทุน เกษตรกรจึงมีหนี้สิน

การปลูกข้าวยังใช้ปุ๋ยชีวภาพน้อย ไม่เป็นที่นิยม เพราะไม่สามารถใช้เครื่อง ใส่ปุ๋ยชีวภาพได้ คนงานก็ไม่ค่อยอยากทำ เพราะการใส่ปุ๋ยชีวภาพเป็นงานหนัก แต่ปุ๋ยชีวภาพลด ต้นทุนได้มาก ผลผลิตได้เท่าเดิม และคุณภาพดี รวมทั้งปลอดสารพิษด้วย เดียวนี้แม้แต่วัวควายก็ไม่มี ให้เห็นในตำบลดอนลาน เพราะไม่ต้องใช้แรงงานสัตว์ ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อนทุกบ้านมีการเลี้ยงวัว ควาย เป็ด ไก่ หมู ไว้ใช้ประโยชน์

ชีวิตในปัจจุบันก้าวเท้าออกจากบ้านก็ต้องใช้เงินแล้ว ทุกอย่างมีเงินเป็นตัวกำหนด ต่างคนต่างต้องทำมาหากิน แต่ก็ได้รับความสะดวกสบายในชีวิตเพิ่มขึ้น เดิมจะกินน้ำแข็งต้องมานั่งรอเรือพายขายน้ำแข็งจะมาเป็นเวลา เดียวนี้มีรถขายน้ำแข็งมาขายทุกเวลา มีรถเร่ขายสินค้าทุกชนิดมาขายถึงหน้าบ้านวันละหลายคัน ในตำบลดอนลานมีโรงงาน ทำให้มีร้านค้าเพิ่มขึ้น แข่งกันขาย แม้แต่ร้านอาหารตามสั่งก็แข่งกันลดราคา ก๋วยเตี๋ยวตามสั่งราคาขามลด 10 บาท กลางคืนก็หาอาหารกินได้อย่างสะดวก แม้ว่าคนงานส่วนใหญ่เป็นคนตำบลละแวกใกล้เคียง ชาวดอนลานส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา แต่คนตำบลดอนลานที่ไม่ทำนาเคยออกไปรับจ้างที่อื่น ก็กลับมารับจ้างโรงงานในตำบลดอนลาน

(4) สภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครอบครัว มี 10 - 3 คน -ส่วนใหญ่ประกอบด้วยทุวัย ทั้งผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่ และเยาวชน ผู้หารายได้หลักของครอบครัวเป็นวัยแรงงาน เด็กและเยาวชน ไม่มีใครอยากมีอาชีพทำนาและใช้ชีวิตแบบสังคมชนบท ไม่สนใจจะสืบทอดงานจักสานและทอ絲 เรียนหนังสือก็เลือกเรียนด้านอื่น เช่น การตลาด เป็นต้น เด็กที่เรียนหนังสือไม่ไหวจึงจะอยู่ช่วยพ่อแม่ทำนา เพราะคิดว่าการทำนาไม่จำเป็นต้องมีความรู้ เห็นพ่อแม่ทำอย่างไรก็เลียนแบบพ่อแม่ไป มีอยู่ช่วงหนึ่งราคาข้าวต่ำ และแมลงลงนาข้าวมาก ทำให้เกษตรกรเป็นหนี้เป็นสินมาก ลูกหลานออกไปทำงานในโรงงานหมด หากพืชผลทางการเกษตรราคาดี ลูกหลานที่ทั้งตำบลดอนลานเข้าไปทำงานในกรุงเทพหรือในเมืองใหญ่ๆ ก็จะกลับมาช่วยกันทำนา คนทำการเกษตรก็มีมากขึ้น แต่เมื่อปลูกข้าวแล้วไม่มีราคาหรือรายได้ไม่ดี คนหนุ่มสาวก็ทั้งดอนลานเข้าไปเป็นแรงงานในโรงงาน ดังนั้น เด็กและเยาวชนในปัจจุบันไม่มีใครสนใจจะมีอาชีพทำนาแล้ว

ภูมิปัญญาชาวบ้าน ปัจจุบันยังมีผู้สูงอายุทำจักสานขายบ้าง แต่เหลือน้อยเพียง 1-2 ราย เดิมในตำบลดอนลานมีการทอ絲และจักสานกันทุกบ้าน ทำนาปี น้ำมากก็ขึ้นตามที่ทำนา ชาวบ้านพากันเก็บกอมตากแล้วก็ทอใช้กันทุกบ้าน สาวๆ ทุกคนทอ絲เป็นหมด แต่ปัจจุบันใช้สารเคมี กกตายแล้วไม่ขึ้นอีก เครื่องทอ絲ก็ทิ้งไป บางบ้านเท่านั้นที่เครื่องทอ絲ยังอยู่ ผู้ให้ข้อมูลบางคนคิดว่า หากยังมีกกก็อยากจะทอ絲ในช่วงที่น้ำท่วมที่นา เพราะว่างไม่รู้จะทำอะไร แต่ผู้ให้ข้อมูลบางคนกลับคิดว่า สมัยนี้สืบทอดจักสานขายมากมาย สีสรรก็สวยงาม ใครจะซื้อเลือก กว่าจะเสร็จสักผืนต้องใช้เวลานาน นอกจากนี้ในตำบลดอนลานเคยมีอาชีพต่อเรือ และทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ แต่ปัจจุบันไม่มีใครทำได้แล้ว เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่สูญหายไปแล้ว เล่าให้ลูกหลานฟังก็ไม่เชื่อว่าเคยมี

ความสัมพันธ์ในชุมชน เดิมทำนาปี การทำนาชาวบ้านจะมีการเอาแรงกัน ผลัดกันไปช่วยทำนา เจ้าของที่นาก็หุงข้าวเลี้ยง สลับกันไปมา แต่ปัจจุบันต่างคนต่างทำ หรือไม่ไหวก็ใช้การจ้าง และส่วนใหญ่ใช้การจ้าง นอกจากนี้ การแข่งขันกันมากขึ้นทำให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีเข้า

มาช่วยในการเพาะปลูก ส่งผลให้ชาวบ้านมีความสัมพันธ์กันน้อยลง เกิดความเหินแกลตัว และเกรงว่าในอนาคตชาวบ้านในสังคมชนบทอาจจะมีความห่างกันมากขึ้น เกษตรกรรวมกลุ่มกันยากขึ้น วิถีชีวิตชาวชนบทก็อาจจะหมดไป และนายทุนจะได้เปรียบมากขึ้น แม้ว่า ชาวบ้านยังมีกิจกรรมประจำปีร่วมกันบ้าง เช่น งานสงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น หรือบ้านใดมีงานชาวบ้านก็ยังไปช่วยงานกัน เช่น ช่วยกันทำอาหารในงานแต่งงาน งานบวช เป็นต้น

1.2.6. ตำบลนาคู อำเภอดักใต้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) อาชีพ ชาวนาคูมีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ได้แก่ ทำนาปรัง 2 ครั้งต่อปี ไร่แดงโม ไร่บวบ สวนผักตามฤดูกาล สวนพริก ปลูกหญ้าแฝกขาย และอาชีพเสริม ได้แก่ รับจ้าง รับราชการ

(2) รายได้ ชาวนาคูมีรายได้หลักจากการทำนาข้าว รองลงมาจากการทำสวนผัก มีรายได้เฉลี่ย 100,000 บาทต่อปี มีกลุ่มปลูกหญ้าแฝกในโครงการหลวง มีรายได้ 8,000-10,000 บาทต่อเดือน แต่ละครัวเรือนมีที่ดินไม่มาก ประมาณ 50-60 ไร่ ในขณะที่เดียวกันก็มีเกษตรกรจำนวนน้อยที่มีที่ดินตั้งแต่ 100 ไร่ขึ้นไป เริ่มมีการทำไร่นาสวนผสมและเลี้ยงปลาพร้อมกันในพื้นที่ดินบ้าง และปลูกข้าวอินทรีย์ ซึ่งได้ผลผลิตดีและขายได้ราคา ที่นา 56 ไร่ ทำนาปรังปีละ 2 ครั้ง มีรายได้ประมาณปีละ 400,000 บาท

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรในนาคูไม่มีสิทธิ์เรียกร้อง พ่อค้าคนกลางให้ราคาเท่าไร เป็นที่พอใจหรือไม่ ก็ต้องยอม ขอให้ได้ขายออกไปเท่านั้น เพราะเมื่อปลูกเสร็จและเก็บออกมาแล้วก็ไม่สามารถเก็บไว้ได้อีก ในขณะที่ ปัจจัยที่มีผลกับการทำนามากที่สุด คือ ต้นทุนการผลิต ได้แก่ น้ำมัน ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลงมีราคาแพง และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ต้นทุนในการทำนาเพิ่มขึ้น ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า

“...เดิมทำนา 30 ไร่ มีต้นทุน 30,000 บาท ปัจจุบันราคาต้นทุนขึ้นเป็น 50,000 บาท พ่อค้าปุ๋ยบอกว่าลดไม่ได้ เพราะฉันทักซื้อมาแพง แต่ราคาสินค้าทางการเกษตรมีแต่ลดลง ปีนี้ขายแล้วขาดทุน รัฐบาลประกันราคาข้าวที่ 6,500 บาท พ่อค้ารับซื้อ 4,800 บาท พ่อค้ารับซื้อข้าวก็บอกว่าให้ราคาได้แค่นี้แหละ แพงกว่านี้ก็ไม่รับซื้อ ให้ไปขายที่อื่น สมัยก่อนพ่อค้ามารับซื้อข้าวถึงที่นา ชั่งกันตรงตามน้ำหนักให้ราคาเท่ากับน้ำหนักที่ชั่ง แต่เดี๋ยวนี้ชาวนาเกี่ยวข้าวเสร็จต้องเอาออกไปขายพ่อค้า ข้าว 10 ถังจะหักออก 1 ถัง ชาวนาเสียเปรียบ...”

นอกจากนี้ วิธีการทำนาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากยังส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ผู้ให้ข้อมูลขยายความว่า

“...การที่เดี๋ยวนี้ต้นทุนในการทำนาของเกษตรกรไทยมีราคาสูง เพราะเกษตรกรไม่ได้ลงมือทำนาเอง ซึ่งแตกต่างจากเดิมเกษตรกรจะลงมือทำเองทุกอย่าง ใช้แรงงานคน ที่นาไม่เรียบก็ทำ

นาได้ เกี่ยวข้าวเสร็จก็เอาไปตาก ข้าวแห้งแล้วจึงจะขาย แต่เดี๋ยวนี้ อาศัยแรงงานในครัวเรือน ไม่เพียงพอ แรงงานรับจ้างหายาก ส่วนใหญ่ต้องใช้เครื่องจักรทำแทน ที่นาจึงต้องเรียบ นอกจากนี้ เกษตรกรรู้สึกว่าการงานคนทำงานไม่ทันใจ ผู้เครื่องจักรไม่ได้ จึงซื้อเครื่องหรือจ้างเครื่องของคนอื่นมาทำทุกขั้นตอน ขึ้นตัวอย่างเดียว ไม่ต้องทำเอง ไม่ต้องไปที่นา พอเริ่มจะทำ นาก็โทรศัพท์สั่งให้วิดน้ำเข้านา แชนาไว้ 3 วัน ก็โทรศัพท์สั่งให้มาเอาข้าวที่บ้านไปหว่าน ไม่นานก็โทรศัพท์ให้มาใส่ปุ๋ย และอีกไม่นานก็โทรศัพท์ให้มาเกี่ยว เกี่ยวเสร็จก็เอาข้าวไปขายได้เลย ทุกอย่างทำอย่างรีบเร่ง จะมัวทำเองไม่ทันคนอื่นเขา เดียวคนอื่นเก็บไปขายก่อน...แต่เดี๋ยวนี้ทำนาปีละ 2 ครั้ง ชาวนาแทบไม่มีเวลาว่างแต่ก็ยังไม่วาย ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อนทำนาปี ทำปีละ 1 ครั้ง ช่วยกันหว่าน หว่านแล้วก็รอน้ำฝนอีกหลายเดือน ขายข้าวได้ยังมีเงินเหลือซื้อที่นาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ บางครั้งซื้อได้เป็น 100 ไร่ สมัยนี้ชาวนาทำนา 200-300 ไร่ ยังซื้อที่นาเพิ่ม 20 ไร่ไม่ได้ "

ปัจจัยที่มีผลรองลงมา คือ ภัยธรรมชาติ หากน้ำท่วมมาเก็บเกี่ยวไม่ทันก็ล้มหมด ในปีนั้นก็ไม่มีรายได้เลย เช่น เมื่อปีที่แล้ว (2549) โชคร้าย พายุมาในระหว่างช่วงเกี่ยวข้าว บางคนเกี่ยวได้ครึ่งหนึ่ง บางคนยังไม่ได้เก็บเกี่ยวเลย ข้าวจมน้ำตายหมด ต้นมะม่วงตายหมด เป็นต้น

เกษตรกรปกติจะทำอะไรตามๆ กัน เห็นใครปลูกอะไรมีราคาดีก็ปลูกตาม พอมีคนปลูกเหมือนกันมากๆ เวลาขาดทุนก็พากันขาดทุนไปหมด เกษตรกรในตำบลเดียวกันไม่สามารถตกลงกันเองได้ว่าบ้านใดจะปลูกอะไร ทุกบ้านแย่งกันปลูกชนิดเดียวกันหมด บ่อยครั้งเก็บผลผลิตพร้อมๆ กัน ผลผลิตล้นตลาด ขายไม่ได้ ทั้งๆ ที่ลงทุนปลูกไปแล้ว ชาวสวนไม่รู้จะทำอย่างไร ต้องเอาผลผลิตไปทิ้ง เช่น ปีนี้ (2550) เกษตรกรบ้านหนึ่งปลูกมะระ ขายได้ราคา 200,000 บาท ช้างบ้านเห็นแล้วก็อยู่เฉยไม่ปลูกมะระไม่ได้ พากันปลูกบ้าง สุดท้ายเอาไปขายที่ตลาดพร้อมกัน พอค้าไม่สามารถซื้อได้ทั้งหมด ใครมาก่อนก็รีบซื้อไว้อีก ใครมาทีหลังก็ต้องเอาไปเททิ้งที่หลังตลาด เป็นต้น ในขณะที่นายทุนกดราคาสินค้าทางการเกษตร เช่น ราคาผักที่ตลาดกิโลกรัมละ 25 บาท แต่รับซื้อจากเกษตรกร กิโลกรัมละ 8 บาท ซึ่งเป็นการเอาเปรียบเกษตรกร

ปัจจุบันในตำบลนาคูมีการขายหน้าดินถึงชั้นดินทรายในที่ดินจำนวนมาก ซึ่งเป็นผลเสียต่อการเกษตรอย่างมาก เพราะเป็นการทำลายที่ดินระดับยุบพังจนเสียหายไม่สามารถปลูกอะไรได้อีก การดำเนินการดังกล่าวได้รับอนุญาตจากองค์การบริหารส่วนตำบลนาคู ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ไม่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ชาวบ้านที่เคยเข้าไปเป็นแรงงานในโรงงานที่กรุงเทพฯ ประมาณ 5-6 ปีมานี้ หางานในโรงงานทำไม่ได้ จึงกลับมาอยู่ในตำบลนาคู ทำให้มีคนต้องการทำนาเพิ่มขึ้น แต่ในตำบลนาคูมีที่นาเหลือน้อยกว่าความต้องการ ที่นาไหนว่าง จะมีคนมาแย่งกันเช่าทำนาทันที แพงเท่าไรก็ยอม

เช่า บางคนมีที่นาอยู่ 100 ไร่แล้ว ก็ยังอยากทำเพิ่ม จึงคิดว่าอาชีพทำนาไม่น่าจะหมดไปจากตำบลนาคู ชาวบ้านที่หมดวัยเป็นแรงงานในโรงงานแล้ว ไม่รู้จะทำอะไร ก็กลับมาเป็นเกษตรกร รวมทั้ง คนที่เคยทำนา ก็ไม่รู้จะเปลี่ยนไปทำอะไร ทำแล้วเป็นหนี้ 300,000 -400,000 บาท ทั้งๆ ที่ไม่ได้กินเหล้าสูบบุหรี่ ก็ยังต้องทำนาต่อไป ชาวนาที่พอเลี้ยงตัวเองได้หรือไม่มีหนี้ เป็นเพราะมีอาชีพเสริม แต่ก็ไม่มีเวลาว่าง ทำอย่างนั้นเสร็จก็ต้องไปทำอย่างอื่นอีก

(4) สภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน เดิมชาวนาจะคิดว่าเป็นเกษตรกรเป็นอาชีพที่ต่ำต้อย แต่ปัจจุบันชาวนาไม่คิดเช่นนั้น ชาวนาบางคนสามารถมีรายได้ดีเป็นกอบเป็นกำ ดีกว่าข้าราชการบางคน ตอนนี้อยู่ที่ไหนหากจะต้องบอกว่าเป็นชาวนา ก็พูดได้อย่างเต็มปาก ไม่รู้สึกอายใคร แต่ชาวนาก็ยังนิยมให้ลูกเรียนหนังสือเพื่อจะได้ไม่ต้องมาเป็นชาวนา

เด็กและเยาวชน พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาให้กับลูก เด็กจึงมีปัญหาและไม่อยากอยู่บ้าน หนุ่มสาวจะจับกันก็ยกหูโทรศัพท์ ติดต่อกันง่ายไปทุกอย่าง เด็กรุ่นใหม่ก็ไม่มีใครอยากเป็นชาวนา ส่วนใหญ่นิยมทำงานในโรงงาน ไม่มีใครสนใจทำการเกษตรปล่อยให้พ่อแม่ทำตามลำพัง

ภูมิปัญญาชาวบ้าน เดิมตามบ้านจะมีการทอ絲 และการทำจักสานเอาไว้ใช้สมัยนี้ทำเสร็จไม่รู้เอาไปทำอะไร ได้แต่เอาไว้โชว์ หรือญาติมาจากต่างถิ่นก็มาเอาไปทีละ 1-2 ผืน คนทอไม่ได้อะไรกลับมาจึงเลิกทอ ผู้สูงอายุที่ทำได้และเครื่องทอ絲ก็ยังพอมี แต่ชาวบ้านไม่คิดว่าจะมีความจำเป็นที่จะต้องอนุรักษ์ไว้ เป็นงานที่เสียเวลา ทอ絲 1 ผืนใช้เวลาหลายวัน และมีแบบพลาสติกเข้ามาแทนแล้ว สะดวกไม่ต้องเสียเวลาลงมือทำเอง เช่น ซื่อปุ๋ย 10 ดันแถมกระบุงหวานข้าว ใบ เป็นต้น ดันกกเจอยาฆ่าหญ้าก็ตายหมดแล้ว เมื่อประมาณ 10 ปีก่อน พัฒนาชุมชนเคยเข้ามาให้ตั้งกลุ่มสานผักตบชวา ใหม่ ๆ ก็ขายได้ ต่อมาทำแล้วเหลือ ไม่มีตลาด ไม่มีคนซื้อ ไม่รู้จะขายใคร ชาวบ้านลงทุนขับรถไปเก็บผักตบชวาที่ตำบลช้างเคียง ไม่มีรายได้กลับมา สุดท้ายก็ต้องล้มเลิกไป

งานประเพณี ชาวบ้านยังร่วมกันประกอบกิจกรรมตามประเพณีสงกรานต์ งานประจำปีวัดนาคู แต่มีกิจกรรมน้อย สงกรานต์เดิมจะมีกิจกรรมละเล่นต่างๆ เช่น มอญซ่อนผ้า ลูกช่วง สาวหนุ่มจะมาจับกัน หรือปั้นขนมไปก็มองตากันไป จับมือถือแขนกันก็อนุญาตให้ทำได้เฉพาะในวันสงกรานต์เท่านั้น จะแต่งงานได้หรือไม่ก็เพราะมาเจอกันวันสงกรานต์ เป็นต้น เดิมนี่รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่อย่างเดียว เสร็จแล้วก็ต่างคนต่างกลับ ตั้งแต่มีการทำนาปรังไม่มีเวลาจะมาเล่นกัน และมีงานประเพณีสมัยเข้ามาแทน เช่น วันพ่อวันแม่ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ในชุมชน คนในตำบลนาคูห่างเหินกันมาก มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก ไม่ถูกกันเพราะแข่งขันกันทำมาหากิน และขายผลผลิต ส่วนมากที่นาติดกันจะไม่ถูกกัน ทำให้

ชาวบ้านมารวมกันทำได้ยาก ทุกคนจะอ้างว่างานมากมาประชุมไม่ได้ และคิดว่าจะหวนกลับมาเป็นบรรยากาศแบบสังคมชนบทเหมือนเดิมยาก ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า

“...สมัยเมื่อ 5-6 ปีก่อนยังมีการเอาแรงกันอยู่ เจ้าของก็หุงข้าวเลี้ยง บ้านอื่นๆ ก็ไปช่วยกันหมด หมุนเวียนกันทำไม่ได้หยุด จึงมีโอกาสไปพบปะกันทุกวัน สมัยนี้ต่างคนต่างมีเครื่องจักร ชาวนาแทบไม่ได้ไถไปไถนา ไม่ได้เจอกัน บางคนก็เริ่มคิดว่าที่นาไม่เท่ากัน การเอาแรงก็ไม่เท่ากัน หรือเริ่มมีภาระอื่น จึงกลายเป็นจ้องแต่จะทำของตัวเองให้ดี กลายเป็นแข่งกันเกี่ยวแข่งขั้นได้ ไม่ค่อยยินร้ายใครต่อกันเท่าไร เริ่มมีการเห็นแก่ตัวกันเยอะ บอกให้มาช่วยกัน ก็จะได้รับคำตอบว่าของฉันยังไม่ได้ทำเลย ทำนาปีละ 2 ครั้ง หากมีที่นา 100 ไร่ ก็เท่ากับต้องดูแลนา 200 ไร่ แทบไม่มีเวลาว่าง จึงไม่มีเวลาจะไปเดินเที่ยวคุยกับเพื่อนบ้าน ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อนทำนาปี ทำปีละ 1 ครั้ง ช่วยกันหว่าน หว่านแล้วก็รอน้ำฝนอีกหลายเดือน ช่วงนั้นจะไปเที่ยวบ้านใครก็ได้ สมัยนี้ผู้สมัยก่อนไม่ได้ สมัยนี้ทำนาแทบไม่ได้หยุด สมัยก่อนทำไปหยุดไป แม้ว่าจะชอบวิถีชีวิตแบบเก่า แต่คงทำไม่ได้แล้ว เพราะปัจจุบันวิถีชุมชนได้เปลี่ยนเป็นแบบรีบเร่ง บ้านเมืองได้พัฒนาไปแล้ว...”

โทรศัพท์มือถือทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยพูดคุยกัน ออกจากบ้านก็กัญโทรศัพท์พูดจนกระทั่งเดินพันปากซอย ไม่ต้องทักทายเพื่อนบ้านที่เดินผ่านกันไปมาเลย ต่างจากสมัยก่อนออกจากบ้านก็ทักกันหมดทุกบ้านจนถึงปากซอย

ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรรมมีสิทธิและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน แต่มีอิสระมากกว่าอาชีพอื่นๆ เช่น วันนี้คิดว่าจะหว่านปุ๋ย แต่หากมีธุระอื่นด่วนเข้ามา ก็เปลี่ยนแผนยังไม่หว่านปุ๋ยวันนี้ได้ ไม่มีใครมาบังคับได้ แต่ข้าราชการ ผู้บังคับบัญชาสั่งให้ทำอะไรก็ต้องทำ จะบอกว่าไม่ทำไม่ได้ เป็นต้น สิทธิเดียวที่เกษตรกรไม่มี คือ การตั้งราคาขายข้าว พ่อค้าบอกว่ารับซื้อเท่าไรก็ต้องขายเท่านั้น

1.2.7 ตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) อาชีพ ชาวหนองปลิงมีอาชีพหลัก ทำนาปรัง และอาชีพเสริม ได้แก่ รับจ้างทั่วไป รับจ้างหล่อเสาปูน ทำฝ้า มุงหลังคา และกระຈก รับเหมาก่อสร้าง ให้เช่ารถเกี่ยวข้าว ทำขวัญนาค ค่าขายอาหารตามสั่ง และรับราชการ

(2) รายได้ ชาวหนองปลิงมีรายได้หลักจากการทำนาข้าว เป็นนาปรัง ทำปีละ 2-3 ครั้ง ผลผลิตดี

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรส่วนใหญ่เช่าที่ดินทำนา มีเพียงที่ดินที่ปลูกบ้านเท่านั้นที่เป็นของตนเอง วิธีการทำนามีการพึ่งพาเครื่องจักรมาก หาแรงงานมารับจ้างทำนายากขึ้น ปีนี้ (2550) ค่าแรงวันละ 200 บาท ข้าวราคาต่ำมาก เหลือเกวียนละ 5,700-4,500 บาท ราคาตกจากปีที่แล้ว (6,500-7,000 บาท) รัฐบาลไม่ได้ควบคุมพ่อค้าที่รับซื้อข้าว ราคาจึงต่ำมากทำให้

เกษตรกรลำบากมาก ในขณะที่ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และน้ำมัน (ใช้กับเครื่องวิดน้ำ) ราคามีแต่ขึ้น ไม่เคยราคาดลงเลย จะไม่ใช้ปุ๋ยก็ไม่ได้ บางครั้งหว่านปุ๋ยวันนี้พรุ่งนี้ฝนตกก็ต้องหว่านปุ๋ยกันใหม่ ทำให้ต้นทุนการปลูกข้าวราคาแพงกว่าราคาขาย เกษตรกรจึงไม่เคยได้ลืมตาอ้าปาก

ภัยทางธรรมชาติก็เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำนา ปีที่แล้วน้ำท่วม ตำบลหนองปลิง ปลูกข้าว 3 รอบก็เสียหาย 3 รอบ ไม่มีชาวนาคิดว่าทำแล้วพัก เห็นที่นาข้างๆ ทำก็ต้องทำบ้าง แม้ต้องกู้เงินมาทำก็ยังทำ แม้ชลประทานจะประกาศว่าน้ำขาดแคลนไม่ให้ทำนา ถึงไม่มีน้ำก็ยังทำ และมักทะเลาะเรื่องแย่งน้ำกัน ชาวนาส่วนใหญ่คิดว่าคนอื่นขายข้าวแล้วได้เงิน ตัวเองก็ต้องมีเงินบ้าง จึงแย่งกันทำนาไม่ได้หยุด แม้ว่าได้เงินแล้วต้องเอามาใช้หนี้ก็ตาม เกี่ยวข้าวได้ก็นำมาขายโรงสีทั้งหมด มีปัญหาไม่มีที่เก็บ เก็บไว้นานมอดก็มากิน ต้องไปหาที่สีข้าว โรงสีเล็กก็ไม่มี ชาวนาจึงไม่เก็บข้าวไว้เลยแม้แต่ข้าวที่กินก็ต้องซื้อ เกษตรกรจึงมีหนี้สินหมุนเวียนกับพ่อค้า ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน และสหกรณ์ นอกจากนี้ มีเกษตรกรจำนวนหนึ่งคิดว่าเมื่อรัฐบาลให้เงินมาแล้วก็ต้องกู้ ใครไม่กู้ก็โง่ กรรมการก็ไม่กล้าเข้มงวดเรื่องระเบียบการกู้ ว่าต้องกู้ด้วยความจำเป็นเท่านั้น เพราะกลัวว่าเมื่อถึงคราวที่ตัวเองจะกู้บ้างจะไม่มีใครยอมให้กู้เช่นกัน และบางคนก็ไม่ยอมใช้คืน กรรมการก็ไม่รู้จะทำอย่างไร

สมัยก่อนบ้านเกษตรกรจะมียุ้งข้าว เก็บเกี่ยวเสร็จก็เอาข้าวไปตากไว้ให้แห้ง แล้วเก็บไว้ในยุ้ง รอให้พ่อค้ามาขอซื้อ เกษตรกรจะเรียกราคาได้ แต่สมัยนี้ เกษตรกรไม่สนใจเรื่องอื่นๆ เท่าใด นอกจากการทำมาหากิน ทำนาเพื่อเอาไปขาย เมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จต้องเอาออกไปขายที่โรงสีข้าว ซึ่งมีทั้งสิ่งเจือปนและความชื้นที่โรงสีจะหักราคาลงจากราคาประกัน ข้าวพันธุ์เดียวกัน น้ำหนักเท่ากันอาจจะได้ราคาไม่เท่ากัน พ่อค้าให้ราคาเท่าไรเกษตรกรก็ต้องขาย เพราะไม่รู้จะเอาข้าวที่เกี่ยวเสร็จแล้วไปเก็บไว้ที่ไหน มาตรการในการช่วยเหลือจากรัฐบาลมักยังผลประโยชน์แก่พ่อค้าคนกลางมากกว่าเกษตรกร ซึ่งเกษตรกรน้อยใจมาตลอดที่ไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าของตัวเองไม่ได้ จะกลับไปทำนาปีแบบเดิมไม่ได้แล้ว เพราะไม่มีแรงงานในครัวเรือนมาช่วย หาแรงงานมาช่วยทำนาได้ยากมาก ทุกขั้นตอนของกระบวนการทำนาจึงใช้เครื่องจักร ปีที่มีโรงสีจำนวนมาก เกษตรกรจะสามารถขายข้าวได้ราคาดี ส่วนปีที่มีโรงสีจำนวนน้อย เกษตรกรจะขายข้าวได้ราคาต่ำ รัฐบาลไม่มาเอาใจใส่เข้มงวดกับโรงสี ทำให้พ่อค้าเอาเปรียบเกษตรกรได้

ปัจจุบันมีเจ้าของที่ดินจำนวนมากในตำบลหนองปลิงที่ขาดทุนจากการทำนา จนเลิกอาชีพทำนา แล้วยอมขายหน้าดินจนถึงขั้นทราย มีการขุดและดูดทรายจนถึงขั้นน้ำบาดาลและปลายให้น้ำบาดาลไหลเข้าไปในที่นาข้างเคียง ทำให้ที่นาข้างเคียงเดือนร้อนมาก เพราะน้ำบาดาลเป็นน้ำเค็มทำให้ รวงข้าวลีบ หรือต้นข้าวตายหมดคราวเดียวกันทั้งผืนนา

ในที่นา มีหอยเชอรี่จำนวนมาก ทำให้ไม่สามารถปลูกหัวหรือกระบี่ได้ ได้แต่ปลูกบัวไว้กินสาย ทำให้ไม่สามารถเลี้ยงปลาในที่นา เพราะบัวแน่นจนปลาตายหมด ปัจจุบันเกษตรกรบางรายนำหอยเชอรี่มาทำน้ำหมักชีวภาพ

(4) สภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-6 คน ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว แต่ละบ้านมีลูกกัน 1-2 คน เด็กที่ยังอยู่กับพ่อแม่มักเป็นนักเรียน พ่อแม่มีเงินเดือนเท่าไรก็ใช้หมด มีแต่รายจ่าย เงินไม่พอใช้ก็กู้ พอหนี้ใกล้จะหมดก็กู้ใหม่ สลับไปมา กลายเป็นปัญหาครอบครัว สมาชิกทะเลาะกันประจำ เพราะเงินไม่พอ เครียดไปหมดทั้งครอบครัว ลูกก็รู้สึกวิตกกังวลไปด้วยเพราะเห็นพ่อแม่ทะเลาะกันเรื่องเงินเป็นประจำ

คนหนุ่มสาวส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างในโรงงาน พ่อมีลูกก็ไม่เลี้ยงเองหรือร้อยละ 50 เป็นครอบครัวแตกแยก พ่อแม่เลิกกัน บางบ้านมีเด็ก 5 คน แม่เดียวกันแต่คนละพ่อทั้ง 5 คน เอาเด็กมาอยู่กับปู่ย่าตายาย คนแก่ก็ตามเด็กไม่ทัน ครอบครัวส่วนใหญ่ไม่มีความอบอุ่น เด็กก็เกเร เด็กและเยาวชน ลูกชวาวนาส่วนใหญ่เมื่อจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว มักไม่เรียนต่อ ออกมาอยู่บ้านเฉยๆ ไม่ช่วยพ่อแม่ทำนา ตื่นเช้าขอเงิน 100 บาท แล้วก็ออกจากบ้านไปไหนก็ไม่รู้ หรือไม่กินนอนตื่นสายๆ ตอนหัวค่ำก็ออกจากบ้านไปเที่ยวเตร่ ขอเงินพ่อแม่ไม่ให้ ก็จะใช้การขู่ข่มไม่ให้หรือตีตัวกินยาตายเลย ไม่รับฟังพ่อแม่ พ่อแม่สอนก็จะย้อนว่าพ่อแม่มาสอนอะไร ตัวเขาเรียนมาระดับนี้แล้ว เรียนมามากกว่าพ่อแม่อีก บอกให้ซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์ให้ พ่อแม่จะใช้งานก็ต้องให้ลูกช่วยทำให้ ลูกบอกว่าพ่อแม่นี้โง่จริง แค่นี้ก็ทำไม่ได้ พ่อแม่ก็ต้องยอมรับว่าตัวเองโง่กว่าลูกจริง

ประมาณ 5 ปีมานี้ คนรุ่นใหม่ไม่มีใครทำนาแล้ว มีค่านิยมว่าอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่ต่ำต้อยที่สุด ตั้งแต่ปู่ย่าตายายไม่เคยมีใครรวย มีแต่หนี้สิน ไม่มีใครซื้อที่ดินเพิ่ม มีแต่ขายที่ดิน อีกทั้ง การศึกษาภาคบังคับให้เรียนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เด็กตื่นเช้าก็แต่งตัวไปโรงเรียนจนเป็นหนุ่มเป็นสาว ไม่มีใครมาช่วยพ่อแม่ทำนา คนที่เรียนต่อสูงขึ้นไปถึงระดับปริญญาตรีได้ก็ออกไปทำงานที่อื่นและย้ายที่อยู่ไปด้วย คนที่เรียนต่อไม่ไหวก็หันไปมีอาชีพรับจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมในละแวกบ้าน เพราะเห็นว่าการทำนาลำบาก ทำทั้งปีมีรายได้เพียงครั้งเดียว ผู้การรับจ้างไม่ได้มีรายได้ทุกเดือน รับจ้างสบายไม่ต้องลงทุนอะไร โรงงานล้มละลายก็ไม่เป็นไรไม่ใช่กิจการของตัวเอง โรงงานนี้เลิกก็หาที่ใหม่ทำ ตัวเองไม่เดือดร้อน และใช้จ่ายเงินเก่ง ชื่อนั้นชื่อนี้อยากได้ทุกอย่าง เงินตัวเองไม่พอใช้ ยังคงขอเงินพ่อแม่อยู่ หรือไม่ก็สร้างหนี้ด้วยการผ่อน เงินเดือนๆ แรกออกซื้อมือถือหรือรถมอเตอร์ไซด์คันที่ ทั้งๆ ที่ยังไม่รู้เลยว่า จะทำงานได้นานเท่าไร ผ่อนไม่ไหวก็ให้ยึดไป แต่จะมีนายทุนญี่ปุ่นเข้ามาทำนา และจ้างแรงงานไทยปลูก

ภูมิปัญญาชาวบ้าน ยังรักษาไว้ ได้แก่ การทำขนมไทย การทำดอกไม้จันทน์ การทำมะม่วงดอง พัฒนาชุมชนมาสนับสนุนให้ตั้งเป็นกลุ่ม มีการผลิตเป็นสินค้า แต่ไม่หาที่จำหน่ายให้ จึงไม่รู้จะไปขายที่ไหน นอกจากนี้ ยังมีครอบครัวที่ทำสินค้าประดับมุก เช่น โต๊ะ เก้าอี้ประดับมุก เป็นต้น เป็นงานฝีมือ ต้องค่อยๆ ฝึกหัดจึงจะทำได้ คนทำเป็นก็เก่งลงเรื่อยๆ หอยที่นำมาประดับก็เริ่มหายาก วัสดุขึ้นราคาแต่ราคาขายยังคงเดิม หากคนงานรุ่นใหม่มาสนใจทำได้ยาก ค่าแรงก็ไม่แน่นอน ขายได้เท่าไรก็แบ่งให้ คนรุ่นใหม่ชอบรับจ้างตามห้างหรือโรงงานดีกว่า ได้ค่าแรงรายวัน งานสบาย แค่อูกพื้น ล้างจานก็ได้เงินแล้ว จึงทำไม่มาก ส่วนใหญ่จะออกร้านในงานโอท็อป หรือทำตามสั่ง

4) ความสัมพันธ์ในชุมชน เกษตรกรส่วนใหญ่จะสนใจแต่เรื่องทำมาหากิน เศรษฐกิจส่วนตัว เรื่องปากท้อง จะทำอะไรให้ได้เงินมาใช้ ทำอย่างไรจึงจะได้เงินมาใช้หนี้ จะเอาเงินที่ไหนให้ลูกไปโรงเรียน มีแหล่งเงินที่ไหนให้กู้ ระหว่างรอการเก็บเกี่ยวจะไปรับจ้างตามโรงงานในละแวกใกล้บ้าน ในขณะเดียวกัน ชาวบ้านก็นิยมบริโภควัตถุ กู้เงินได้ก็เอามาซื้อรถ ซื้อโทรศัพท์มือถือ ไม่ค่อยมีใครสนใจการรวมกลุ่ม มีกลุ่มอยู่ 3-4 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งมีสมาชิกประมาณ 20 คน แต่จะมีคนที่มาร่วมกิจกรรมจริงจางเพียง 3-4 คนเท่านั้น กลุ่มลงหุ้นแล้วไม่มีรายได้ สมาชิกไม่ได้อะไร ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความคิดว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อจะได้มีเงินกู้ สามารถซื้อยาฆ่าแมลงและปุ๋ยในราคาถูก แต่ไม่คิดว่าจะนำสินค้าการเกษตรมารวมกันเพื่อขายพร้อมกัน จะได้ต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้ นอกจากนี้เกษตรกรไม่สามารถเริ่มผลิตและเก็บเกี่ยวพร้อมกัน แต่กลับต่างคนต่างทำ แข่งกันทำนาปีละ 2-3 รอบ ไม่มีเวลาหยุดพัก เดี่ยวฉิบยา เดี่ยวใส่ปุ๋ย แย่งกันทำมาหากิน ใครยิ่งทำเร็วก็ได้หลายรอบ นาคันนี้ข้าวกำลังตั้งท้อง นาข้างๆ กำลังเกี่ยว ไม่มีการเอาแรง เพราะที่นาไม่เท่ากัน กลับคิดว่าการเอาแรงนั้นตัวเองที่นาน้อยกว่าจะเสียเปรียบคนที่ที่นามากกว่า ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อน ที่นาใครมากน้อยก็พลัดกันไปช่วยกัน แบ่งปันอาหารการกินกัน ขอกันกินได้

ปัจจุบันชาวบ้านยังมีการแลกเปลี่ยนและแบ่งปันผักสวนครัวที่ปลูกไว้ในบ้าน ยังไม่มีการซื้อขายผักสวนครัวกัน ทำให้ชาวบ้านไม่อยากจะปลูกเพื่อขาย รวมทั้งมีรถขายสินค้าเบ็ดเตล็ดเข้ามาขายถึงในหมู่บ้าน จึงคิดว่าการซื้อสะดวกกว่าลงมือปลูกเอง บางครั้งแม้แต่กับข้าวก็ซื้อสำเร็จ ความเป็นสังคมชนบทในตำบลหนองปลิงเหลืออยู่ประมาณร้อยละ 30

1.2.8.ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) อาชีพ ชาวแม่ลามีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ได้แก่ ทำนา เลี้ยงไก่ และอาชีพเสริม รับจ้าง

(2) รายได้ ชาวแม่ลามีรายได้หลักจากการทำนาปีละ 2 ครั้ง

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรส่วนใหญ่เหลือที่ดินที่เป็นของตัวเองไม่มาก ที่ดินที่ใช้ทำนาส่วนใหญ่เป็นนาเช่า ปริมาณ 40-100 ไร่ ทำปีละ 2 ครั้ง หากเป็นนาปีจะเก็บเกี่ยวได้น้อยกว่านาปรัง เพราะข้าวส่วนหนึ่งถูกน้ำท่วมตายก่อนที่จะได้เก็บเกี่ยว แต่ข้าวนาปีจะมีเมล็ดยาวสวยกว่า และเก็บไว้ได้นานกว่าข้าวนาปรัง ราคาข้าวค่อนข้างต่ำในขณะที่ราคาน้ำมันแพงขึ้น

ตำบลแม่ลาประสบภัยน้ำท่วมตั้งแต่ปี 2538 ถึงปัจจุบัน การเกษตรมีแต่ขาดทุน ทำให้ปีนี้ต่อไปรู้สึกว่าจะชีวิตค่อนข้างแย่ แต่ไม่สามารถจะเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่นได้ ผู้ให้ข้อมูลบอกว่า

“...เกิดมาเป็นชาวนาก็ต้องเป็นชาวนาจนตาย คำว่าชาวนาเป็นกระดูกสันหลังของชาตินั้นเป็นเพียงคำปลอบใจชาวนา แต่ในความเป็นจริงแล้ว ชาวนาเป็นกระดูกสันหลังที่ผุ...”

เกษตรกรไม่มีการรวมกลุ่ม ต่างคนต่างทำนาไม่พร้อมกัน ต่างคนต่างเก็บเกี่ยว ใครเกี่ยวก่อนก็ขายก่อน ไม่ได้ตั้งราคาขายเอง โรงสีเป็นคนตีราคา เกษตรกรรู้สึกเสียเปรียบ ผู้ให้ข้อมูลเปรียบเทียบว่า

“...เหมือนผีไปวัด ต้องเอาไปเผา เราไปขาย เราตั้งราคาขายเองไม่ได้ ต้องไปให้โรงสีเขาตั้งราคาให้...สมัยที่รัฐบาลเร่งส่งข้าวออกไปขายยังประเทศอินเดียตามข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย โรงสีรับซื้อข้าวตามราคาประกัน แต่ก็โกงตาชั่ง ข้าว 5 เกวียนชั่งน้ำหนักหายไป 20 ถัง เกษตรกรร้องเรียนไปยังรัฐบาล ส่งเจ้าหน้าที่มาตรวจสอบก็มาทะเลาะกัน พอเรื่องตรวจสอบเงียบไป โรงสีก็โกงตาชั่งกันใหม่...”

ปัจจุบันเครื่องอุปโภคต่างๆ จากต่างประเทศเข้ามากระตุ้นให้ซื้อ ชาวบ้านมีค่านิยมบริโภคของจากต่างประเทศ ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น เช่น ต้องเสียค่าโทรศัพท์ทุกเดือน บางคนมีมากกว่า 1 เครื่อง เป็นต้น เมื่อค่าครองชีพสูงชาวบ้านก็ต้องดิ้นรนหาเงินเพิ่ม แทนที่จะสามารถอยู่อย่างสบายๆ เหมือนสมัยก่อน เกษตรกรเกือบทุกครัวเรือนเป็นหนี้ทั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน และสหกรณ์ เช่น ตอนเช้าจำเป็นจะต้องได้รับอนุมัติเงินกู้ เพราะจะเอาเงินจำนวนนี้ไปใช้นั้นนอกระบบ เป็นต้น บางรายยอมเป็นหนี้ธนาคารพาณิชย์ซึ่งคิดดอกเบี้ยในอัตราแพงกว่ามาก เพราะชี้แจงมาประชุมกองทุนหมู่บ้าน และสหกรณ์ เกษตรกรบางรายรู้สึกว่าการเกษตรและการเกษตรและสหกรณ์ปล่อยกู้ยาก ต้องมีสมาชิกกลุ่มมาค้ำประกัน จึงจำเป็นต้องกู้หนี้นอกระบบ เมื่อขายข้าวได้นำเงินมาใช้หนี้ แล้วก็กู้เงินมาลงทุนในการทำนาครั้งต่อไป หมุนเวียนเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จึงเป็นหนี้ไม่รู้จบจบล้น หากขายข้าวได้ราคาน้อยกว่าเงินกู้ หนี้ปีนั้นก็เพิ่มขึ้น ภายหลังจากขายข้าว เกษตรกรจึงไม่ค่อยมีเงินเหลือ ส่วนกองทุนหมู่บ้านไม่ได้ช่วยเหลืออะไร เพราะต้องเฉลี่ยกันไปทั้งหมู่บ้าน ได้คนละ 7,000-20,000 บาท และหวังว่ารัฐบาลจะปลดหนี้ให้เกษตรกร

(4) สภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-6 คน ครอบครัวขยายที่มีทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ เป็นส่วนน้อย ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวอยู่กันลำพังพ่อแม่ลูก พ่อแม่ที่มีลูกเล็กยังไม่เข้าโรงเรียน ต้องเอาไปจ้างเลี้ยง ไม่มีปู่ย่าตายายช่วยเลี้ยง ยังมีโรงงานมาตั้งในละแวกบ้าน พ่อแม่ก็จะเข้าไปทำงานในโรงงาน เอาลูกมาทิ้งให้อยู่กับปู่ย่าตายาย เด็กขาดความอบอุ่น และมีการหย่าร้างเพิ่มขึ้น

เด็กและเยาวชน เด็กรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีความคิดว่างานเกษตรเป็นงานหนัก ทำแล้วเหนื่อย ชีวิตถูกผู้อื่นกำหนดให้ทำนาแค่พอเลี้ยงชีพ ได้เงินน้อย มีสิทธิมนุษยชนไม่เท่าอาชีพอื่น เช่น เบิกค่าเล่าเรียนบุตรไม่ได้ เป็นต้น เป็นเพราะเกษตรกรเรียนมาน้อย สิทธิเดียวกับที่เท่าอาชีพอื่น คือ สิทธิในการเลือกตั้ง จึงนิยมเรียนหนังสือเพื่อไปทำงานรับจ้าง บางรายเคยเป็นแรงงานในเมือง แต่ตกงานจากผลกระทบวิกฤติเศรษฐกิจปี 2540 กลับมาช่วยพ่อแม่ทำนา และปัจจุบันกลายเป็นเกษตรกรเต็มตัว บางรายทำนาเพราะใจรักและเกิดความภาคภูมิใจว่าได้ปลูกข้าวให้ผู้อื่นกิน

ภูมิปัญญาชาวบ้าน อาชีพการเกษตรในตำบลแม่ลามีแนวโน้มจะค่อยๆ ลดลงไปเรื่อยๆ และอาจหมดไปในที่สุด เพราะมีนายทุนซื้อที่ดินเพื่อทำอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ที่ดินข้างเคียงก็ไม่สามารถทำนาต่อไปอีกได้ เกษตรกรปัจจุบันจึงนิยมขายที่ดิน เกษตรกรรุ่นปัจจุบันคิดว่าอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพลำบาก จึงพยายามส่งลูกเรียนให้มีความรู้มากๆ จะได้ไม่ต้องกลับมาเป็นอาชีพเกษตรกร ไม่มีเกษตรกรคิดว่าจะส่งลูกเรียนด้านการเกษตรเพื่อให้กลับมาเป็นเกษตรกรที่มีความรู้ รวมทั้งเด็กและเยาวชนไม่มีใครสนใจจะทำการเกษตรแม้ว่าการเกษตรในปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้เครื่องจักรเป็นส่วนใหญ่

ความสัมพันธ์ในชุมชน เกษตรกรยังไม่มีการรวมกลุ่มกัน ชาวบ้านต่างคนต่างอยู่ ไม่มีใครสนใจกัน พึ่งพากันน้อยลง และมีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น

ประมาณ 5 ปีมานี้ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีโรงงานจำนวนมากเข้ามาแทนที่การเกษตร คนงานของโรงงานเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่น ทำให้มีคนต่างถิ่นเข้ามาอาศัยอยู่ในตำบลแม่ลาประมาณร้อยละ 20 ในบางชุมชนคนข้างบ้านไม่รู้จักกัน ทำให้ต่างคนต่างอยู่ วันพระมีคนไปทำบุญที่วัดน้อย เพราะวันพระไม่ตรงกับวันเสาร์-อาทิตย์ แต่เป็นวันธรรมดาที่คนส่วนใหญ่ในตำบลแม่ลาต้องไปทำงาน วันเสาร์-อาทิตย์ชาวบ้านกลับพากันไปเดินเที่ยวในห้างสรรพสินค้าเทศบาลดัส ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งคิดว่าน่าจะเปลี่ยนวันหยุดจากวันเสาร์-อาทิตย์ให้ตรงกับวันพระ งานประเพณี เช่น สงกรานต์ กีฬาประจำปี เป็นต้น องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรม หาอาหาร รางวัล และวัสดุอุปกรณ์ให้ ชาวบ้านที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในชุมชนเป็นเพียงผู้ร่วมงาน ส่วนคนต่างถิ่นที่เข้ามาอาศัยในชุมชนจะไม่ได้รับอนุญาตให้ร่วมงาน

อุตสาหกรรมที่เข้ามาแทนที่การเกษตรยังทำให้ทำไร่รับส่งสินค้ามีสินค้าประเภทป้อนและแร่ต่างๆ มาขึ้น-ลงเรือจำนวนมาก หลายเที่ยวตลอดทั้งวัน ทำให้เกิดมลพิษในตำบลแม่ลา เช่น มีฝุ่นละอองเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

1.2.9 ตำบลปะโค อำเภออุตุจักษ์ จังหวัดอุดรธานี

(1) อาชีพ ชาวปะโคมีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ได้แก่ นาข้าว สวนมะม่วง สวนผัก เลี้ยงวัวเนื้อ เลี้ยงปลานิล เลี้ยงไก่

(2) รายได้ ชาวปะโคมีรายได้หลักจากการทำนา ทำสวนผลไม้ และเลี้ยงปลา เกษตรกรส่วนใหญ่ทำเกษตรอินทรีย์ ลักษณะนาสวนผสม มีขนาดที่ดินตั้งแต่ 10 - 100 ไร่ มีทั้งเกษตรกรที่ทำกินเฉพาะในที่ดินของตนเอง และเกษตรกรที่เช่าที่ดินทำกิน ทำให้ เกษตรกรได้เก็บกินและขายพืชผลและข้าวที่ตนเองปลูก นอกจากนี้เป็นที่น่าสนใจว่ามีเกษตรกรรายหนึ่งที่ทำไร่นาสวนผสมในลักษณะนาปี นาปรัง 31 ไร่ 14 ตัน ขายได้ 140,000 บาทต่อปี เลี้ยงปลา 2 บ่อ ขายได้ 30,500 บาท ต่อปี เช่าไร่อ้อย 200 ไร่ มีรายได้ 400,000 บาท และมันสำปะหลัง 100 ไร่ ขายได้ปีละ 200,000 บาท ปลูกผักสวนครัว 3 ไร่ ขายได้ปีละ 70,000 บาท สวนมะม่วง 40 ตัน ขายได้ปีละ 3,000 บาท มะพร้าว 15 ตัน ขายได้ปีละ 2,000 บาท มีคนมาซื้อที่บ้าน จนมีชื่อเสียง มีเกษตรกรที่ประเทศญี่ปุ่นมาขอแต่งงาน

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ ทำนาข้าวหอมมะลิพันธุ์ กข-5 กข-6 และปลูกข้าวอินทรีย์มา 5 ปีแล้ว โดยปลูกตามมาตรฐานการส่งออกของกรมการค้าระหว่างประเทศ เกษตรอินทรีย์ทำให้ดินมีความร่วนซุย ดำนาง่าย หลังเก็บเกี่ยวลำต้นข้าวจะยังเขียวอยู่อีกนาน แต่ได้ผลข้าว 10-15 วันจึงจะเห็นผล ไม่เหมือนปุ๋ยเคมี 3-5 วันก็เห็นผล แต่สภาพดินจะแข็ง และลำต้นข้าวแห้งภายใน 2-3 วันหลังเก็บเกี่ยว อย่างไรก็ตามรวงข้าวที่ได้และเมล็ดข้าวที่ได้ก็มีขนาดไม่แตกต่างกันในทางกลับกันเวลาหุงสุกแล้ว ข้าวอินทรีย์จะหอม นุ่ม และรสชาติอร่อยกว่า ปัจจุบันมีเกษตรกรร้อยละ 50 ที่เพาะปลูกโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ล้วนๆ ไม่เจือปนปุ๋ยเคมีเลย ส่วนใหญ่จึงใช้แรงงานรับจ้างในการทำเกษตร

เกษตรกรตำบลปะโคที่มาเป็นผู้ให้ข้อมูลมีความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ทางการเกษตรค่อนข้างมาก รู้จักชื่อทางเคมีของส่วนผสมในปุ๋ย ชื่อแร่ธาตุที่ต้นไม้ต้องการและจำเป็นต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ มีความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูก ข้าวสารบ้านเมือง และความรู้เรื่องการเกษตรในต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีเกษตรกรที่เคยไปเป็นแรงงานในประเทศญี่ปุ่น หรือมีลูกที่เรียนหนังสือระดับปริญญาตรีช่วยค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องการเกษตรและการผลิตเพื่อการส่งออก

กลุ่มเกษตรกรในตำบลปะโคสามารถเพาะปลูกได้ผลผลิตดี มีคลองชลประทานส่งน้ำเข้ามาในพื้นที่ ปลูกข้าว กข-6 มีโรงสี 40 กว่าโรง เป็นของเครือข่ายชาวนา 20 โรง เกษตรกรมีการประสานงานกันเพื่อให้การซื้อขายข้าวไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง มีคนหาตลาดในการส่งออกขายต่างประเทศได้ ต่างประเทศก็ต้องการให้กลุ่มเกษตรกรของตำบลปะโคเซ็นสัญญาว่าจะสามารถส่งให้ได้เดือนละเท่าไร แต่กลุ่มเกษตรกรของตำบลปะโคยังไม่กล้า ไม่ใช่เพราะไม่มีผลผลิตหรือผลผลิตไม่มีคุณภาพ แต่เป็นเพราะเครื่องจักรในการสีข้าวยังไม่ได้คุณภาพ ทำได้เพียงบริการสีให้ชาวบ้านเท่านั้น สูโรงสีของพ่อค้าคนกลางไม่ได้ หากไม่ได้รับการสนับสนุนเรื่องเครื่องจักรและเทคโนโลยี ผู้ให้ข้อมูลเกรงว่ากลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้งขึ้นจะไปไม่รอด อาจล้มไปในที่สุด

ปัจจุบันเกษตรกรในตำบลปะโคสนใจและหันมาปลูกต้นยางพารากันมาก ปลูก 12 ปีสามารถกรีดยางได้ เพราะตำบลปะโคเป็นเขตที่น้ำน้อย ทำให้น้ำยางคุณภาพดีมีความชื้นน้อย 100 ไร่ขายได้เดือนละ 200,000 บาท คนปลูกมีประสบการณ์จากการรับจ้างกรีดยางที่จังหวัดภาคใต้ นอกจากนี้การปลูกยางมีผลทำให้พื้นดินมีความชุ่มชื้นเพิ่มขึ้น เพราะต้นยางแผ่กิ่งก้านออกไปและใบที่ร่วงลงทับถมปรกคลุมดิน ทำให้แสงแดดส่องลงพื้นดินไม่มาก ไม่ทำให้ดินร้อนและแห้งแล้งเหมือนเมื่อก่อน ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งคาดการณ์ว่าในอนาคตเมื่อต้นยางมีอายุมากกว่านี้ ต้นจะสูงใหญ่ช่วยกันลมฝนให้มีฝนตกลงในตำบลเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ตำบลปะโคกลายเป็นพื้นที่ที่มีความชุ่มชื้นและระบบนิเวศที่ซับซ้อนจะกลับมา

ด้านการเลี้ยงสัตว์ มีบริษัทเอกชนเข้ามาขอร่วมทุนกับเกษตรกรในการเลี้ยงปลาตู้เพื่อการส่งออก โดยเกษตรกรไม่ได้ค่าเช่าบ่อ ไม่ได้ค่าแรงงาน และต้องซื้อพันธุ์ปลากับบริษัทเอกชนตัวละ 1 บาท ซื้ออาหารปลาและอื่นๆ กับบริษัทเอกชนเท่านั้น และรับซื้อปลาคืนในราคาบ่อละ 6,000 บาท ซึ่งเกษตรกรคิดอย่างไม่คุ้ม เหมือนเป็นทาสรับจ้างเลี้ยงปลาให้บริษัทเอกชน หากเกิดความเสียหายก็เป็นการลงทุนสูญเปล่าแล้วยังต้องเป็นหนี้กับบริษัทเอกชนอีก เหมือนเกษตรกรมากมายที่เคยเลี้ยงปลาแบบรวมทุนกับบริษัทเอกชนแล้วต้องล้มละลายไป

เดิมตำบลปะโคมีปัญหาการลักทรัพย์ เพราะชาวบ้านมีหนี้สินมาก ชาวบ้านเป็นหนี้ทั้งธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ กองทุนหมู่บ้าน และหนี้นอกระบบ ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าหนี้ของเกษตรกรหมดไปยาก ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเกษตรกรรู้ไม่เท่าทันนายทุน เช่น กู้พ่อดำด้วยการเอาปุ๋ยมาใช้ก่อน พ่อค้าเอากระดาษให้เซ็นแล้วบอกว่าเป็นหนี้อยู่ 20,000 บาท เกษตรกรก็ไม่อ่านให้ถึถ้วนก่อน แต่พอเกษตรกรจะนำเงินไปใช้คืน กลายเป็นหนี้จำนวน 120,000 บาท เป็นต้น รัฐบาลก็ไม่ช่วยช่วยอะไรมากกว่าการประνομหนี้ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากภาษีสังคม รายจ่ายมีทุกวันแต่มีรายได้ปีละ 1 ครั้ง รายได้จึงไม่พอกับรายจ่าย ส่วนใหญ่แต่ละครัวเรือนมีหนี้เพราะการศึกษาของลูก

และไปทำงานต่างประเทศซึ่งไม่ได้เงินกลับมาใช้นี้ ปัจจุบันเกษตรกรจึงหันมาลดต้นทุนการผลิตด้วยการทำเกษตรอินทรีย์และใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง จะทำอะไรก็ไม่ทำมาก จะทำอะไรใหม่ก็แค่ทดลองทำดูก่อน ไม่ทำมากมายใหญ่โต เห็นผลไม่ดีก็เลิกทำ แม้จะมีหนี้ แต่ก็มีการผ่อนผันเป็นหนี้ระยะยาว หนี้ระยะกลาง และหนี้ระยะสั้น ขายผลผลิตได้ก็นำมาผ่อนส่งตามระยะเวลาของหนี้ ทำให้หนี้ค่อยๆ ลดลง แต่ละครัวเรือนยังมีหนี้เฉลี่ยประมาณ 100,000 บาท

(4) สภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครอบครัว 4-6 คน เป็นคนในวัยเกือบสูงอายุและเด็ก มีจำนวนครอบครัวที่พ่อแม่ลูกไม่ได้อยู่ด้วยกันเป็นปริมาณเพิ่มขึ้น พ่อแม่ไปรับจ้างต่างถิ่นหรือไปเป็นแรงงานในต่างประเทศ ปล่อยให้ลูกอยู่กับปู่ย่าลุงป้า สังเกตได้ว่าเด็กเหล่านี้จะก้าวร้าว ชาวบ้านก็คิดแต่เรื่องทำมาหากินของตัวเอง เพื่อนบ้านไม่ค่อยมีใครสนใจใคร พ่อแม่ก็ไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก บางครอบครัว บางครั้งทั้งสัปดาห์ยังไม่ได้รับประทานอาหารร่วมกัน

ผู้หญิงในหมู่บ้านแต่งงานกับชายชาวต่างชาติเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีทัศนคติว่าผู้ชายไทยเจ้าชู้ ไม่รับผิดชอบ ไม่สร้างความมั่นคงในชีวิต แต่ชายชาวต่างชาติแม้จะสูงอายุแล้ว มีฐานะดี ให้ความมั่นคงในชีวิตได้ ทำให้ไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับชีวิตในอนาคต

คนหนุ่มสาวส่วนใหญ่นิยมไปเป็นแรงงานต่างประเทศ เกษตรกรบางคนยอมเอาที่ดินไปจำนองกู้เงิน 300,000 บาท เพราะเห็นแก่รายได้เดือนละ 40,000-50,000 บาท เพราะคิดว่าทำสัก 5-6 เดือนก็ได้เงินคืนแล้ว ยอมทิ้งลูกไว้ให้อยู่กับปู่ย่าตายายลุงป้าน้าอา เงินก็ไม่ได้ส่งมาผ่อนคืนชดใช้หนี้ ทำให้หนี้ท่วมไปหมด ลูกก็กลายเป็นเด็กมีปัญหา ข้าราชการต้องช่วยเกษตรกรเรื่องประណหนี้อยู่เป็นประจำ

เด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ออกไปเรียนหนังสือหรือทำงานต่างถิ่น เรียนจบแล้วไม่มีใครทำการเกษตร ส่วนใหญ่จะมีนายหน้ามาติดต่อให้ไปเป็นแรงงานต่างประเทศ ช่วงหนุ่มสาวไป-มาหลายรอบ ไปทำงานต่างประเทศเก็บเงินได้ก็กลับมาประเทศไทย พอใช้เงินหมดก็ไปใหม่ จะเหลือแต่คนอายุมากแล้วกลับมาทำนา พ่อแม่บางคนก็ทำนาเพื่อส่งลูกเรียน และหวังว่าลูกเรียนจบได้งานดีๆ ทำ แล้วตนเองและลูกไม่ต้องกลับมาทำนาอีก เพราะคิดว่าอาชีพเกษตรกรมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าอาชีพอื่นๆ มาก เป็นอาชีพที่น่าน้อยใจ สังคมมองว่าเป็นอาชีพที่ไม่มีความสง่า และไม่ต้อนรับเหมือนอาชีพอื่น เวลาเจ็บไข้หมอกก็ไม่ค่อยสนใจ ทั้งที่มีสิทธิ เสรีภาพ และหนี้สินเหมือนกัน เมื่อพิจารณารายประเภทของเกษตรกร ชาวนาจะด้อยที่สุด สังคมให้การยกย่องคนทำสวนหรือทำไร่มากกว่าชาวนา เกษตรกรเหล่านี้พยายามดิ้นรนส่งลูกให้เรียนสูงๆ แต่ไม่ใช้การเรียนด้านการเกษตร ไม่ปลูกฝังให้ลูกกลับมาเป็นเกษตรกร วิทยาลัยการเกษตรให้เรียนฟรี อยู่และกินฟรี หาเด็กไปเรียนได้ยากมาก เด็กจะสนใจเรียนด้านสังคม คอมพิวเตอร์ และอื่นๆ

พ่อแม่บางคนคิดว่าเมื่อส่งลูกเรียนจบอยากให้ลูกทำงานอื่นควบคู่ไปกับการทำนาด้วย เพราะสามารถเข้าไปดูนาเฉพาะในช่วงวันหยุดเท่านั้นได้ แตกต่างจากการทำสวนผักหรือผลไม้ ซึ่งต้องเข้าไปดูแลสวนทุกวันไม่ให้หนอนและแมลงกินหมด อาชีพการเกษตรน่าจะยังมีอยู่ เพราะเกษตรกรพยายามรักษาที่ดินไว้ เก็บไว้ให้ลูกหลานเวลาที่ลูกอายุมากขึ้น รับจ้างไม่ไหวแล้ว และหวนกลับมาอยู่บ้าน คนรุ่นลูกหลานปัจจุบันก็น่าจะกลับมาเป็นเกษตรกรในอนาคต จึงคิดว่าอาชีพเกษตรกรน่าจะยังมีอยู่จนชั่วลูกชั่วหลาน

ความทันสมัยทำให้เด็กในหมู่บ้านไม่ค่อยมีสัมมาคารวะ รู้จักแต่การเก่งแ่งแ่งชิง มีพฤติกรรมซิงสุกก่อนห้าม ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า

“...กำลังเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นก็มีเพศสัมพันธ์กัน เด็กที่ออกไปเรียนนอกหมู่บ้าน ก็ไปอยู่ด้วยกัน พอเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็บอกพ่อแม่ว่าต้องการเอาตัวเอาเมียแล้ว เมื่อเทียบกับเด็กสมัยก่อนมีการศึกษาสูงขึ้นแต่จริยธรรมลดลง...”

ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทำจักสาน ทอผ้ามัดหมี่ และปลาร้า ใช้กันในครัวเรือน คนอายุ 40 ปีขึ้นไปยังทำได้อยู่ ชาวบ้านเวลาไม่สบายก็ยังนิยมหาหมอที่รักษาด้วยสมุนไพร ปัจจุบันเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่เข้าไปเรียนในอำเภอเมือง อาศัยอยู่ที่หอพักทำให้ห่างเหินกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีวัยรุ่นจำนวนน้อยที่สนใจจะสืบทอดภูมิปัญญาเหล่านี้ ผู้นำชุมชนร่วมมือกับโรงเรียนนำปราชญ์ชาวบ้านในตำบลมาสอนเด็กนักเรียน แต่นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความสนใจ

งานประเพณีแบบเดิมยังรักษาไว้เหมือนเดิม เช่น งานวันเข้าพรรษา งานวัดประจำปี งานบุญข้าวเวก เป็นต้น มีการทำบายศรีสู่ขวัญในงานมงคล และมีชาวบ้านมาร่วมงานกันเป็นจำนวนมาก สภาพภูมิอากาศมีความเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก ฝนแล้งก็จะแล้งมาก หากมีฝนตกก็จะเป็นฝนไฟคะนอง ฟ้าผ่าถี่ ฟ้าผ่าอยู่เรื่อยๆ ไม่มีใครกล้าออกไปที่นา วัวถูกฟ้าผ่าตายไม่มีใครกล้ากิน แต่จะทำพิธีขอมา แสดงว่ามีใครทำอะไรผิดไว้

ความสัมพันธ์ในชุมชน ประมาณ 2-3 ปีมานี้ เมื่อหลังเสร็จจากการเก็บเกี่ยวในที่นาของตนเอง เกษตรกรส่วนใหญ่จะรับจ้างทำนาให้ในที่นาของเพื่อนบ้านในตำบล ได้ค่าแรงวันละ 150-200 บาท พร้อมอาหารกลางวัน การที่แรงงานดีราคาเป็นตัวเงิน คิดว่าเป็นผลมาจาก คนวัยแรงงานบางคนเคยออกไปเป็นแรงงานในต่างประเทศ เมื่อกลับมาจ้างในหมู่บ้านก็เรียกค่าแรงราคาแพง รวมทั้งคนในวัยแรงงานที่จะยอมทำนามีน้อยจึงสามารถโก่งราคาค่าแรงได้ โดยให้เหตุผลว่ามีภาระต้องส่งเสียลูกเรียนหนังสือ และการทำนาพึ่งพาเครื่องจักรแทนควาย การเอาแรงจึงไม่มีแล้วในตำบลปะโค ผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งอยากให้มีการเอาแรงกลับมาในลักษณะจ้างงาน หมายถึงการ

ช่วยกันทำบางอย่างและให้ค่าแรงบ้างแต่ไม่ต้องคิดในราคาแพง ผู้ให้ข้อมูลอีกส่วนหนึ่งคิดว่าคงย้อนกลับไปใช้วิธีเอาแรงอีกไม่ได้แล้ว เพราะภาวะเศรษฐกิจทำให้มีค่าใช้จ่ายทุกวัน

โครงสร้างครอบครัวเปลี่ยนตามสภาพสังคมที่เปิดสู่สังคมภายนอก ในชุมชนมีแต่คนผู้สูงอายุ คนหนุ่มสาวออกไปเรียนหรือทำมาหากินภายนอกชุมชน ทำให้เรื่องต่างๆ ในชุมชนถูกตัดสินโดยผู้สูงอายุเหล่านี้ เช่น กองทุนหมู่บ้านมีแต่ผู้สูงอายุมาประชุมแสดงความคิดเห็น ไม่มีคนหนุ่มสาว เป็นต้น ผู้ให้ข้อมูลบอกว่าโครงการต่างๆ ของชุมชนจึงสะท้อนทัศนคติของชุมชนที่ชาวบ้านอยู่ไปวันๆ หรือทำงานไปวันๆ เพื่อส่งเสียให้ลูกเรียนจบ ไม่ค่อยคิดถึงอนาคตของชุมชน โครงการพัฒนาหมู่บ้านจึงมีแต่โครงการที่อยู่ในสภาพ “ขายผ้าเอาหน้ารอด” เช่น เอาเงินไปซื้อวัวควาย ซื้อโถงไว้เก็บน้ำแทนที่จะคิดถึงโรงกรองน้ำ เป็นต้น

1.2.10. ตำบลศรีอ้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

(1) อาชีพ ชาวศรีอ้อมีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ได้แก่ นาข้าวเหนียว ไร่อ้อย สวนน้อยหน่า สวนผัก เลี้ยงปลานิล เลี้ยงกบ และอาชีพเสริม ได้แก่ รับราชการ รับจ้างสีข้าวด้วยรถสีข้าว

(2) รายได้ ชาวศรีอ้อมีรายได้หลักจากการทำไร่อ้อย ขนาดที่ดิน 10-50 ไร่ ขายได้ราคา 90,000-450,000 บาทต่อปี ส่วนใหญ่ปลูกข้าวเหนียวไว้กินเอง ทำนาข้าวเจ้าไว้ขาย 10-35 ไร่ เกษตรกรบางรายเช่าที่ดินทำไร่อ้อยขนาดใหญ่ 500 ไร่ขายได้ประมาณ 5,000,000 บาทต่อปี

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ ตำบลศรีอ้อเป็นพื้นที่อยู่หลังเขา ฝนตกมาไม่ค่อยถึง จึงแห้งแล้ง มีแมลงมาก ทำได้แต่นำปี ปีละ 2 ครั้ง ชาวบ้านทำนาไร่ เลี้ยงปลาไว้กินเองและขาย ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แต่เกษตรกรก็มีความยากลำบากมาก รัฐบาลต้องจ่ายค่าชดเชยภัยแล้งทุกปี ปีที่แล้วไร่ละ 435 บาท เกษตรกรเป็นหนี้ทุกหลังคาเรือน ทั้งกองทุนหมู่บ้านและหนี้ธนาคาร ซึ่งคิดดอกเบี้ยร้อยละ 10-20 บาท

อำเภอกุมภวาปีมีชาวญี่ปุ่นมาตั้งโรงงานน้ำตาล และรับซื้ออ้อยของเกษตรกร ในขณะที่ คนหนุ่มสาวในตำบลปะโคนิยมไปทำงานต่างประเทศ บางคนไปมาแล้ว 4 ประเทศ ส่วนใหญ่กลับมาก็ไม่รวย บางคนกลับมาเป็นหนี้ 400,000 บาท บางคนพูดว่า ทำมาหากินที่บ้านดีกว่า เพราะพอไป ลูกก็ขาดพ่อ มีปัญหาขาดความอบอุ่น ฐานะก็ไม่เห็นจะดีขึ้น บางคนกลับมาสามารถซื้อที่ดินได้ มีเกษตรกรหลายรายเอาที่ดินไปค้ำประกันเงินกู้เพื่อให้ลูกเอาเงินไปติดต่อดูแลเรื่องไปทำงานต่างประเทศ ส่วนใหญ่ประมาณ 100,000 บาทขึ้นไป ในสัญญาจะเขียนราคาเงินกู้บวกดอกเบี้ย ซึ่งเจ้าของที่ดินมักไม่ค่อยรู้เรื่อง พอครบสัญญาเกษตรกรไม่มีเงินใช้คืน ที่ดินถูกแบ่งขายทอดตลาดโดยที่เจ้าของที่ดินไม่รู้ว่ที่ดินถูกยึดไปแล้ว

(4) สภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-5 คน เป็นผู้สูงอายุและเด็กในวัยเรียน เด็กละเยาวชน ไม่มีใครอยากเป็นเกษตรกร วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ก็ไม่ยอมมาช่วยทำนา เด็กวัยรุ่นส่วนหนึ่งเข้าไปเรียนหนังสือในเมือง อยู่เองตามลำพังที่หอพัก ขอเงินเท่าไรพ่อแม่ก็ส่งให้ โดยที่ไม่เคยทราบบว่าลูกนำเงินไปซื้ออะไร เด็กเหล่านี้ชอบบริโภคสินค้าต่างประเทศมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโทรศัพท์หากไม่มีแล้วรู้สึกว่าจะไม่สามารถอยู่ได้ ชอบใช้ความรุนแรงเลียนแบบวัยรุ่นจากละครทีวีจากต่างประเทศ ในตำบลศรีอวยรุ่นฆ่ากันตายเพราะเรื่องแย่งแฟนมีบ่อยๆ เด็กวัยรุ่นชาย-หญิง กอดกันในสวนสาธารณะในตอนค่ำๆ หรือดื่มสุราเมากันในเวลากลางวันและกลางคืน ความเคารพต่อผู้ใหญ่ลดลง พ่อแม่เองก็ตามลูกไม่ทัน

ภูมิปัญญาชาวบ้าน ยังมีผู้สูงอายุทำจักสานและทำดอกไม้ประดิษฐ์ เหลือหมู่บ้านละ 2-3 ครัวเรือน สามารถออกโชวในงานต่างๆ ได้ เช่น เมื่องานวันสตรีสากลที่ผ่านมาก็ไปโชวสานซ้อง สวิง แห่ ไซ เป็นต้น และทำขายเพื่อนบ้าน มีคนซื้อไปใช้ทำไม้ทันทาย ผู้ใหญ่หลายคนก็ยังพอทำเป็น แต่อาจไม่เก่งเท่าผู้สูงอายุเหล่านี้ ครูที่โรงเรียนให้เด็กมาเรียนรู้วิธีการทำจักสานกับผู้สูงอายุเหล่านี้ นอกจากนี้เกือบทุกบ้านยังมีการทอทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหมส่งออกไปขายที่ตลาด หรือมีคนนำอุปกรณ์มาส่ง สิ่งให้ทอแล้วก็รับซื้อไปหมด

งานประเพณี งานเทศกาลต่างๆ ชาวบ้านยังคงมาร่วมกิจกรรมตามประเพณีเหมือนเดิม ได้แก่ งานบุญบั้งไฟ งานสงกรานต์มีการรดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ งานทำบุญวันเข้าพรรษา แต่คนที่มาร่วมงานจะเป็นผู้ใหญ่ และผู้เฒ่าผู้แก่ ส่วนวัยรุ่นจะไม่มาร่วมด้วย แม้ว่าโรงเรียนจะพยายามจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังวัฒนธรรมประเพณีแก่นักเรียนก็ตาม

ความสัมพันธ์ในชุมชน ผู้นำชุมชนให้ข้อมูลว่า มีกลุ่มสัจจะฝากออมทรัพย์ เริ่มจากกลุ่มเล็กๆ 10-20 คนเมื่อปี 2543 เดียวนี้ขยายเป็นกลุ่มใหญ่ครอบคลุมสมาชิก 2 หมู่บ้าน เพื่อนบ้านจึงมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันดี ทุกเดือนสมาชิกทุกคนจะเอาเงินมาฝาก เป็นแรงบันดาลใจให้บ้านที่ออมไม่ได้มีความอยากออม สมาชิกได้มาเจอและแลกเปลี่ยนความรู้กัน ได้กู้เงินเป็นทุนหมุนเวียน คัดดอกเบี้ยต่ำ แม้ชาวบ้านจะยังมีหนี้สินอยู่ แต่มีหนี้้นอกระบบน้อยลง เดิมชาวบ้านใช้จ่ายฟุ่มเฟือย กินสุรา ปัจจุบันลดลง มีเงินก็นำไปส่งเสียให้ลูกเรียนหนังสือ แม้จะยังจนอยู่แต่ก็รู้จักวางแผนเก็บออม ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนดีขึ้น แม้จะมีโทรศัพท์กันทุกบ้าน แต่นิยมไปมาหาสู่กัน ใครเดินผ่านหน้าบ้านก็มีการเรียกกันกินข้าว มีความสามัคคีเห็นแก่ส่วนรวมมากขึ้น เช่น ขอแรงมาช่วยกันทำความสะอาดถนน เป็นต้น

ชุมชนร่วมกันจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุมา 6 เดือนแล้ว ให้ผู้สูงอายุมาออกกำลังกายร่วมกัน เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง ระวังโรคๆ ผู้สูงอายุไม่สนใจ บอกว่าอยู่บ้านก็ทำงานออกแรงอยู่

แล้ว อยู่บ้านออกแรงทอผ้ายังได้เงิน เมื่อก่อนเกาหลีไม่ถึง ลูกนั่งลำบาก เดียวนี้ทำได้สบาย พอเปิดเพลงผู้สูงอายุก็เดินออกมาเต้นแอโรบิคพร้อมเพื่งกัน

ปัจจุบันยังมีการเอาแรงบ้าง แต่เป็นการกึ่งช่วยเหลือกึ่งจ้าง หมุนเวียนกัน วันนี้ไปบ้านนี้ อีกวันไปบ้านนั้น ที่ต้องเอาค่าแรงกึ่งจ้างเพราะมีค่าใช้จ่ายรายวัน ค่าลูกไปโรงเรียน ค่าข้าวปลาอาหารทุกวัน

ข้าราชการในท้องถิ่นให้ข้อมูลว่า การจดทะเบียนตั้งกลุ่ม กลับเป็นผลเสียต่อเกษตรกร เพราะเมื่อจัดตั้งกลุ่มได้ สมาชิกกลุ่มจะมีสิทธิในการกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกรส่วนใหญ่มารวมกลุ่มกันเพื่อต้องการจะกู้เงิน แต่ไม่มีกิจกรรมของกลุ่ม ทำให้กลุ่มไม่ยั่งยืน และเกษตรกรก็ไม่เข้มแข็ง

บางครอบครัวนิยมให้ลูกสาวแต่งงานกับชายชาวต่างประเทศ เพราะต้องการชีวิตที่สุขสบาย พอได้ลูกเขยฝรั่งแล้วร่ำรวยทันที ซื้ที่ดิน ปลูกบ้าน ให้พร้อมมีเงินใช้ ผู้หญิงที่แต่งงานกับฝรั่งแล้วมักแนะนำให้เพื่อนและญาติทำอย่างตัวเองด้วย ญาติพี่น้องก็พลอยยินดีที่ได้เขยฝรั่ง

1.2.11. ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

(1) อาชีพ ชาวนิคมสงเคราะห์มีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ได้แก่ พริก ไม้ดอก ผักสวนครัว ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า ไร่มันสำปะหลัง สวนกล้วยน้ำหว่าและแปรรูปผลิตภัณฑ์ เลี้ยงวัวเนื้อ เลี้ยงผึ้ง เลี้ยงหมู และอาชีพเสริม ได้แก่ ทำธุรกิจหอพัก ให้เช่าและขายรถมือสอง ทำการเกษตรพอเพียง ปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ เลี้ยงไก่ กบ ปลา ให้เช่าที่ดินทำไร่่อย สวนมะขาม สวนมะม่วง

(2) รายได้ ชาวนิคมสงเคราะห์มีรายได้หลักจากการทำนาปี ที่ดินสวนใหญ่แบ่งทำเป็นไร่นาสวนผสมปลอดสารพิษ ทำนาปี ข้าวหอมมะลิ ปีนี้ได้ราคาตันละ 9,000 บาท ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข 15 ปีนี้ได้ราคาตันละ 10,000-12,000 บาท ปลูกผักสวนครัว ได้แก่ คื่นฉ่าย กวางตุ้ง กุยช่าย พริกไว้กินเองและขาย รายได้เดือนละ 10,000 บาท มีเกษตรกรที่ปลูกไม้ดอกขายจำนวนไม่มาก ปลูกมันสำปะหลังปีที่แล้วราคาตันละ 1,000 บาท ต้นยูคาลิปตัส นอกจากนี้ ยังปลูกผลไม้ตามฤดูกาล ได้แก่ แก้วมังกรกิโลกรัมละ 15-20 บาท โดยเฉพาะเพาะกิ่งพันธุ์ขายดีมาก มะขามกิโลกรัมละ 20-30 บาท พ่อค้ามารับซื้อที่สวน แบบเหมาราคาทั้งต้น กล้วย กระท้อน และมะละกอ มีรายได้ปีละ 23,000-25,000 บาท มีฟาร์มที่รับเลี้ยงหมูจากบริษัท 4-5 ฟาร์ม และมีเกษตรกรที่เลี้ยงเอง บ้านละ 5-60 ตัว ขายหมูมีรายได้ปีละ 3 ครั้ง รายได้ต่อปี 150,000 บาท อีกทั้งเลี้ยงวัวเนื้อไว้เอาลูกวัวไปขาย และเอามูลมาทำปุ๋ยอินทรีย์ เลี้ยงปลานิลมีรายได้ปีละ 5,000 บาท เลี้ยงผึ้งจำนวนไม่แน่นอนในแต่ละปี สามารถเก็บน้ำหวานได้ปีละ 3 ครั้ง หากมี 100 รัง มีรายได้ปีละ 200,000-300,000 บาท

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ นิคมสงเคราะห์เป็นตำบลที่เกิดจากนิคมสร้างตนเองเดิมเกษตรกรทุกครัวเรือนเมื่อเก็บเกี่ยวแล้วจะเก็บข้าวเปลือกส่วนหนึ่งไว้เป็นพันธุ์ข้าวของตัวเองในการเพาะปลูกในปีถัดไป และสามารถเป็นพันธุ์ที่ดีได้นานถึง 5-10 ปี ปลูกแล้วข้าวก็ยังสวยอยู่ เมื่อมีศูนย์ขยายพันธุ์ข้าวมาส่งเสริมการปลูกข้าว เอาพันธุ์ข้าวมาให้ปลูก เป็นข้าวเปลือกที่เก็บไม่ได้ ปลูกแล้วข้าวก็แข็งแรงมากขึ้นทุกปี และต้องเปลี่ยนพันธุ์ใหม่ทุก 2 ปี ผู้ให้ข้อมูลมีความเข้าใจว่าเป็นเพราะพันธุ์ข้าวที่ศูนย์ขยายพันธุ์ข้าวนำมาให้ปลูกเป็นพันธุ์ข้าวที่ไม่มีคุณภาพ เกิดจากการใช้สารเคมี

ผู้นำชุมชนคิดว่า สำหรับในประเทศไทยอาชีพเกษตรกรไม่ค่อยมีเกียรติ ไปไหนก็ต้องไปยกย่องคนอื่นเป็นเจ้านาย เป็นอาชีพที่จนที่สุด ซึ่งแตกต่างจากประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศญี่ปุ่น ช่างราชการ พ่อค้า หรือพนักงานบริษัทจะยกย่องเกษตรกร ไปไหนก็ได้รับการนับถือให้เกษตร ว่าทำประโยชน์ให้ประเทศ เพราะไม่มีเกษตรกรพวกเขาก็ไม่มีอะไรจะกิน เกษตรกรญี่ปุ่นจึงมีฐานะร่ำรวย เป็นต้น เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีใครอยากทำนาและได้ขายที่ดินให้นายทุนไปแล้ว เพราะคิดว่าจะมามัวทำการเพาะปลูกอยู่ทำไม สู้อำนาจอาชีพอื่น แล้วซื้อที่ดินดีกว่า การทำนาในปัจจุบันไม่คุ้ม ต้นทุนค่าน้ำมัน ค่าปุ๋ย ค่ายาฆ่าแมลง และค่าแรงรวมแล้วสูงกว่าราคาขายข้าวในแต่ละครั้ง อีกทั้ง หาแรงงานที่อยากทำนาได้ยาก ส่วนใหญ่เข้าไปเป็นแรงงานในเมือง รับจ้างในห้างสรรพสินค้า อยู่ในห้องปรับอากาศเย็นสบาย ไม่สกปรก งานง่าย ๆ ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อย ได้ค่าแรงวันละ 200 บาท เท่ากับรับจ้างทำนาที่ต้องตากแดดร้อน งานหนัก และสกปรก ดังนั้นปัจจุบันค่าแรงในการทำนาจึงขึ้นสูงกว่าค่าแรงรับจ้างทั่วไป มิฉะนั้นก็ไม่มีใครยอมมารับจ้างทำนา เจ้าของที่ดินส่วนใหญ่ไม่ทำนาเอง เพราะไม่อยากเหน็ดเหนื่อยกับการทำนา มักให้ผู้อื่นเช่าที่ดินเพื่อปลูกข้าว เก็บเกี่ยวข้าวแล้วแบ่งราคาขายคนละครึ่ง นอกจากนี้ กลไกการตลาด ยังเป็นสาเหตุให้เกษตรกรไม่ยอมเพาะปลูก เช่น พ่อค้าหรือโรงสีรับซื้อข้าวราคาถูกกว่าราคาขายข้าวที่ตลาดเทศบาล รัฐบาลแทรกแซงราคามันลำปะหลังที่กิโลกรัมละ 1.50 บาท โดยเกษตรกรจะต้องไปขึ้นทะเบียน และนำไปรับรองจากเจ้าหน้าที่มาแสดงที่โรงงานรับช่วงโครงการแทรกแซงราคาจากรัฐบาล ซึ่งอยู่ในพื้นที่ตำบลโคกสาม ถ้าเกษตรกรไม่มาเอาใบรับรองดังกล่าวมา โรงงานก็จะหักราคาออกร้อยละ 2-5 โดยอ้างว่าเป็นค่าสิ่งสกปรกเจือปน กรวดทราย และความชื้น ซึ่งเกษตรกรไม่สามารถพูดอะไรได้ หากเกษตรกรหักทวงโรงงานก็จะไม่รับซื้อโรงสีมีแต่ได้ รับซื้อข้าวไปแล้ว สีข้าวเสร็จได้ขายทั้งข้าวสาร ำข้าว และแกลบ ได้กำไรจนรวย แม้แต่พืชผักที่ชาวบ้านปลูกเป็นเกษตรเศรษฐกิจพอเพียง มักขายพ่อค้ามารับซื้อที่สวนราคากำละ 3 บาท แต่พอพ่อค้าไปขายที่ตลาดกลายเป็นราคากำละ 5 บาท

เกษตรกรที่เลี้ยงหมูหรือเลี้ยงไก่กับบริษัทจะเสียเปรียบ และเสียหายไปหลายรายแล้วเพราะต้องผูกขาดซื้อกับบริษัททุกอย่าง ตั้งแต่หมูหรือไก่ อาหารสัตว์ น้ำยาทำความสะอาด

และอื่นๆ เลี้ยงเสร็จบริษัทก็หักค่าใช้จ่ายทุกอย่างออกไป เกษตรกรแทบไม่ได้อะไรเลย และหากไม่ทำตามบริษัทต้องการ บริษัทก็จะถอนทุกอย่างคืน เกษตรกรจะเหลือแต่โรงเรือน ซึ่งแตกต่างจากเกษตรกรที่เลี้ยงหมูและไก่เอง เมื่อขายหมูหรือไก่แล้วยังพอมีกาไรบ้าง

เกษตรกรเริ่มดำเนินชีวิตตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ ไร่นาสวนผสมเกษตรอินทรีย์แบ่งที่ดินทำเป็นบ่อปลา มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 มีความเป็นอยู่พอมีพอกิน ไม่มีการกู้ แต่การที่รัฐบาลมีโครงการเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตร ทำให้ชาวบ้านกู้ยืม เงินที่กู้มาส่วนใหญ่ไม่ได้นำมาใช้ในลงทุนทำการเกษตร ส่วนใหญ่กู้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น นำไปซื้อวัตถุดิบ เช่น ลูกอมอยากได้รถมอเตอร์ไซด์ ราคา 20,000-50,000 บาท หรือนำเงินไปให้คนอื่นกู้ต่อ คนละ 1,000-2,000 บาท เป็นต้น พอถึงเวลาต้องส่งเงินคืน ชาวบ้านไม่เข้าใจ กลับไปกู้ธนาคารดอกเบี้ย ร้อยละ 5-10 บาท ซึ่งแพงกว่าของธนาคารเพื่อการเกษตรมาใช้คืน ดอกเบี้ยจึงกองทับถมมากมายนัยยุคที่มีกองทุนหมู่บ้านยังเป็นหนี้เพิ่มพูน รัฐบาลให้เงินมาแต่ไม่สอนวิธีการบริหารเงิน ปลอมยให้เป็นหนี้กันจนท่วมตัว โดยเฉพาะหนี้ในระบบ พ่อค้าปรับวิธีการค้าขายเป็นแบบขายตรง ดาวน์น้อย แล้วให้เอาสินค้าไปใช้ผ่อนกันไปเรื่อยๆ สมัยก่อนซื้อรถมอเตอร์ไซด์ ต้องมีเงินดาวน์เป็นหมื่นบาท เดียวนี้เหลือเงินดาวน์เพียง 3,900 บาท หรือไม่ต้องดาวน์ มีหลักทรัพย์มาค้ำประกันก็เอารถไปใช้กันได้แล้ว เดียวนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรจึงใช้วิธีกู้ใหม่ก็หักหนี้เก่าไว้เลย เกษตรกรจึงไม่ได้เงินกู้เต็มจำนวน การแปลงทรัพย์สินเป็นทุนยังเป็นผลเสียต่อเกษตรกรอย่างมาก เกษตรกรกู้โดยไม่คำนึงถึงฐานะของตนเอง ทรัพย์สินตีค่าได้เท่าไรก็กู้เท่านั้น เมื่อได้เงินมาจะนำเงินมาแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนน้อยใช้เป็นทุนในการเพาะปลูก อีกส่วนใหญ่นำมาใช้จ่ายที่ไม่เกิดรายได้ เช่น กู้เงิน 100,000 บาท เอาไว้ทำกิน 30,000-40,000 บาท ที่เหลืออีก 60,000 บาท เอาไปซื้อรถ ให้ลูกเรียน เป็นต้น เมื่อถึงเวลาจะต้องคืนเงิน ก็ไม่สามารถหาเงินมาคืนได้

(4) สภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-6 คน ยังมีผู้สูงอายุอยู่ในครอบครัวเดียวกัน แต่ก็มีครอบครัวที่มีผู้สูงอายุอยู่กันตามลำพัง 2 คน ครอบครัวที่มีลูกทำงานรับจ้างในเมือง ไม่ได้นำเงินมาจุนเจือครอบครัว บางคนยังขอเงินพ่อแม่ให้อยู่ สายสัมพันธ์ในครอบครัวเปลี่ยนแปลงไป พ่อแม่ไปทำงานที่กรุงเทพ แม่ไม่สามารถหยุดลาคลอดเลี้ยงลูกเองได้ หยุดงานก็ขาดรายได้ คลอดลูกได้ไม่ถึง 10 วัน ก็ต้องกลับไปทำงานแล้ว เด็กไม่เคยได้กินนมแม่ หรือพ่อแม่แยกกันต่างคนต่างแยกไปแต่งงานใหม่ ทั้งลูกให้อยู่กับปู่ย่าตายาย ไม่มีสายสัมพันธ์พ่อ-แม่-ลูก มีแต่สายสัมพันธ์ปู่-ย่า-หลาน หรือตา-ยาย-หลาน ปู่ย่าตายายมักเลี้ยงดูเด็กแบบเข้มงวด ในขณะที่สังคมเปลี่ยนแปลงไป มีเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่รุ่นปู่ย่าตายายตามไม่ทัน พูดกับเด็กก็ไม่รู้เรื่อง เด็กรู้สึกถูกกดดันและคับข้องใจ จึงขอไปอยู่หอพัก การออกไปอยู่ข้างนอกก็จะได้เด็กกลับคืนมาอีก กลางคืนจะ

พบเห็นเด็กเหล่านี้ตามแหล่งมั่วสุมในเมือง หรือเด็กบางคนไปไหนไม่ได้ก็อยู่กับปู่ย่าตายายอย่างไม่มีความสุข ไม่อยากเรียนหนังสือ

เด็กและเยาวชน ไม่มีใครอยากมีอาชีพเกษตรกร คนรุ่นอายุต่ำกว่า 40 ปี ไม่มีใครยอมทำนาแล้วคนหนุ่มสาวที่จบแค่การศึกษาภาคบังคับส่วนใหญ่จะมีอาชีพรับจ้าง สถาบันอาชีวศึกษาบางแห่งต้องปิดแผนกเกษตรกรรมเพราะไม่มีนักเรียนเรียน เด็กมีค่านิยมว่าอาชีพเกษตรกรลำบากต้องตากแดดร้อน ไม่มีหน้าตา ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งเล่าว่า

“...ผมเคยจ้างลูกผมให้ช่วยทำนาเดือนละ 4,000 บาทอยู่กินด้วย มันไม่เอา ผมก็เหยียบขึ้นให้เป็น 5,000 บาทอยู่กินด้วยไม่ยอมเอาอีก ทีนี้ผมบอกเขาอย่างนี้ก็แล้วกันแก่เป็นเก่าแก่ ผมเป็นลูกจ้างยังไม่เอาอีก...”

ผู้ให้ข้อมูลบางคนคิดว่า เมื่อคนเหล่านี้มีครอบครัวของตัวเองจะต้องหวนกลับมาเป็นเกษตรกร

แม้ว่าเกษตรกรจะคิดว่าอาชีพเกษตรกรมีศักดิ์ศรีเท่าอาชีพอื่น เป็นอาชีพที่น่าภาคภูมิใจ แต่พ่อแม่ก็ไม่มีค่านิยมว่าส่งลูกเรียนสูงๆ เพื่อกลับมาปลูกข้าวปลูกผักให้พ่อแม่กิน แต่ยังมีค่านิยมว่าส่งให้ลูกเรียนสูงๆ เพื่อไปทำงานสบายในห้องปรับอากาศ เพราะคิดว่าเกษตรกรจะกู้เงินธนาคารก็ไม่ได้มากเท่าคนที่มียากเดือน เกษตรกรมีสิทธิมากกว่าอาชีพอื่นก็เฉพาะเงินช่วยเหลือเวลาเกิดภัยพิบัติต่างๆ และต้องเป็นเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเท่านั้น

ภูมิปัญญาชาวบ้าน การทอผ้าไหม ซึ่งปัจจุบันได้พัฒนาจัดตั้งเป็นกลุ่มทอผ้าขึ้นเพื่อช่วยกันอนุรักษ์ภูมิปัญญานี้ไว้ แต่ต้นทุนในการเลี้ยงหม่อนและเลี้ยงไหมราคาแพงมาก ผ้าที่ทอได้ราคาจะแพงกว่าผ้าไหมจากประเทศเวียดนาม ทำให้มีปริมาณคนซื้อลดลง ส่วนการจักสานที่เดิมเคยทำกันทุกหลังคาเรือนนั้น ปัจจุบันเหลือคนแก่ที่สานได้ไม่กี่คน มีคนต้องการใช้เครื่องจักสานมากแต่ทำไม่ทัน ส่วนใหญ่จะเป็นการทำตามที่มีคนสั่ง อย่างไรก็ตามยังขาดเจ้าภาพเป็นหลักในการรวบรวมเก็บรักษาภูมิปัญญาเหล่านี้ไว้ ชาวบ้านยังคงทำกิจกรรมประเพณีที่มีอยู่เหมือนเดิมตามเทศกาลต่างๆ เช่น การรดน้ำดำหัวในวันสงกรานต์ เป็นต้น

ความสัมพันธ์ในชุมชน ปี 2536 มีการจัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์ให้ชาวบ้านนำสินค้ามาขายที่ร้านค้าของตำบลซึ่งตั้งขึ้นตั้งแต่ จนกระทั่งปัจจุบันมีสินค้าผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากแต่ละหมู่บ้านมาวางขาย มีการบริหารงานในรูปแบบบุคคล

1.2.12. ตำบลลูกตมมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

(1) อาชีพ ชาวลูกตมมากไฟมีอาชีพหลัก ทำการเกษตร ได้แก่ นาข้าวหอมมะลิ 105 ข้าวเหนียว กข 6 สวนมะม่วงและแปรรูปผลิตภัณฑ์ สวนน้อยหน่า ไร่มันสำปะหลัง เลี้ยงวัว และอาชีพเสริม ได้แก่ วิ่งรถประจำทาง

(2) รายได้ ชาวลูกตมมากไฟมีรายได้หลัก เกษตรกรมีที่ดินเฉลี่ย 50-20 ไร่ต่อครัวเรือน มักแบ่งที่ดินทำการเพาะปลูกแบบนา ไร่ สวน ผสม ปลูกหลายอย่างไปพร้อมๆ กัน สวนผัก ปีละ 20,000 บาท สวนมะม่วงปีละ 100,000 -300,000 บาท ไร่มันสำปะหลัง ปีละ 100,000 บาท และมีการแปรรูปมะม่วงเป็นมะม่วงดอง แช่อิ่ม และกวน เป็นผลิตภัณฑ์โอท็อปส่งออกไปขายต่างจังหวัด เลี้ยงวัวเนื้อเพราะได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลในโครงการโคล้านตัว มีเกษตรกรบางรายทำฟาร์มหมูในลักษณะภายใต้บริษัท และรายได้เสริม วิ่งรถประจำทางได้เดือนละ 10,000 บาท

(3) สภาพทางเศรษฐกิจ เดิมปลูกข้าวนาปีและมันสำปะหลัง ไม่พอใช้ เป็นหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ มีหนี้ครัวเรือนสูงสุด 500,000 บาท โดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 50,000 บาท และมีนายทุนเข้ามาหลอกให้ไปทำงานต่างประเทศ เกษตรกรขายที่นาบ้าง ลงทุนเอาที่ดินไปค้าประกัน เงินกู้บ้าง ซึ่งส่วนใหญ่ถูกหลอก กลับมาก็ไม่มีเงินไปไถ่ที่ดินคืน ซ้ำเป็นหนี้สินเพิ่ม ไปทำงานกลับมาแล้วยังไม่รวย ดอกเบี้ยในธนาคารก็เพิ่มพูนกลายเป็นหนี้สินมากมาย เมื่อเกษตรกรอำเภอส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรหันมาปลูกมะม่วงพันธุ์เขียวเสวย น้ำดอกไม้ พิกุลทอง และโชคอนันต์ โดยตัดต้นมะม่วงแก้วเดิมให้เหลือแต่ตอ แล้วเอาพันธุ์มะม่วงพันธุ์เขียวเสวย พิกุลทอง และโชคอนันต์มาทาบกิ่ง การปลูกมะม่วงส่งออกมีผลให้คุณภาพชีวิตดีกว่าเรื่อยๆ บางครอบครัวมีรายได้จากการปลูกมะม่วงปีละ 100,000 บาท ราคาดีกว่าขายข้าวรวมกับมันสำปะหลัง ทำให้เกษตรกรหลายรายเลิกปลูกมันสำปะหลัง ทุกวันนี้เหลือน้อยราย แต่ส่วนใหญ่ยังปลูกข้าวอยู่ ปัจจุบันทุกครัวเรือนฐานะพอมีพอกิน มีเงินทองให้ลูกพึ่งพาอาศัยได้ เหลือแต่หนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรในลักษณะหมุนเวียน สูงสุด 100,000 บาท โดยเฉลี่ยครัวเรือนละ 3,000 บาท และเป็นหนี้กับกองทุนหมู่บ้านบางส่วน ซึ่งเกษตรกรที่เป็นหนี้กองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่มักไม่คืน กรรมการก็ชี้แจงไปตามทวง การดำเนินงานจึงล้มเหลว มีเกษตรกรที่เป็นหนี้ระบบไม่มาก เดิมกู้เงินแบบไม่มีวัตถุประสงค์ ต่างคนต่างกู้ ไม่เคยหารือกันเลย เช่น ซื้อรถมอเตอร์ไซด์ เล่นการพนัน กินเลี้ยงสังสรรค์ เป็นต้น จึงไม่มีเงินใช้คืน แต่เดี๋ยวนี้กู้ยืมมีวัตถุประสงค์ นำเงินไปใช้ประโยชน์ เช่น ปลูกเปลี่ยนหนี้เดิม เช่าที่ทำนาเพิ่ม หรือซื้อเครื่องมืออุปกรณ์การทำมาหากิน เป็นต้น ครอบครัวมีความสุขขึ้น ทำให้เกษตรกรในตำบลลูกตมมากไฟร้อยละ 70 หันมาปลูกพืชที่สามารถส่งออกไปขายต่างประเทศตัวอื่นๆ ด้วย เช่น ยางพารา ยูคาลิปตัส เป็นต้น

ปัจจุบัน เจ้าของที่ดินส่วนใหญ่ไม่อยากออกไปตากแดดจึงไม่ได้ทำนาเอง จะจ้างแรงงานทำแทนเกือบทั้งหมด ต้องทำอาหารเลี้ยงคนงาน ส้มตำใส่แต่มะนาวหรือมะขามก็ไม่กิน ต้องใส่มะเขือเทศด้วย ปลาร้าทำเองก็ไม่กิน ทั้งๆ ที่เป็นปลาร้าสะอาดไม่ใช่สารพิษ และเป็นปลาร้าข้ามปี ต้องกินปลาร้าซื้อ กินข้าวเสร็จก็ต้องมีขนมหวานและกาแฟให้ ทุกอย่างจึงต้องซื้อหมด ช่วงไหนมะละกอไม่ออกลูกก็ต้องซื้อมะละกอ กิโลกรัมละ 30 บาท แล้วยังต้องใช้เวลาทำกับข้าวเป็นชั่วโมง ส่วนใหญ่ทำนาข้าวเจ้าหอมมะลิ 105 และข้าวเหนียว กข 6 ปีนี้ราคาดี 12 กิโลกรัมราคา 90 บาท และ 12 กิโลกรัมราคา 150-200 บาท ส่วนใหญ่จะมีพ่อค้าคนกลางหรือโรงสีมารับซื้อข้าวถึงที่นา แต่ละบ้านจะตากข้าว และเก็บไว้รอราคาดีจึงจะยอมขาย หรือบางบ้านมีความจำเป็นต้องการเงินจึงจะขายในช่วงราคาต่ำ ข้าวอีกส่วนหนึ่งเก็บไว้กินเอง แต่การทำสวนนั้น เกษตรกรส่วนใหญ่ยังทำเอง เพราะมีร่มเงาไม่ต้องออกมาตากแดดร้อน

นอกจากนี้ ในตำบลยังมีโครงการโรงเรียนชาวนา เป็นการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการเพาะปลูกแบบอินทรีย์ หมายถึงการใช้ปุ๋ยชีวภาพ การเพาะปลูกแบบปลอดสารพิษ และรักษาสีเขียวตลอดปี ส่วนโครงการโคล้านตัวที่รัฐบาลเคยสนับสนุน ตอนนี้รัฐบาลไม่สนับสนุนแล้ว จึงกลายเป็นเกษตรกรต้องนำมาเลี้ยงแบบโคพื้นบ้านแทน และปล่อยให้ผสมพันธุ์กันเอง ส่วนการทำฟาร์มหมูในลักษณะภายใต้บริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง เกษตรกรต้องลงทุนทุกอย่างเอง สร้างโรงเรือน ทุกอย่างต้องซื้อจากบริษัท พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ อาหาร ยา และขายหมูให้บริษัท หากเกษตรกรทำไม่ได้อย่างที่บริษัทต้องการ บริษัทจะถอนทุกอย่างกลับหมด เหลือไว้แต่โรงเรือน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรไม่ได้อะไร

(4) สภาพทางสังคม จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-5 คน หนุ่มสาวบางคนก็ออกไปทำงานต่างประเทศเพื่อให้ได้เงินเดือน 10,000-20,000 บาท เพราะคิดว่าทำนาแล้วเก็บเงินไปเรื่อยๆ ไม่รู้เมื่อไรจะรวย หรือมีวามารอพ่อแม่แบ่งที่นาให้ พี่น้องหลายคน แบ่งไปแบ่งมาตัวเองจะเหลือเพียงเล็กน้อย ลู่ออกไปต่างประเทศรับจ้างรับหาเงินมาซื้อที่นาเป็นของตัวเองเลยทันใจกว่า มีค่านิยมวัตถุนิยม อะไรออกใหม่ต้องซื้อ โดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือ ซึ่งแตกต่างจากวิถีชีวิตเกษตรกรสมัยก่อน พ่อแม่ลูกจะอยู่ด้วยกัน ตื่นเช้าพ่อแม่ไปทำนา ลูกไปโรงเรียน กลับจากโรงเรียนก็ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน หนึ่งข้าวไว้รอพ่อแม่กลับมาทำกับข้าวกินพร้อมกัน เป็นความอบอุ่นในครอบครัว

เดิมชาวบ้านไม่ต้องการเขยฝรั่งซึ่งเป็นคนวัยเกษียณ ครอบครัวเขยฝรั่งจึงเป็นที่รังเกียจของชาวบ้านทั่วไป แต่พอเห็นว่าเขยฝรั่งนำเงินมาอยู่ในประเทศไทย ชอบใช้ชีวิตแบบธรรมชาติ ทำนา จับปลา หญิงชาวบ้านที่แต่งงานด้วยพาให้ครอบครัวพ่อแม่มีฐานะร่ำรวยขึ้นทันที มี

บ้านหลังใหญ่ให้พ่อแม่อยู่ มีรถนั่ง หญิงชาวบ้านก็เลียนแบบกัน และปัจจุบันตำบลถูกแดดมากไฟมีหมู่บ้านจำนวนมากที่ชาวบ้านมีค่านิยมให้ลูกสาวแต่งงานกับชายฝรั่ง ผู้ให้ข้อมูลขยายความว่า

“...ชายฝรั่งกลายเป็นพระเจ้า...”

เด็กและเยาวชน เด็กสมัยนี้ไม่นิยมเรียนสายสามัญ แต่จะเรียนสายอาชีพ บางคนออกไปเรียนต่างจังหวัด กู้เงินกองทุนเรียน เงินที่ได้แทนที่จะใช้เกี่ยวกับการเรียน กลับใช้ซื้อวัตถุสิ่งของที่ไม่จำเป็น หรือใช้เงินเพื่อซื้อความบันเทิง ใครที่เรียนหนังสือได้สูงๆ ก็ออกไปทำงานในเมือง ไม่มีใครอยากมีอาชีพเกษตรกร เด็กหญิงส่วนใหญ่คิดว่าเรียนจบระดับ ปวส. แล้วไปทำงานเมืองนอก หรือแต่งงานกับฝรั่งจะได้รวยเร็วๆ คนอายุต่ำกว่า 30 ปีไม่มีใครอยู่ช่วยพ่อแม่ทำการเกษตร พ่อแม่ต้องทำกันเอง ที่ทำไม่ไหวก็ต้องจ้างแรงงาน คนในวัยแรงงานบางคนพอหมดฤดูทำนา จะออกไปรับจ้างที่ต่างจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือมีโรงงาน เช่น เกาะสมุย ระยอง กรุงเทพฯ เป็นต้น และพ่อแม่ยังคงมีค่านิยมส่งลูกเรียนสูงๆ จะได้มีอาชีพรับราชการ ไม่ต้องมาเป็นเกษตรกรให้ลำบาก บางครอบครัวยอมกู้หนี้ยืมสินมาส่งให้ลูกเรียน เด็กที่ออกไปทำอาชีพอื่นแล้วไม่ประสบความสำเร็จจึงจะกลับมาเป็นเกษตรกร

ภูมิปัญญาชาวบ้าน มีการแปรรูปมะม่วงแช่อิ่ม ทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยอัดเม็ด โดยเฉพาะการทำผ้าซึ่งสืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนปัจจุบัน ชายเฉพาะในประเทศ ยังไม่มีการส่งออก มีความเปลี่ยนแปลงไปตรงที่ เดิมจะทำเส้นฝ้ายกันเอง มีสวนมะม่วงทั้งหมด 20 ไร่ มีโรงเพาะชำตัวอ่อนไหม เป็นศูนย์ถ่ายทอดการเลี้ยง แต่ปัจจุบันมีหลายอาชีพ ทั้งทำนา สวนมะม่วง และสวนผัก ทำให้มีเวลาน้อยลง ลูกก็ไปเรียนหมด ขาดแรงงานในครัวเรือน ทำให้ต้องซื้อเส้นไหมจากหนองบัวลำภู หรือพ่อค้านำเส้นไหมหรือเส้นฝ้ายมาส่งและสั่งให้ทอดตามลวดลายและสีที่ต้องการ

ประเพณี เดิมมีการละเล่น มีกิจกรรมสนุกสนาน ชาวบ้านได้พบปะสังสรรค์ แต่ปัจจุบันกลายเป็นการแข่งขัน เช่น ประเพณีบุญบั้งไฟ เดิมชาวบ้านจะช่วยกันทำบั้งไฟ แต่ปัจจุบันไม่ค่อยมีใครสนใจจะจัดกิจกรรมการละเล่น บั้งไฟก็ซื้อหรือสั่งทำ เพื่อให้ชนะบั้งไฟหมู่บ้านอื่นๆ กลายเป็นค่านิยมเน้นการทำบั้งไฟเข้าประกวดเพื่อให้ได้เงินรางวัล เป็นต้น

5) ความสัมพันธ์ในชุมชน เดิมชาวบ้านทำนาแบบสบายๆ ทำเสร็จก็จะอยู่เฉยๆ ไปเที่ยวบ้านนั้นที่บ้านนี้ที่ อยู่กันแบบแบ่งปัน เดินผ่านบ้านไหนเจ้าของบ้านก็จะเรียกให้กิน มะม่วง ลำไย ไม่ต้องซื้อเลย ประมาณ 4-5 ปีมานี้วิถีชีวิตของเกษตรกรเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กลายเป็นการทำนาแบบแข่งขัน ถ้าทำไม่ทันก็จ้างแรงงาน ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น จึงรีบเกี่ยว พอเสร็จจากทำนาก็หางานอื่นทำเพิ่มขึ้นอีกหลายอย่าง เพื่อจะได้เครดิตในการจับจ่ายใช้สอย ซื้อทีวี ตู้เย็น รถยนต์ รถแทรกเตอร์ เดิมต้องมีเงินดาวน์ค่อนข้างสูง แต่เดี๋ยวนี้นสินค้าบางอย่างไม่ต้องมีเงินดาวน์ อยากได้อะไร ซื้อของที่

ร้านใดก็เอามาก่อน ธนาคารเพื่อการเกษตรออกให้ แล้วเกษตรกรเป็นหนี้ของธนาคารเพื่อการเกษตร เกษตรกรจึงต้องทำงานตลอดเพื่อนำเงินมาใช้หนี้ธนาคารเพื่อการเกษตร เกษตรกรจึงต่างคนต่างทำ มาหากิน แข่งขันกันเหนื่อยมากขึ้น และมีเวลารว่างน้อยลง ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนจึงเป็นแบบ ต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการรวมกลุ่ม ไม่พอกินก็เข้าป่าเก็บของป่า เมื่อเร็วๆ นี้มีการรวมกลุ่มกันปลูก มะม่วง ยางพารา เริ่มมีการรวมกันศึกษาเรื่องยา เรื่องปุ๋ย ทำให้มนุษย์สัมพันธ์ในชุมชนดีขึ้นอย่างมาก คนหนุ่มสาวส่วนใหญ่ก็ยังอยู่ในหมู่บ้าน เด็กที่เรียนหนังสือมีการศึกษา เข้าใจหลักปฏิบัติของคุณภาพ ชีวิต มีเหตุผล ไม่ทิ้งถิ่นไปเหมือนสมัยก่อน พ่อแม่พอมีพอกินก็รวมตัวกันด้านการอบรมทรัพย์ มีการ กู้ยืมที่เกิดประโยชน์ คุณภาพชีวิตประจำวันก็ดีขึ้น การไปมาหาสู่ของเพื่อนบ้านก็ดีขึ้น เพราะต่างคน ต่างมีเวลารว่างมากขึ้น มีความเป็นอยู่ที่ดีและมีอิสระ มีการได้พูดคุยต่อกัน มีการเอื้ออาทรต่อกันและมีการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อกัน ส่วนใหญ่จะพูดคุยกันเรื่องวางแผนขั้นตอนในการเพาะปลูก ว่าปี หน้าจะปลูกอย่างไร เดือนหน้าจะต้องทำอะไรบ้าง และกำลังจะจัดตั้งกลุ่มมะม่วงจดทะเบียนให้เป็น วิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นโยชน์ต่างๆ เช่น เวลาซื้อยา ก็ไม่ต้องต่างคนต่างซื้อ รวมกัน 100 คน ทำเป็น โควตาต่อรองราคากับบริษัทฯ ก็จะได้ส่วนลดเป็นเงินกลับมาสู่กลุ่ม เป็นกำไรเข้ากองทุน ทำให้ สามารถวางแผนเรื่องลดค่าใช้จ่ายได้ในปีต่อมา

ส่วนที่ 2 การรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีของเกษตรกรไทย

ผลการวิเคราะห์การรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีของเกษตรกรไทยประกอบด้วย ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนี้

2.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีของเกษตรกรไทยระหว่างก่อนกับหลังการอภิปรายของกลุ่มเกษตรกร ผู้นำชุมชน และข้าราชการ ดังนี้

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีของเกษตรกรระหว่างก่อนกับหลังการอภิปรายกลุ่ม

ข้อมูลเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี	ค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้			
	ก่อนการ อภิปราย กลุ่ม	หลังการ อภิปราย กลุ่ม	ค่า t-test	Sig. (2- tailed)
1. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีช่วยให้ขายผลผลิตไทยไป ยังต่างประเทศได้โดยไม่ต้องเสียภาษี	2.58	2.65	-.623	.535
2. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีช่วยให้ซื้อสินค้าจาก ต่างประเทศได้ในราคาถูก	2.45	2.59	-1.627	.107
3. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีใช้กฎระเบียบที่ประเทศคู่ ค้าตกลงร่วมกัน	2.58	2.62	-.445	.657
4. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีช่วยลดอุปสรรคในการ ส่งออกและนำเข้าสินค้าต่างประเทศ	2.47	2.43	.542	.589
5. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีครอบคลุมมาตรการที่ ไม่ใช่ภาษีด้วย	2.34	2.47	-1.648	.103
6. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำเพื่อขยายการค้าไม่ใช่ กีดกันการค้า	2.70	2.69	.145	.885
7. รัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกเรื่องวิธีการค้า ของข้อตกลงเขตการค้าเสรี	2.75	2.70	.630	.530
8. ประเทศคู่ค้าในข้อตกลงเขตการค้าเสรีเป็นประตู จำหน่ายสินค้าสู่ประเทศในภูมิภาค	2.57	2.64	-.773	.442
9. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำให้เกษตรกรต้อง พัฒนาระดับสินค้าตามมาตรฐานสากล	2.70	2.82	-1.782	.078
10. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีระบุนการค้าขายสินค้า การเกษตรบางประเภทกับคู่ค้าเท่านั้น	2.30	2.20	1.118	.267
11. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ของชนบทไทย	2.76	2.65	1.637	.105

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

12. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่ประเทศคู่ค้าทำร่วมกัน มีความโปร่งใสเปิดเผยแก่สาธารณะ	2.58	2.48	1.264	.209
รวม	2.57	2.58	.145	.885

จากตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีของเกษตรกรระหว่างก่อนกับหลังการอภิปรายกลุ่ม พบว่า เกษตรกรรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงการค้าเสรีทั้งก่อนและหลังการอภิปรายกลุ่ม ทั้งในภาพรวมและรายข้อ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.4 เปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีของผู้นำชุมชนระหว่างก่อนกับหลังการอภิปรายกลุ่ม

ข้อมูลเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี	ค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้			
	ก่อนการ เข้ากลุ่ม อภิปราย	หลังการ เข้ากลุ่ม อภิปราย	ค่า t-test	Sig. (2- tailed)
1. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีช่วยให้ขายผลผลิตไทย ไปยังต่างประเทศได้โดยไม่ต้องเสียภาษี	2.68	2.73	-.552	.582
2. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีช่วยให้ซื้อสินค้าจาก ต่างประเทศได้ในราคาถูก	2.69	2.67	.266	.791
3. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีใช้กฎระเบียบที่ประเทศคู่ ค้าตกลงร่วมกัน	2.73	2.67	.779	.438
4. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีช่วยลดอุปสรรคในการ ส่งออกและนำเข้าสินค้าต่างประเทศ	2.63	2.57	.638	.525
5. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีครอบคลุมมาตรการที่ ไม่ใช่ภาษีด้วย	2.37	2.54	-1.866	.066
6. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำเพื่อขยายการค้าไม่ใช่ กีดกันการค้า	2.72	2.69	.271	.787
7. รัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกเรื่องวิธีการค้า ของข้อตกลงเขตการค้าเสรี	2.79	2.64	1.793	.077

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี	ค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้			Sig. (2- tailed)
	ก่อนการ เข้ากลุ่ม	หลังการ เข้ากลุ่ม	ค่า t-test	
	อภิปราย	อภิปราย		
8. ประเทศคู่ค้าในข้อตกลงเขตการค้าเสรีเป็นประตู จำหน่ายสินค้าสู่ประเทศในภูมิภาค	2.57	2.67	-1.182	.241
9. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำให้เกษตรกรต้อง พัฒนายกระดับสินค้าตามมาตรฐานสากล	2.85	2.72	2.013	.048*
10. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีระบุนการค้าขายสินค้า การเกษตรบางประเภทกับคู่ค้าเท่านั้น	2.28	2.49	-1.945	.055
11. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ของชนบทไทย	2.81	2.64	2.212	.030*
12. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่ประเทศคู่ค้าทำ ร่วมกันมีความโปร่งใสเปิดเผยแก่สาธารณะ	2.75	2.70	.601	.550
รวม	2.66	2.64	.266	.791

จากตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีของผู้นำชุมชนระหว่างก่อนกับหลังการอภิปรายกลุ่มในภาพรวม พบว่า ผู้นำชุมชน รับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงการค้าเสรีทั้งก่อนและหลังการอภิปรายกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ค่าเฉลี่ยการรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีของผู้นำชุมชนก่อนกับหลังการอภิปรายกลุ่มไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำให้เกษตรกรต้องพัฒนายกระดับสินค้าตามมาตรฐานสากล (ข้อ 9) และข้อตกลงเขตการค้าเสรีระบุนการค้าขายสินค้าการเกษตรบางประเภทกับคู่ค้าเท่านั้น (ข้อ 10) ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีของข้าราชการระหว่างก่อนกับหลัง
การอภิปรายกลุ่ม

ข้อมูลเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี	ค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้			
	ก่อนการ เข้ากลุ่ม อภิปราย	หลังการ เข้ากลุ่ม อภิปราย	ค่า t-test	Sig. (2-tailed)
1. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีช่วยให้ขายผลผลิตไทย ไปยังต่างประเทศได้โดยไม่ต้องเสียภาษี	2.71	2.79	-1.029	.307
2. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีช่วยให้ซื้อสินค้าจาก ต่างประเทศได้ในราคาถูก	2.52	2.70	-2.110	.038*
3. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีใช้กฎระเบียบที่ประเทศคู่ ค้าตกลงร่วมกัน	2.74	2.90	-2.657	.010*
4. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีช่วยลดอุปสรรคในการ ส่งออกและนำเข้าสินค้าต่างประเทศ	2.64	2.66	-.281	.779
5. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีครอบคลุมมาตรการที่ ไม่ใช่ภาษีด้วย	2.25	2.26	-.139	.890
6. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำเพื่อขยายการค้าไม่ใช่ กีดกันการค้า	2.68	2.65	.314	.754
7. รัฐมีหน้าที่อำนวยความสะดวกเรื่องวิธีการค้า ของข้อตกลงเขตการค้าเสรี	2.71	2.75	-.505	.615
8. ประเทศคู่ค้าในข้อตกลงเขตการค้าเสรีเป็นประตู จำหน่ายสินค้าสู่ประเทศในภูมิภาค	2.44	2.77	-3.415	.001*
9. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำให้เกษตรกรต้อง พัฒนายกระดับสินค้าตามมาตรฐานสากล	2.84	2.83	.173	.863
10. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีระบุนการค้าขายสินค้า การเกษตรบางประเภทกับคู่ค้าเท่านั้น	2.21	2.51	-2.729	.008*
11. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ของชนบทไทย	2.39	2.40	-.115	.909

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี	ค่าเฉลี่ยระดับการรับรู้			Sig. (2-tailed)
	ก่อนการ	หลังการ	ค่า t-test	
	เข้ากลุ่ม อภิปราย	เข้ากลุ่ม อภิปราย		
12. ข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่ประเทศคู่ค้าทำ ร่วมกันมีความโปร่งใสเปิดเผยแก่สาธารณะ	2.42	2.44	-.266	.791
รวม	2.55	2.64	-1.030	.308

จากตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบการรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีของข้าราชการระหว่างก่อนกับหลังการอภิปรายกลุ่ม พบว่า ข้าราชการรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงการค้าเสรีทั้งก่อนและหลังการอภิปรายกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่ ค่าเฉลี่ยการรับรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีก่อนกับหลังการอภิปรายกลุ่มไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ข้อตกลงเขตการค้าเสรีช่วยให้ซื้อสินค้าจากต่างประเทศได้ในราคาถูก (ข้อ 2) ข้อตกลงเขตการค้าเสรีใช้กฎระเบียบที่ประเทศคู่ค้าตกลงร่วมกัน (ข้อ 3) ประเทศคู่ค้าในข้อตกลงเขตการค้าเสรีเป็นประจําจำหน่ายสินค้าสู่ประเทศในภูมิภาค (ข้อ 8) และข้อตกลงเขตการค้าเสรีระบุนโยบายการค้าขายสินค้าการเกษตรบางประเภทกับคู่ค้าเท่านั้น (ข้อ 10) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลสามารถนำเสนอตามความคิดเห็นของเกษตรกร ผู้นำชุมชน และข้าราชการ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.2.1 เกษตรกร

- (1) เกษตรกร ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เคยได้ยินเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีผ่านทางโทรทัศน์ ในรายการประเพณีพูดคุยกันแค่คำสองคำ ซึ่งฟังไม่รู้เรื่องและไม่เข้าใจ
- (2) เกษตรกร ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พอจะรู้เรื่องการส่งสินค้าออกไปนอกประเทศ แต่ FTA เป็นเรื่องใหม่ เคยได้ยินผ่านทางโทรทัศน์และวิทยุ แต่ไม่เข้าใจ คิดว่าไม่เกี่ยวอะไรกับเกษตรกรเลย
- (3) เกษตรกร ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ไม่รู้จักข้อตกลงเขตการค้าเสรี แต่รู้จักองค์การค้าโลก (WTO) และการค้าเสรี คือ การเปิดกว้าง ใครอยากขาย

อะไรก็ได้ ต้องมีตลาด มีการจัดการที่ดี เริ่มจากการทำสัญญาระหว่างประเทศตกลงราคา กำหนดคุณภาพ และเงื่อนไขการปลอดสารพิษให้เสร็จเรียบร้อยเสียก่อน หากไม่มีสัญญา ตกลงไปแล้วอาจไม่รับซื้อ และสงสัยว่าการค้าเสรีมีระยะเวลาสิ้นสุดหรือไม่ เพราะปีนี้อาจไม่ดี หากปีหน้ายังเป็นการค้าเสรี ปีหน้าก็ขายไม่ได้ราคาเหมือนเดิม แล้วรัฐบาลจะเข้ามาช่วยอะไรหรือไม่ หรือแล้วแต่นโยบายของแต่ละรัฐบาล สินค้าต่างประเทศเข้ามาไม่ต้องเสียภาษี ซื้อขายแบบไม่เสียภาษีแล้วรัฐบาลจะเอาเงินที่ไหนมาบริหารประเทศ

(4) เกษตรกร ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ไม่รู้รู้จักข้อตกลงเขตการค้าเสรีเลย รู้แต่ว่ารัฐบาลที่แล้วใช้ผลประโยชน์ทางเกษตรของไทยไปแลกกับเครื่องบินจากต่างประเทศ และคิดว่าไม่เป็นธรรม เพราะต้องใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจำนวนมากมายมหาศาลจึงจะได้เครื่องบินมาเพียงลำเดียว ไม่คุ้มค่าเลย

(5) เกษตรกร ตำบลดอนลาน อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี เคยได้ยินในข่าวแต่ก็ไม่สนใจว่าคืออะไร ยิ่งเสนอเป็นภาษาอังกฤษ (ใช้คำว่า FTA) ทำให้ฟังไม่รู้เรื่อง และไม่มีเวลาจะสนใจติดตามเรื่องราว ส่วนใหญ่จะสนใจติดตามข่าวการเมือง

(6) เกษตรกร ตำบลนาคู อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่เคยได้ยินรู้จักข้อตกลงเขตการค้าเสรีแต่ไม่แน่ใจว่าคืออะไร ที่ตนเองเข้าใจนั้นถูกต้องหรือไม่

(7) เกษตรกร ตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เคยได้ยินคำว่า FTA บ้าง ฟังเรื่องข้อตกลงเขตการค้าเสรีแล้วไม่เข้าใจจึงไม่เคยสนใจ

(8) เกษตรกร ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เคยได้ยินคำว่า FTA แต่ไม่เข้าใจว่าคืออะไร ไม่ทราบว่าการค้าเสรีหรือ FTA ทำให้เกษตรกรได้เปรียบหรือเสียเปรียบอะไร

(9) เกษตรกร ตำบลปะโค อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดอุดรธานี เคยได้ยินคำว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีผ่านทางโทรทัศน์บ้าง บางคนยังไม่เข้าใจว่าหมายถึงอะไร บางคนเข้าใจว่าหมายถึง การค้าเสรีที่ไม่มีการเก็บภาษี และไม่มีการกีดกันทางการค้า สามารถค้าขายได้ทุกอย่างทุกอย่าง แต่มีความคิดเห็นว่าเป็นจริงกลับมีการกีดกันอย่างไม่เป็นธรรมในทุกรูปแบบ และไม่รู้รายละเอียดและไม่ทราบว่ารัฐบาลได้เห็นสัญญาอะไรบ้าง

(10) เกษตรกร ตำบลศรีอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี เคยได้ยินคำว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีผ่านทางโทรทัศน์ แต่ไม่เข้าใจว่าคืออะไร

(11) เกษตรกร ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่คิดว่าไม่มีความรู้เรื่อง FTA น่าจะเป็นการส่งผลผลิตออกไปขายนอกประเทศ ซึ่งเป็นเรื่องไกลตัวไม่เกี่ยวกับเกษตรกร เพราะเกษตรกรของตำบลนิคมสงเคราะห์ส่วนใหญ่ปลูกพืชเพื่อส่งขายภายในจังหวัดหรือที่เหลือส่งไปขายต่างจังหวัดเท่านั้น

บางคนเข้าใจว่า FTA เป็นการค้าขายระหว่างกลุ่มประเทศนำสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน ไม่มีการเสียภาษี เป็นเรื่องของผู้บริหารระดับสูง การดำเนินการขนาดใหญ่ของนายทุนระดับบริษัท เกษตรกรไม่ได้รับผลประโยชน์จาก FTA สินค้าทางอุตสาหกรรมจะได้เปรียบ ส่วนสินค้าทางการเกษตรเสียเปรียบ และสงสัยว่าสินค้าที่ประเทศไทยนำไปแลกกับประเทศคู่สัญญานั้นส่วนใหญ่เป็นสินค้าทางการเกษตร ทำให้รัฐบาลจึงทำสัญญา FTA ในเมื่อทำให้เกษตรกรเสียเปรียบรวมทั้ง คิดว่า FTA ทำให้ผู้บริโภคได้เปรียบ ได้ซื้อสินค้าที่มีคุณภาพดีในราคาที่ถูก

(12) เกษตรกร ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ไม่เคยรู้เรื่องเกี่ยวกับ FTA เลย เคยได้ยินคำนี้ในข่าวบ้าง แต่ไม่สนใจเพราะคิดว่าเป็นเรื่องของนักการเมือง

2.2.2 ผู้นำชุมชน

(1) ผู้นำชุมชน ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะรู้ว่า FTA คืออะไร บางคนคิดว่า FTA ทำให้สินค้าจีนเข้ามาในประเทศไทยไม่ต้องเสียภาษี มาซื้อผลไม้ไทยก็ไม่ต้องเสียภาษี

(2) ผู้นำชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เข้าใจว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรี คือ การค้าระหว่างประเทศ หากประเทศไทยไม่ทำสัญญาด้วย ประเทศคู่ค้าก็ไปทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศอื่น เช่น ประเทศไทยไม่ทำกับประเทศญี่ปุ่น ประเทศญี่ปุ่นก็ไปทำกับประเทศเวียดนาม เป็นต้น หากไม่ทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีก็ค้าขายระหว่างประเทศไม่สะดวกหรือไม่สามารถส่งสินค้าเข้าไปขายในประเทศนั้นได้ และประเทศนั้นก็ไม่ได้เข้ามาลงทุนในประเทศไทย และคิดว่าคนระดับล่างไม่รู้เรื่องข้อตกลงเขตการค้าเสรี คนที่จะรู้เรื่องบ้างก็ต้องเป็นคนที่สนใจจริงๆ แต่ก็ไม่รู้รายละเอียด

(3) ผู้นำชุมชน ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เข้าใจว่า คือ การค้าขายแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศ เฉพาะสินค้าทางการเกษตรบางตัว ไทยได้เปิดการค้าเสรีกับจีนแล้ว ชื้อขายจึงไม่มีการเสียภาษี

(4) ผู้นำชุมชน ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เข้าใจว่า FTA เป็นเรื่องการค้าเสรีระหว่างประเทศ ซึ่งชาวบ้านไม่เข้าใจไม่รู้เรื่อง

(5) ผู้นำชุมชน ตำบลดอนลาน อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บางคนคิดว่า FTA คือ ประเทศจับคู่กัน ตกลงการค้าระหว่างประเทศ เกิดขึ้นเนื่องจากเมื่อก่อนคนขายของน้อย จึงไม่มีการแข่งขันกัน แต่เดี๋ยวนี้มีคนขายของมาก การแข่งขันก็มากไปด้วย เป็นการแข่งขันกันในห้องถิ่น พ่อค้าสั่งสินค้าทางการเกษตร เช่น ทุเรียน ยางพาราแมลง เป็นต้น จากภายนอกเข้ามาขายแข่งกันในตลาดดอนลาน บางคนเคยได้ยินเรื่อง FTA จากการติดตามข่าว คิดว่า FTA คือ การค้าที่ปลอดภาษี

(6) ผู้นำชุมชน ตำบลนาคู อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เคยได้ยินจากการนำเสนอข่าวสารผ่านทางวิทยุและโทรทัศน์ แต่ไม่มีความรู้ในรายละเอียด ไม่รู้ว่าเกี่ยวข้องกับหน่วยงานไหน ยังไม่เคยมีหน่วยงานทางราชการใดเข้ามาให้ข้อมูล หรือแม้แต่พูดคุยกันเป็นการส่วนตัว จึงยังไม่เข้าใจว่าเป็นเรื่องอะไร และคิดว่าเป็นเรื่องที่ห่างไกลไม่ค่อยได้สัมผัส มีทั้งข้อดี คือทุกคนมีสิทธิ์ค้าขายได้ทุกอย่างโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง และข้อเสีย คือ เมื่อเปิดเสรีทุกคนก็สามารถค้าขายได้อย่างอิสระ ส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมราคาได้ เดิมตำบลนาคูขายมะม่วงได้ กิโลกรัมละ 30 บาท พอมีผลไม้จีนเข้ามาขายมากๆ ราคามะม่วงลดเหลือกิโลกรัมละ 5 บาท

(7) ผู้นำชุมชน ตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับ FTA เคยได้ยินในข่าวทางโทรทัศน์ ดูผ่านๆ รู้เพียงคร่าวๆ ว่า เป็นการค้าระหว่างประเทศ ตกลงกันระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาล แลกเปลี่ยนสินค้าและผลิตภัณฑ์ของแต่ละประเทศ ซึ่งประเทศไทยอาจจะได้ประโยชน์บางอย่างและต้องเสียเปรียบบางอย่าง เช่น FTA ระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น ส่วนใหญ่สินค้าของประเทศไทยจะเป็นสินค้าทางการเกษตร ราคาจะถูกกว่าสินค้าของประเทศญี่ปุ่นที่เป็นสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ที่ราคาแพงกว่ามาก แบบนี้ประเทศไทยก็ต้องเสียเปรียบ เป็นต้น เพราะคงจะไม่ใช้การแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกันทุกเรื่อง (ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งค้นข้อมูลดังกล่าวมาจากเว็บไซต์ และพิมพ์ใส่กระดาษนำมาเข้ากลุ่มด้วย)

ผู้ให้ข้อมูลสงสัยว่า FTA เป็นการค้าที่ไม่ต้องเสียภาษี ดังนั้นเงินที่จะต้องเสียภาษีน่าจะคืนกลับมาสู่เกษตรกร

(8) ผู้นำชุมชน ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เคยได้ยินคำว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีบ้างแต่ยังไม่ค่อยเข้าใจ คิดว่าเป็นการค้าระหว่างประเทศที่ไม่มีการผูกมัด ไม่ต้องเสียภาษี ประเทศไหนจะนำสินค้าไปขายให้กับประเทศใดก็ได้ ไม่มีการกีดกัน มีการตกลงหรือต่อรองกันว่าจะขายสินค้าอะไรระหว่างกัน เช่น การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

(9) ผู้นำชุมชน ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่เคยได้ยินคำว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีบ้าง แต่ยังไม่ค่อยเข้าใจ คิดว่าเป็นการค้าที่ส่งอาหาร เครื่องบริโภค

และอุปโภค เสื้อผ้า และสินค้าต่างๆ ไปขายยังต่างประเทศ เป็นเรื่องของนักธุรกิจขนาดใหญ่ ต้องอาศัยการตลาด เป็นการค้าที่ตามใจคนขาย อยากขายสินค้าอะไรก็ไม่ได้มีการควบคุม ผู้ผลิตจะผลิตอะไรก็ได้แต่ต้องให้ได้มาตรฐาน สามารถส่งออกไปขายที่ใดก็ได้

ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งคิดว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีเป็นการค้าขายระหว่างประเทศ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำหนดว่าจะค้าขายอะไร มีการตกลงกันเรื่องลดหรือเพิ่มภาษีให้แก่กัน ขึ้นอยู่กับภาพรวมของโลกและของแต่ละประเทศ

(10) ผู้นำชุมชน ตำบลศรีอ้อ อำเภอภูพาน จังหวัดอุดรธานี เคยได้ยินคำว่า FTA ผ่านทางโทรทัศน์บ้าง แต่ไม่รู้แน่ชัดว่าคืออะไร บางคนสงสัยว่าจะเกี่ยวกับการค้าขายระหว่างโรงงานกับต่างประเทศหรือไม่

(11) ผู้นำชุมชน ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี บางคนเคยได้ยินคำว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีผ่านทางโทรทัศน์ แต่ยังไม่ค่อยเข้าใจ และคิดว่าชาวบ้านจะไม่สนใจเรื่องที่ไกลตัวอย่างเรื่องการค้าเสรี มีความสนใจแต่เรื่องการทำไร่ทำนาและความรู้ทางด้านการเกษตร บางคนเข้าใจว่า หมายถึง การค้าเสรีที่ชาวบ้านสามารถผลิตสินค้าของตัวเองออกขายที่ตลาดต่างประเทศได้โดยเสรีและไม่มีการเสียภาษี เกษตรกรระหว่างประเทศสามารถเจรจาซื้อขายสินค้ากันเอง ประเทศไทยได้ทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศเวียดนาม บางคนมีความคิดเห็นว่า ข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำให้ประเทศเสียรายได้จากการเก็บภาษีสินค้านำเข้า บางคนเข้าใจว่าการค้าเสรีเป็นการค้าที่พ่อค้าต่างด้าวลักลอบเอาสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาขายในประเทศไทยโดยไม่ยอมเสียภาษี หรือที่เรียกว่า สินค้าหนีภาษี อีกทั้งมีความสงสัยว่าพ่อค้าต่างด้าวเหล่านั้นอาจมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองแอบแฝงอยู่ด้วย

(12) ผู้นำชุมชน ตำบลภูคดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี บางคนคิดว่าเคยได้ยินอยู่เป็นประจำ แต่ไม่ค่อยรู้จักความหมาย บางคนคิดว่า FTA คือการค้าเสรีไม่มีพรมแดน ขายไปได้ทุกที่ และบางคนให้ข้อมูลว่า เคยฟัง ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์พูดบ่อยๆ ในวิทยุและโทรทัศน์ ฟังไม่ค่อยทัน พอจับความได้ว่า เดิมธุรกิจค้าขายระหว่างประเทศมีการกีดกันซึ่งกันและกัน แต่เขตการค้าเสรีเป็นขบวนการความตกลงระหว่างประเทศว่าจะจัดการกับการค้าระหว่างกันแบบไม่กีดกันอย่างไร เช่น การตัดต่อ GMO มะละกอ กุ้ง ห้ามนำเข้าไปขายในประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น FTA เป็นเรื่องใหญ่ ไม่สามารถเจรจาตกลงจบกันง่ายๆ ประเทศไทยกับประเทศสหรัฐอเมริกาเจรจากันมา 10 ปีแล้วยังไม่จบเสียที มีการจับสารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตร เป็นอาหารไม่ปลอดภัย นำมาเป็นข้อกีดกัน ห้ามนำเข้าผลผลิตทางการเกษตรเข้าประเทศของเขา ต้องส่งกลับเป็นลำเรือ ไม่เข้าใจว่าระหว่างรัฐบาลกับรัฐบาลตกลงกันอย่างไร วิธีการจัดการ ความได้เปรียบเสียเปรียบ

เป็นอย่างไร บางคนคิดว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีช่วยกันไม่ให้ภาษีแพงขึ้น เกษตรกรไม่ถูกเก็บภาษีแพงจนเกินไป และมีประเด็นจำนวนภาษีที่เรียกเก็บกับเกษตรกร

2.2.3 ข้าราชการ

(1) ข้าราชการ ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากผู้ให้ข้อมูลไม่ให้ความสนใจกับเรื่องนี้มาก จึงไม่ค่อยรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ FTA ที่รัฐบาลทำ เคยได้ยินผ่านทางโทรทัศน์และวิทยุบ้าง มีทั้งผู้คิดว่าประเทศไทยได้เปรียบและผู้คิดว่าประเทศไทยเสียเปรียบ รู้เพียงแต่ว่าเป็นการค้าเสรี คู่ค้าระหว่างประเทศตกลงกันว่าจะลดภาษีนำเข้าให้เหลือ 0 % หรือเรียกว่าไม่มีกำแพงภาษี และตกลงว่าสินค้าประเภทใดบ้างที่จะลดภาษี จะเอาสินค้าใดมาแลกกัน ประเทศไทยได้เซ็นสัญญากับ 10 กว่าประเทศแล้ว เช่น ประเทศจีน ศรีลังกา บรูไน เป็นต้น และที่ล่าสุดคือประเทศญี่ปุ่น และคิดว่ามีผลต่อคนไทยทั้งทางบวกและทางลบ โดยที่ไม่แน่ใจว่าประเทศไทยได้เปรียบหรือเสียเปรียบกับคู่ค้า ที่ผ่านมายังไม่เคยมีส่วนราชการใดมาให้ข้อมูลหรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ FTA เคยได้รับฟังผ่านสื่อสารมวลชนเท่านั้น ฝ่ายรัฐบาลก็เสนอแต่ข้อดี ฝ่ายต่อต้านก็เสนอแต่ส่วนที่ไม่ดี จึงไม่รู้แน่ชัดว่าดีหรือไม่ดี เพราะยังไม่เคยเห็นสัญญาข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่เป็นตัวอักษรว่าเป็นอย่างไร

(2) ข้าราชการ ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ บางคนเพิ่งเคยได้ยินคำว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีญี่ปุ่นผ่านทางโทรทัศน์ประมาณ 2 เดือนมานี้ แต่ไม่รู้จะทำกับพ่อค้าหรือทำแบบส่วนตัว เป็นเรื่องที่ยังไม่คุ้นเคย บางคนเข้าใจว่า คือ การค้าระหว่างประเทศ การแลกเปลี่ยนสินค้า เดิมสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาไม่สมดุลกับสินค้าของไทย เพราะสินค้าไทยเข้าไปขายในต่างประเทศราคาถูก แต่สินค้าต่างประเทศเข้ามาขายในประเทศไทยราคาแพง แต่การทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีทำให้สินค้าไทยและสินค้าต่างประเทศมีราคาสมดุลกัน บางคนเข้าใจว่าเป็นการรวมกลุ่มหลายๆ ประเทศ แล้วเอาสินค้ามาแลกเปลี่ยนกัน มีหลายประเทศที่ทำกัน เช่น ประเทศไทยกับญี่ปุ่น หรือประเทศจีนทำกับหลายประเทศ เป็นต้น

(3) ข้าราชการ ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เข้าใจว่าประเทศไทยทำสัญญากับต่างประเทศเกี่ยวกับการค้าขายสินค้าทางการเกษตรและเครื่องยนต์ หรืออาจเป็นการรวมกลุ่มประเทศเพื่อทำการค้า และเกี่ยวข้องกับการไม่เสียภาษีนำเข้าสินค้า ทำให้การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศและการส่งสินค้าออกนอกประเทศทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้สินค้าที่มีคุณภาพได้ส่งออกไปขายยังต่างประเทศ ประเทศไทยได้ทำสัญญากับประเทศญี่ปุ่น อินเดีย จีน ออสเตรเลียไปเรียบร้อยแล้ว แต่ไม่แน่ใจว่าประเทศไทยได้ทำกับประเทศสหรัฐอเมริกาหรือยัง รู้

เรื่องนี้มาประมาณ 1 ปีมานี้ผ่านทางหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ เพราะมีข่าวการประท้วงข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศจีน ที่มีพ่อค้าจีนเข้ามารับซื้อลำไยภายในประเทศไทยได้

บางคนมีข้อสงสัยว่าหากประเทศคู่ค้ามีการผลิตสินค้าประเภทเดียวกัน เช่น ลำไย ประเทศไทยและประเทศจีนปลูกได้เหมือนกัน เป็นต้น จะมีการตกลงกันเกี่ยวกับสินค้านี้ดั่งกล่าวหรือไม่ และอย่างไร

(4) ข้าราชการ ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่รู้จัก FTA ผ่านทางวิทยุหรือโทรทัศน์ เข้าใจว่า FTA คือ การซื้อขายสินค้าของแต่ละประเทศหรือระหว่างประเทศโดยการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน และไม่มีภาษีหรือใช้ภาษีมากีดกันสินค้านี้ระหว่างกัน หรือเป็นการค้าที่ปลอดภาษี ทำให้เกิดความสะดวกในการขายสินค้านี้ระหว่างกัน เพื่อให้เป็นประโยชน์กับประเทศคู่ค้ามากกว่าประเทศที่ไม่ได้อยู่ใน FTA ส่วนปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลทราบเรื่อง FTA จากการเรียนหลักสูตรระดับปริญญาโท รัฐศาสตร์การเมือง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อประมาณ 2-3 ปีมาแล้ว ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งเริ่มสนใจเรื่อง FTA เนื่องจากมีการประท้วงเกี่ยวกับเรื่องนี้ที่จังหวัดเชียงใหม่เมื่อ 2 ปีมาแล้ว ทำให้สนใจว่าการทำ FTA มีผลกระทบกับประเทศไทยอย่างไร

(5) ข้าราชการตำบลดอนลาน อำเภอฝักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เข้าใจว่า FTA คือ การทำสัญญาค้าขายระหว่างประเทศ ตั้งแต่ 2 ประเทศขึ้นไป มีการแลกเปลี่ยนสินค้ากันตามเงื่อนไขที่กำหนด บางคนคิดว่าเป็นการรวมกลุ่มของผู้ผลิตเพื่อแลกเปลี่ยนสินค้าโดยปลอดภาษี หรือเพื่อให้สินค้าที่นำมาแลกเปลี่ยนกันมีราคาถูกลง รวมทั้งการส่งสินค้าไปขายยังต่างประเทศด้วย

(6) ข้าราชการ ตำบลนาคู อำเภอฝักไถ่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บางคนไม่ค่อยรู้ว่า FTA คืออะไร ตามความเข้าใจคิดว่า เป็นการค้าเสรีที่มีการตกลงระหว่างกันโดยตรงว่าไม่มีอะไรมากีดกัน บางคนเข้าใจว่าเป็นข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศที่นำสินค้าเข้ามาในประเทศหรือนำสินค้าออกโดยปลอดภาษี หรือเก็บภาษีในอัตราที่ต่ำ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสแก่เกษตรกร แต่ประเทศที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยจะได้เปรียบ เพราะผลิตได้มากกว่า

(7) ข้าราชการตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับ FTA และไม่ทราบว่าประเทศไทยได้ทำสัญญากับประเทศใดบ้าง เคยได้ยินจากข่าวผ่านทางโทรทัศน์ว่าประเทศไทยจะทำสัญญากับประเทศญี่ปุ่น และคิดว่าชาวบ้านคงไม่รู้เลยว่า FTA คืออะไร ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งมีความรู้เกี่ยวกับ FTA เป็นอย่างดีจากการเรียนจบรัฐศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

(8) ข้าราชการ ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เคยได้ฟังผ่านทางวิทยุ ว่า การเปิดการค้าเสรีคือการส่งสินค้าไปขายต่างประเทศและนำสินค้าเข้าประเทศ

โดยไม่ต้องเสียภาษี ซึ่งมีกำหนดระยะเวลานานประมาณ 10 – 20 ปี เช่น ประเทศไทยทำกับประเทศญี่ปุ่น ออสเตรเลีย อินเดีย เป็นต้น และเมื่อประมาณ 1 ปีมานี้ ได้ข้อมูลผ่านสื่อสารมวลชนต่างๆ เสนอข่าวเกี่ยวกับการประท้วงนายกทักษิณ ชินวัตรไปทำสัญญา FTA กับต่างประเทศ ว่า รัฐบาลแอบไปเซ็นสัญญา รับผลประโยชน์ และประเทศไทยจะเสียเปรียบ ผลเสียจะตกอยู่กับประชาชน โดยเฉพาะเกษตรกร

(9) ข้าราชการ ตำบลปะโค อำเภอภูพาน จังหวัดอุดรธานี เข้าใจว่า FTA คือการค้าที่เปิดกว้าง ให้อิสระ ไม่มีข้อจำกัด ไม่ว่าจะขายกับประเทศใด ประเทศไทยได้ทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีกับประเทศจีนแล้ว

(10) ข้าราชการตำบลศรีอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่เคยได้ยินคำว่า FTA ผ่านทางโทรทัศน์มานานแล้ว แต่ยังไม่ค่อยเข้าใจว่าคืออะไร บางคนเข้าใจว่าเป็นการค้าอย่างอิสระ ไม่มีข้อจำกัด บางคนเข้าใจว่าเป็นการค้าระหว่าง 2 ประเทศที่มีข้อจำกัดและขอบเขตเฉพาะของทั้ง 2 ประเทศ เท่าที่ทราบประเทศไทยได้ทำ FTA กับประเทศสิงคโปร์ จีน และญี่ปุ่น บางคนเข้าใจว่าเป็นการค้าระหว่างประเทศโดยไม่มีการเสียภาษี แต่หันมาแข่งขันกันในด้านคุณภาพ

(11) ข้าราชการ ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เคยได้ยินบ้างแต่ไม่เข้าใจว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีคืออะไร

(12) ข้าราชการ ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี เคยได้ยินคำว่า FTA มาประมาณ 2-3 ปี จากการดูข่าวผ่านทางโทรทัศน์ แต่ยังไม่ค่อยเข้าใจ คิดว่า คือการค้าที่ประเทศคู่ค้าหรือกลุ่มประเทศตกลงค้าขายสินค้าระหว่างกัน หรือแลกเปลี่ยนสินค้ากันอย่างเป็นระบบชัดเจน มีการลดภาษีหรือการอำนวยความสะดวกอย่างอื่นในการค้าขายต่อกัน โดยมีข้อตกลงที่ต่างฝ่ายต้องรักษากฎกติกาที่ตกลงกัน

ส่วนที่ 3 ผลกระทบจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่อวิถีการเลี้ยงชีพของเกษตรกรไทย

ผลการวิเคราะห์ผลกระทบจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีต่อวิถีการเลี้ยงชีพของเกษตรกรไทยสามารถนำเสนอตามความคิดเห็นของเกษตรกร ผู้นำชุมชน และข้าราชการ ดังนี้

3.1 เกษตรกร

3.1.1 เกษตรกร ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ FTA มีผลกระทบต่อเกษตรกรที่ปลูกลำไย ปีนี้ (2549) ผลผลิตน้อย แต่ราคากลับถูก เป็นเพราะพ่อค้ากดราคา คัดแต่

ผลผลิตที่ดีส่งออก แต่เกษตรกรลงทุนลงแรงไปแล้ว กลับขายไม่ได้ราคา ต้องเอาไปขายข้างถนน หรือ ประมาณ 2-3 ปีมานี้ เห็ดหอม หอม กระเทียมจากประเทศจีนดอกใหญ่และขาวกว่า ราคาถูกกว่าของไทย จึงขายได้มากกว่าของไทย นอกจากนี้ยังมีลิ้นจี่และลำไยจากประเทศพม่าเข้ามาขายในไทย ด้วย

เกษตรกรที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือบริษัทจะได้ประโยชน์จาก FTA ไม่ใช่เกษตรกรรายย่อย เพราะรัฐบาลไทยไม่สนับสนุนเกษตรกรรายย่อย ปลอมให้น้ำมันและปุ๋ยขึ้นราคา ตอนปลูกไม่มีการประกันราคา เมื่อขายไม่ได้ราคาเกษตรกรต้องดิ้นรนกันเอง

นโยบายส่งเสริมเกษตรกรของรัฐบาลความจริงจัง มีนโยบายแต่เนืองงานจริงๆ กลับไม่ได้ทำ ไม่ลงพื้นที่ เช่น นโยบายให้ปลูกหอมหัวใหญ่ ก็มาจดข้อมูลไปเพียง 3-4 ราย ที่เหลืออีกเป็นหลายร้อยรายไม่มาสนใจ ทำให้คุณภาพผลผลิตสู้ประเทศอื่นไม่ได้ และไม่มีการหาตลาดรองรับ หรือบอกให้ปลูกพืชชนิดหนึ่งก็ปลูกกันทั้งหมู่บ้าน ผลผลิตล้นตลาดก็ไม่ว่าจะไปขายใครที่ไหน เกษตรกรลงทุนไปแล้วก็ขาดทุน รัฐไม่ช่วยอะไร เป็นต้น

3.1.2 เกษตรกร ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ บางคนคิดว่าไม่ได้รับผลกระทบจาก FTA แต่ส่วนใหญ่คิดว่า FTA ทำให้สินค้าต่างชาติราคาถูกลงส่งผลให้สินค้าของประเทศไทยขายไม่ได้ ในขณะที่การเกษตรของไทยมีต้นทุนแพงขึ้นแต่ราคาผลผลิตกลับถูกลง ดังนั้น คนที่มีทุนในการผลิตเท่านั้นที่ได้รับผลกระทบ แต่เกษตรกรรายย่อยไม่แน่ หากรับซื้อตามราคาที่กำหนดก็คงไม่ได้รับผลกระทบ

3.1.3 เกษตรกร ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ สินค้าต่างประเทศเข้ามาแย่งตลาดของสินค้าภายในประเทศ แต่ปุ๋ย สารเคมี และน้ำมันที่เกษตรกรต้องซื้อจากต่างประเทศยังคงแพงอยู่ แม้ว่า FTA จะมีทั้งข้อดีและข้อเสีย แต่คิดดีๆ ประเทศไทยเสียเปรียบ เพราะไม่ใช่ประเทศไทยเท่านั้นที่ปลูกลำไย หอมส่งไปขายต่างประเทศ ประเทศอื่นก็ปลูกได้ ของไทยส่งไปขายราคาแพงก็ไม่มีใครซื้อ เหมือนลำไยปีนี้ขายไม่ได้ราคาเลย รัฐบาลก็ไม่ช่วยอะไร เกษตรกรก็ได้แต่ตั้งความหวังว่าปีหน้าจะดีขึ้น

3.1.4 เกษตรกร ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ บางคนไม่แน่ใจว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีมีผลกระทบต่อการเกษตรที่ทำอยู่หรือไม่ บางคนคิดว่ามีผลกระทบกับลำไย ประเทศคู่ค้าของไทยทุกประเทศ แม้จะเซ็นสัญญาข้อตกลงเขตการค้าเสรีแล้ว ก็ยังหามาตรการต่างๆ มากีดกันสินค้าทางการเกษตรของไทยอีก เช่น ลำไยไทยมีคุณภาพดี มีเพื่อนจากประเทศสหรัฐอเมริกา কিনลำไยอบแห้งของเชียงใหม่ บอกว่าอร่อยมาก ที่ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีขาย เราส่งออกไม่ได้เพราะติดเรื่องสารตกค้าง ทั้งๆ ที่ประชาชนของเขาต้องการจะบริโภค จะส่งไปขาย

ต่างประเทศต้องผ่านการตรวจสอบสารพิษ ทำให้เกษตรกรต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม แต่ราคาขายลดลง ปีที่แล้ว ที่ควรจะขายได้กิโลกรัมละ 20 บาท กลับเหลือเพียง 9 บาท เป็นต้น ะยะปีนี้ (2549) เกษตรกรเริ่มประท้วงการทำข้อตกลงเขตการค้าเสรี เพราะเสียเปรียบมาตลอด บางรายคิดว่าพ่อค้าคนกลางใช้เรื่องสารพิษตกค้างเป็นวิธีการหนึ่งในการกดราคา ความจริงลำไยไม่มีสารตกค้าง เพราะหากมีจริง เมื่อกินเข้าไปก็ต้องตายกันทุกคนแล้ว ปัจจุบัน พ่อค้าคนกลางจะกำหนดทั้งราคา ขนาดของลูกลำไย และคุณภาพ เกษตรกรไม่สามารถต่อรองได้ ทำให้เสียเปรียบอย่างมาก ในทางกลับกัน ผลไม้จากต่างประเทศ เช่น แอปเปิล สาลี่ เป็นต้น ราคาถูกมาก ถูกกว่าผลไม้ไทย มีผลทำให้ราคาลำไยยิ่งตกต่ำ

ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าการที่รัฐบาลไทยคิดว่าประเทศจีนมีคนมากกว่าไทย ทำข้อตกลงเขตการค้าเสรีแล้วจะได้ส่งสินค้าไทยไปให้คนจีนจำนวนมากชื่อนั้น ไม่เป็นความเป็นจริงเลย ในความเป็นจริงนั้นประเทศจีนมีสินค้าของเขาอยู่แล้ว อีกทั้งมีสภาพภูมิอากาศที่ได้เปรียบประเทศไทย เพราะตั้งอยู่เขตหนาวจึงสามารถปลูกผลไม้ด้วยต้นทุนที่ถูกกว่าประเทศไทย ในขณะที่ประเทศไทยตั้งอยู่เขตร้อนมีแมลงมาก ต้นทุนจึงสูงกว่าประเทศจีน นอกจากนี้คนไทยชอบซื้อแอปเปิลจากจีนกินมากกว่าเพราะถูกกว่าลำไยของไทย ทั้งๆที่คนจีนคัดเอาแอปเปิลเกรดที่ทิ้งแล้วออกมาขายนอกประเทศ และรัฐบาลประเทศจีนก็สามารถควบคุมคนในประเทศของเขาได้ แต่รัฐบาลไทยบังคับให้ประเทศคู่ค้าซื้อลำไยจากไทยไม่ได้ ยิ่งติดเรื่องมาตรฐานสารพิษตกค้างก็ยิ่งไม่ซื้อ

3.1.5 เกษตรกร ตำบลดอนลาน อำเภอฝักเห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกษตรกรที่ติดตามข่าวเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี คิดว่า ข้อตกลงเขตการค้าเสรีส่งผลกระทบต่อเกษตรกร เพราะราคาข้าวมาจากราคาที่ธนาคารเพื่อการเกษตรตั้งขึ้นในการประกันราคาข้าว หากราคาข้าวเกี่ยวนละ 6,000 บาท เกษตรกรจะสามารถอยู่ได้ แต่เมื่อปีที่แล้วราคาข้าวเกี่ยวนละ 4,000 บาทเอง ในขณะที่ปุ๋ยราคาเกี่ยวนละเกือบ 10,000 บาท การนำข้าวไปขายที่ธนาคารเพื่อการเกษตรมีเงื่อนไขต้องขายให้กับธนาคารเพื่อการเกษตรในเขตจังหวัดเดียวกัน ตำบลดอนลานอยู่ใกล้กับธนาคารเพื่อการเกษตรของจังหวัดสุพรรณบุรีมากกว่า ก็ไม่สามารถนำไปขายที่ธนาคารเพื่อการเกษตรจังหวัดสุพรรณบุรีได้ ต้องนำไปขายที่ธนาคารเพื่อการเกษตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งอยู่ไกล และธนาคารเพื่อการเกษตรมักจะบอกว่าได้รับซื้อจากเกษตรกรอื่นไว้จนเต็มโควตาแล้ว ไม่สามารถรับซื้ออีกได้ เกษตรกรจึงจำเป็นต้องนำไปขายโรงสี และจำเป็นต้องยอมให้โรงสีหักราคาลงจากราคาประกัน บางโรงสีก็ไม่รับซื้อ เกษตรกรต้องวิ่งร่อนหาโรงสีรับซื้อข้าว ทำให้ราคาข้าวลดลง แต่น้ำมัน ยาฆ่าแมลง ปุ๋ย และของกินของใช้กลับราคาแพงขึ้น เพราะประเทศไทยไม่ใช่ผู้ผลิตน้ำมันทำให้เสียเปรียบประเทศอื่น ตำบลดอนลานปลูกข้าวหอมมะลิไม่ได้ จึงแข่งขันกับภาคอื่นไม่ได้ แต่ก็ต้อง

ปลูกข้าวต่อไปเพราะไม่รู้จะไปทำอาชีพอะไร จะปลูกน้อยๆ พอกินภายในครอบครัวก็ไม่มีเงินพอมาย้ายค่ายารักษาโรค ค่าเสื้อผ้า และค่าอื่นๆ ซึ่งแตกต่างจากเมื่อประมาณ 10 ปีที่แล้วเจ้าของโรงสีจะเข้ามารับซื้อข้าวถึงที่นา

ข้อตกลงเขตการค้าเสรีส่งผลดีต่อผู้บริโภค ทำให้ได้ซื้อได้กินของดีราคาถูกลง

3.1.6 เกษตรกร ตำบลนาคู อำเภอดมัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากยังไม่รู้จัก FTA จึงไม่แน่ใจว่าได้รับผลกระทบจาก FTA แล้วหรือยัง แต่คิดว่าในระยะยาวคงได้รับผลกระทบแน่ เพราะประเทศเวียดนามก็ปลูกข้าวส่งออกไปขายต่างประเทศเหมือนประเทศไทย แต่สามารถขายในราคาถูกลงกว่าของประเทศไทย ปีนี้เกษตรกรตำบลนาคูขายข้าวราคาไม่ดีเนื่องจากค่าเงินบาทแข็ง

ผลไม้จากประเทศจีนมีราคาถูกลง ทำให้ชาวบ้านสามารถซื้อกินได้ง่ายขึ้น รวมทั้งหอมจากประเทศจีนราคาถูกกว่าหอมของประเทศไทย ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค แต่เกษตรกรที่ปลูกหอมน่าจะเสียเปรียบ

FTA มีผลกระทบให้เกษตรกรผักสวนครัวต้องพัฒนากระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐาน GAP ปลูกผักอินทรีย์ ใช้สมุนไพรแทนยาฆ่าแมลง ซึ่งช่วยลดต้นทุนการผลิต และรวมกลุ่มกันเพื่อให้มีอำนาจต่อรองซื้อของได้ถูก มีพ่อค้ามารับซื้อผักที่สวนผัก ขอความช่วยเหลือก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลได้ง่ายกว่า

3.1.7 เกษตรกร ตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ยังไม่รู้จัก FTA จึงไม่แน่ใจว่าได้รับผลกระทบหรือไม่

3.1.8 เกษตรกร ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ราคาข้าวมีผลกระทบมาจากการส่งออกได้มากหรือน้อย เพราะประเทศอื่นๆ ก็ผลิตข้าวส่งออกมาแข่งขันกับประเทศไทย และที่มีผลกระทบมากเพราะผู้ส่งออกใส่สิ่งเจือปนลงในข้าว ทำให้ข้าวของประเทศไทยถูกส่งกลับ ส่งไปขายยังต่างประเทศได้ลำบากขึ้น ข้าวจึงล้นตลาดในประเทศและทำให้ราคาตกต่ำ

3.1.9 เกษตรกร ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ส่วนใหญ่ไม่รู้จักข้อตกลงเขตการค้าเสรีจึงไม่แน่ใจว่าได้รับผลกระทบจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีหรือไม่ อย่างไรก็ตาม คิดว่ามีผลกระทบต่อพ่อค้าที่ส่งออกหรือบริษัทมากกว่าเกษตรกรรายย่อย และมีผลดีต่อการบริโภคของเกษตรกร เพราะได้ซื้อสินค้าจากประเทศจีนในราคาถูก เช่น แอปเปิล สาลี่ เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น

ผู้ให้ข้อมูลคนหนึ่งเคยทำงานด้านการเกษตรในประเทศญี่ปุ่นประมาณ 3 ปี ซึ่งเป็นเวลาที่รัฐบาลญี่ปุ่นจำเป็นต้องซื้อข้าวไทย แต่คนญี่ปุ่นไม่นิยมกินข้าวไทย คณะรัฐบาลมีมติว่าให้นำข้าวไทยทั้งหมดไปทิ้งทะเล แต่มีรัฐมนตรีคนหนึ่งคัดค้านว่า ในเมื่อซื้อมาแล้ว และในประเทศ

ญี่ปุ่นมีคนไทย คนอาหรับ และคนชาติอื่นๆ ที่กินข้าวไทย ก็นำจะนำออกมาขาย ขายข้าวญี่ปุ่น 1 ถุง แถมข้าวไทย 2 ถุง รัฐบาลลงทุนให้ตามห้างสรรพสินค้าหุงข้าวไทยแจกให้ผู้บริโภคทดลองชิม คนญี่ปุ่นก็ไม่นิยมข้าวไทย นำข้าวไทยไปให้เพื่อนคนไทยที่อาศัยอยู่ในประเทศญี่ปุ่น หรือแม้แต่ข้าวไทยทำเป็นแป้งก็ใช้ทำอาหารญี่ปุ่นไม่ได้ เพราะกระด้างไม่จับกันเหนียวเหมือนกับแป้งที่ทำมาจากข้าวญี่ปุ่น นอกจากนี้ ข้าวไทยที่ส่งออกไปขายประเทศญี่ปุ่น พอเข้าโกดัง จะถูกแกะออกดู พบว่ามีสิ่งปลอมปนมาก เช่น ก้นนุหรี ชากแมลงสาบ ชากตุ๊กแก เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่ความผิดของเกษตรกร นำจะเป็นเพราะพ่อค้า และความบกพร่องของรัฐบาลที่ไม่ควบคุมให้ดีก่อนส่งออก ชาวการปนเปื้อนในข้าวไทยที่ส่งไปขายในประเทศญี่ปุ่นเผยแพร่ไปทั่วประเทศ ยิ่งทำให้คนญี่ปุ่นไม่ยอมซื้อข้าวไทย

ปัจจุบันการทำนา ปลูกผัก และการเลี้ยงปลาในตำบลปะโคเริ่มมีการทำตามมาตรฐาน GAP ทุกขั้นตอน มา 3 ปีแล้ว โดยเริ่มจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเข้ามาให้ความรู้ ทำแปลงสาธิต ชาวบ้านก็ทดลองทำตาม มีการตรวจสอบคุณภาพทีละขั้นตอน ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า

“...ในตำบลปะโคมีกลุ่มที่ช่วยกันจัดทำศูนย์เรียนรู้เรื่องปุ๋ยอินทรีย์ ศึกษาและทำปุ๋ยอินทรีย์ใช้เอง เข้าใจเรื่องเกษตรอินทรีย์ดี เช่น ใช้ผักที่คัดทิ้งจากสวนมาหมักกับปลาเล็กปลาน้อยในบ่อหอยเชอรี่ และกากน้ำตาล จะมีสารอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของต้นไม้ครบถ้วน ระหว่างหมักก็ต้องคอยเปิดดู หากมีกลิ่นเหม็นก็ต้องเติมกากน้ำตาลไปเรื่อยๆ จนมีกลิ่นหอมใช้เวลาหมักประมาณ 2 สัปดาห์ก็สามารถใช้ในส่วนและนาได้ รดลงดินหรือเทไปกับน้ำที่เปิดเข้าร่องนา ต้นข้าวมีผลผลิตปกติ ไม่มีแมลงกิน หอยเชอรี่ที่มากินข้าวก็ตาย มูลวัวโดยเฉพาะวัวนมก็เป็นปุ๋ยที่ดี แต่มูลไก่ไม่ควรใช้อย่างยิ่งเพราะมีเชื้อรา เป็นต้น มีการรับสมัครสมาชิกกลุ่ม ติดตามผลการนำปุ๋ยอินทรีย์ไปใช้ของสมาชิกแต่ละคน และคอยส่งข่าวสารใหม่ๆ ให้แก่สมาชิกอยู่เรื่อยๆ เพราะมีความตั้งใจจะปลูกพืชที่ทำให้ผู้บริโภคมั่นใจว่าได้รับอาหารที่ปลอดภัย รวมทั้งเพื่อให้สามารถส่งไปขายต่างประเทศได้ ปัจจุบันกำลังค่อยๆ ปรับเปลี่ยนมาทำเป็นข้าวอินทรีย์ และผักอินทรีย์ เหมือนคนรุ่นก่อนๆ เพราะคนสมัยก่อนกินข้าวก็จะเป็นข้าวอินทรีย์มีอายุยืน ส่วนคนสมัยนี้รับความรู้ที่ผิดๆ มาใช้ในการเกษตร ใช้แต่สารเคมีส่งผลให้ร่างกายอ่อนแอ เกษตรกรเป็นเบาหวานกันมาก มีผลมาจากการกินข้าวที่ปลูกด้วยสารเคมี นอกจากนี้ยังช่วยลดต้นทุนในการผลิตและพึ่งพาพ่อค้าคนกลางน้อยลงอีกด้วย ” แม้ว่าจะมีเกษตรกรในตำบลปะโคบางส่วนที่ยังไม่มั่นใจกับเกษตรอินทรีย์ และเมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรเคมีแล้วได้ผลต่ำกว่า อีกทั้งพ่อค้าก็พยายามเข้ามาขายปุ๋ยเคมีเพื่อหวังผลกำไรมากกว่าที่จะคำนึงถึงผลผลิตที่ได้คุณภาพปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค...”

ผู้ให้ข้อมูลทราบว่าประเทศเวียดนามกำลังศึกษาการปลูกต้นยางพาราจากประเทศไทย รวมทั้งประเทศเวียดนามมีน้ำอุดมสมบูรณ์ นิยมใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากกว่าสารเคมี จึงเกรงว่าในอนาคตประเทศเวียดนามจะปลูกยางพาราส่งออกมาแข่งกับประเทศไทย

3.1.10 เกษตรกร ตำบลศรีอ้อ อำเภอภูพาน จังหวัดอุดรธานี FTA ทำให้มีมาตรฐานการผลิตสินค้าทางการเกษตรเพื่อการส่งออกไปยังต่างประเทศ ทำให้เกษตรกรมีความยากลำบากในการผลิตเพิ่มขึ้น

3.1.11 เกษตรกร ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ไม่รู้ว่า FTA คืออะไรและไม่ได้สนใจ จึงไม่ทราบว่า FTA มีผลกระทบต่ออาชีพของเกษตรกรหรือไม่ เกษตรกรรู้ว่าพยายามทำการเพาะปลูกให้ดี ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการ และผลิตให้ได้จำนวนมาก เพื่อให้มีโรงสีรับซื้อข้าวหรือมีพ่อค้ารับซื้อผักและผลไม้ให้ราคาดี ๆ ซึ่งเดิมทำการเกษตรแบบใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง จะปลูกอะไรก็เอาสารเคมีลงดินก่อน เมื่อปี 2543 ได้รับการอบรมจากสำนักงานเกษตรจังหวัด วิทยากรมาให้ความรู้ต่างประเทศต้องการพืชผักผลไม้ที่ไม่มีสารเคมีตกค้าง และไม่มีรับซื้อพืชผักผลไม้ที่มีสารเคมีตกค้าง ซึ่งเกษตรกรก็ทราบดีว่าที่นาที่ใส่สารเคมี พอน้ำลดลงเห็นปลานอนตายอยู่ในที่นา รู้ถึงอันตรายของสารเคมีตกค้าง ทำให้เป็นห่วงสุขภาพของตนเองและผู้บริโภค จึงเริ่มเปลี่ยนมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ พางข้าวผสมมูลสัตว์และอื่นๆ ที่คนกินแล้วไม่ตาย ปัจจุบันมีโรงเรียนเกษตร ดึงภูมิปัญญาดั้งเดิมที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาใช้ ชาวบ้านมาช่วยกันทำปุ๋ยชีวภาพและน้ำหมักชีวภาพ และแบ่งกันไปใช้ทุกครัวเรือน มีน้ำหมักปุ๋ยชีวภาพทุกคันทนา น้ำหมักชีวภาพแบบดั้งเดิมใช้ได้ดีมากกับสวนไม้ดอก ไล่แมลงได้ ซึ่งเกษตรกรต้องศึกษาธรรมชาติของแมลงแต่ละชนิดด้วย ว่าวางไข่เมื่อไร เป็นตัวอ่อนกี่วัน ทำให้รู้ว่าจะต้องสกัดแมลงตอนไหนจึงจะได้ผล แม้ว่าผลผลิตจะไม่งดงามเท่าผลผลิตที่ใช้สารเคมี แต่น่ากินกว่า เปรียบเทียบข้าวที่ปลูกด้วยปุ๋ยอินทรีย์กับสารเคมี พบว่าเวลาหุงเสร็จข้าวที่ปลูกด้วยปุ๋ยอินทรีย์จะมีความนุ่มกว่า กลิ่นก็หอมกว่า สุขภาพของเกษตรกรแข็งแรงกว่า ไม่เจ็บป่วยเป็นโรคเหมือนเกษตรกรที่ใช้ปุ๋ยเคมี

เกษตรกรบางส่วนที่ยังใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง เช่น ไร่ถั่วบางแห่ง เป็นต้น หรือการเลี้ยงหมูฟาร์มใหญ่ๆ ก็มีการพ่นสารเคมีฆ่าเชื้อโรค ในขณะที่ฟาร์มขนาดเล็ก 6-50 ตัว จะเลี้ยงแบบอินทรีย์ เพราะทางราชการยังคงให้ข้อมูลว่า มาตรฐาน GAT สามารถใช้สารเคมีได้ แต่ต้องทิ้งไว้ 90 วันก่อนเก็บเกี่ยว ทั้งๆ ที่จังหวัดทำการโฆษณาออกโทรทัศน์ไปแล้วว่าจังหวัดอุดรธานีเป็นจังหวัดที่ทำการเกษตรอินทรีย์ไม่มีสารเคมี ผู้ให้ข้อมูลยืนยันว่าในตำบลนิคมสงเคราะห์เป็นเกษตรอินทรีย์ล้วนๆ ควบคุมการผลิตครบวงจรตั้งแต่เริ่มเมล็ดพันธุ์ หว่านเมล็ด ดูแลใส่ปุ๋ย การเก็บเกี่ยว และการแปรรูป ข้าวเหนียวหอมอินทรีย์ของตำบลนิคมสงเคราะห์ได้รับการรับรองคุณภาพจากจังหวัดให้

เป็นสินค้าประจำจังหวัด นับว่าเป็นหน้าเป็นตาของจังหวัด ข้าวเหนียว กข 6 เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ สามารถแข่งขันได้ทั่วโลก นอกจากนี้ เกษตรกรเคยได้ข่าวว่ามีพ่อค้านำข้าวหอมมะลิอย่างดีของภาคอีสานไปปนกับข้าวพันธุ์อื่นที่คุณภาพด้อยกว่า หลอกลวงส่งไปขายยังต่างประเทศ แล้วต่างประเทศจับได้ ข้าวเหล่านั้นถูกส่งกลับคืนทั้งหมด ซึ่งผู้ให้ข้อมูลคิดว่ามีผลกระทบต่อเกษตรกรอย่างมาก

ในฐานะผู้บริโภค ชาวบ้านยังไม่ได้รับผลกระทบจาก FTA เพราะมีความรู้สึกละเลยสินค้าต่างประเทศราคาแพง ยังซื้อมาใช้ไม่ไหว

3.1.12 เกษตรกร ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี FTA มีผลกระทบให้ราคาข้าวของไทยตกต่ำ เพราะประเทศเวียดนามก็ปลูกข้าวส่งออกเป็นคู่แข่งกับประเทศไทย และการส่งข้าวของไทยออกไปขายยังต่างประเทศมีการปลอมปนข้าว นำข้าวหอมมะลิอย่างดีพันธุ์ 105 ไปปนกับข้าวพันธุ์อื่นๆ ทำให้ไม่ได้มาตรฐาน ต่างประเทศจึงส่งคืนข้าวของประเทศไทย

เดิมบริษัทที่ขายยาฆ่าแมลงและปุ๋ยเคมีเป็นบริษัทเดียวกับที่รับซื้อสินค้าทางการเกษตร เกษตรกรจะได้รับความรู้ต่างๆ จากผู้ขายสารเคมี แนะนำให้ใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง แต่ปัจจุบัน เกษตรตำบลให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งสินค้าปลอดสารพิษออกไปขายต่างประเทศผ่านทางหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน และคอยช่วยเหลือเกี่ยวกับการขอใบรับรองผลผลิตทางการเกษตรตามมาตรฐาน GAP ซึ่งสามารถใช้ได้ปีต่อปี แต่ปัจจุบันเกษตรกรใช้วิธีการปลูกพืชผลทางการเกษตรเพื่อเก็บไว้กินเองแตกต่างจากวิธีการปลูกพืชผลทางการเกษตรเพื่อไว้ขาย ส่วนที่ปลูกไว้ขายจะใช้สารเคมีเพื่อให้ได้ผลผลิตดูสวยงามและมีจำนวนมากๆ แต่ส่วนที่เก็บไว้กินเองเกษตรกรจะใช้ปุ๋ยชีวภาพ โดยเฉพาะการปลูกข้าวนาปีไม่จำเป็นต้องใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง แต่การปลูกข้าวนาปรังมีแมลงศัตรูพืชมากินข้าว จึงทำให้ต้องฉีดยาฆ่าแมลงทุก 7 วัน

FTA มีผลดีต่อการทำสวนมะม่วง เพราะต่างประเทศไม่ได้ปลูกส่งออกเหมือนประเทศไทย ทำให้ตอนนี้มะม่วงสามารถขายได้ราคาดี และคิดว่าจะยังคงราคาดีต่อไปอีก 5-10 ปีข้างหน้า

3.2 ผู้นำชุมชน

3.2.1 ผู้นำชุมชน ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ FTA มีผลต่ออาชีพเกษตรกรมาก เดิมชีวิตเกษตรกรก็มีหนี้อยู่แล้ว เมื่อมี FTA ชีวิตเกษตรกรยิ่งแย่ลง เพราะผลผลิตของไทยด้อยกว่าสินค้าของจีน ทำให้ผลไม่และสินค้าเกษตรของไทยมีราคาตกต่ำ แต่ปัญหานี้ราคาทำให้ต้นทุนสูง อีกทั้งไม่มีหน่วยงานใดมาช่วยเกษตรกรพัฒนาสินค้าไทยให้มีคุณภาพมาสู้กับสินค้าของจีน

ยกเว้นโครงการหลวง เกษตรกรได้แต่ใช้ยาฆ่าแมลงมาช่วยแต่ต้นทุนก็สูงขึ้น ยิ่งกว่านั้นใช้สารเคมีมาก ก็ส่งออกไปขายต่างประเทศไม่ได้ ถูกกระทบทั้ง 2 ทาง เกษตรกรจึงท้อ

FTA ดีต่อพ่อค้าคนกลาง ไม่ดีต่อเกษตรกร เวลาขายจะถูกกดราคา เกษตรกรไม่กล้าปลูก ไม่กล้าลงทุน กลัวว่าพืชที่ปลูกขายไม่ออก บางครั้งยอมปล่อยให้เสียค่าต้น เพราะขายก็ไม่คุ้มกับการจ่ายค่าแรงคนงาน ยิ่งทำนาต้องลงทุนสูง ค่าน้ำมันแพง ออกไปรับจ้างทำนายังได้เงินมากกว่าปลูกเอง เพราะออกไปรับจ้างได้หลายที่ มัวแต่ทำนาไม่มีเงินใช้ ขายข้าวได้เงินน้อย ปัจจุบัน (2549) ชาวบ้านมีอาชีพหลักรับจ้างทำเกษตร และมีอาชีพเสริมทำนา เปลี่ยนมาเป็นเช่นนี้ประมาณ 6 ปีแล้ว

FTA ทำให้นายทุนจากกรุงเทพ หรือชาวต่างชาติเข้ามาตั้งโรงงานในเชียงใหม่ ลำพูน เดิมตำบลบ้านปางเคยมีสภาพเป็นป่า คนไทยอยู่บนดอยแถวนี้มานานประมาณ 40-30 ปีจนปัจจุบัน ยังไม่สามารถได้โฉนด แต่นายทุนมาเพียง 1 ปี กลับได้โฉนด และค่อยๆซื้อที่ดินจากเกษตรกรที่ข้างๆเพิ่มไปเรื่อยๆ นำมาสร้างบ้านจัดสรร โรงแรม รีสอร์ท สปา และโรงเรียนนานาชาติ ส่งผลให้สิ่งแวดล้อมเสียหมด น้ำไม่พอใช้ ทำการเกษตรก็ไม่ได้ เมื่อปลูกพืชไม่ได้เกษตรกรที่เหลือก็ต้องขายที่ดินให้นายทุน ตอนแรกก็จ้างเกษตรกรเป็นแรงงานทำไปสักพักก็ให้ออก และจ้างแรงงานต่างด้าว เช่น พม่า จีน ที่เข้ามาทางเชียงแสน มาเป็นเรือๆ เป็นต้น มาทำแทนคนไทยเพราะพวกนี้ค่าแรงถูกกว่าคนไทย อีกทั้งยังทำให้คนต่างชาติ หลากหลายภาษาเข้ามาอยู่ปะปนกับชาวบ้านเรา การที่หมู่บ้านมีคนต่างด้าวแปลกหน้าเข้ามาอยู่มากทำให้ความสามัคคีน้อยลง เดิมปลูกอะไรก็ขายในหมู่บ้านได้ หรือแลกเปลี่ยนได้โดยไม่ต้องซื้อขายกัน ปัจจุบันมีตลาดนัดเข้ามาถึงหมู่บ้าน สินค้าจากจีนเข้ามาราคาถูกกว่า หรือแม้แต่ห้างสรรพสินค้าเทคโนโลยีดีก็ไม่มี คนไปซื้อมากกว่า ไม่มีใครซื้อจากเพื่อนบ้านแล้ว

3.2.2 ผู้นำชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ รู้สึกว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีเป็นเรื่องไกลตัว แต่มีโรงเรียนนานาชาติมาตั้งอยู่ในตำบล เด็กจากต่างถิ่นเข้ามาเรียนเป็นภาษาต่างชาติ แต่เด็กในตำบลไม่ได้เรียนเพราะค่าเรียนแพงมาก จึงไม่มีประโยชน์ต่อชุมชนเลย

3.2.3 ผู้นำชุมชน ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ FTA มีประโยชน์กับคนไทยบางกลุ่ม โดยเฉพาะพ่อค้าคนกลางจากต่างถิ่น และพ่อค้าจากต่างประเทศ หรือคนซื้อได้เปรียบจากการซื้อสินค้าไม่เสียภาษี ส่วนเกษตรกรคนปลูกไม่ได้ประโยชน์จาก FTA กลับมีแต่เสียเปรียบ เห็นได้ชัดที่สุด คือ **ราคากระเทียม หอมใหญ่** มีผลกระทบอย่างมาก สินค้าเหล่านี้ของไทยรสชาติดีกว่า แต่ต้นทุนการปลูกสูงกว่าของประเทศจีน ของประเทศจีนจึงราคาต่ำกว่า นอกจากนี้เกษตรกรไทยยังไม่มีวิธีการเพาะปลูกพืชผลให้ได้มาตรฐานคุณภาพสินค้าส่งออกที่ปลอดสารเคมี แม้ว่าองค์การบริหารส่วนตำบลจะรณรงค์ไม่ให้ใช้สารเคมี แต่เกษตรกรก็ยังใช้สารเคมีอยู่ ทำให้ของ

ไทยขายไม่ได้ ปัจจุบันเหลือเกษตรกรปลูกกระเทียมและหอมใหญ่จำนวนน้อย เพราะราคาไม่ดี ส่งออกก็ไม่ได้ ส่วนใหญ่คิดว่าซื้อกินดีกว่าปลูกเอง และหากไม่มีของจีนเข้ามาขาย ของไทยก็มีเพียงพอจะใช้กันเองภายในประเทศ เกษตรกรก็สบายกว่านี้

เมื่อก่อนลำไยขายได้ราคาสูงกว่าปัจจุบัน เคยราคา กิโลกรัมละประมาณ 100 บาท พอมี FTA ราคาถูกลง พ่อค้าคนกลางเป็นคนไทยต่างถิ่นคัดเกรดแบบกดราคา เช่น 10 เซ่ง คัดไว้ให้เป็นเกรดดีเพียง 3 เซ่ง ที่เหลืออีก 7 เซ่งกดให้เป็นเกรดราคาต่ำ ทำให้เกษตรกรปลูกแบบลดคุณภาพลง เพื่อให้อยู่ในเกรดเดียวกันทั้งหมด ปัจจุบันหลายครัวเรือนเลิกปลูกลำไยหันมาปลูกมันฝรั่งส่งให้โรงงานจากต่างประเทศ (เลย์) ไม่ใช่พันธุ์มันฝรั่งเดิมของบ้านเรา แต่เป็นพันธุ์มันฝรั่งจากต่างประเทศ ที่โรงงานขายให้เกษตรกรปลูก ปลูกเสร็จโรงงานก็มารับซื้อ ราคาดีกว่าลำไยเล็กน้อย เกษตรกรไม่ได้กำไรเท่าไร แต่ดีกว่าปลูกลำไย

3.2.4 ผู้นำชุมชน ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ เดิมมีเกษตรกรปลูกลำไยไม่มาก และขายได้ราคาดี แต่ปัจจุบันปลูกกันมาก ประมาณ 2 ปีมานี้พ่อค้าจีนเข้ามากำหนดราคา บอกให้พ่อค้าคนกลางรับซื้อในราคา กิโลกรัมละเพียง 9 บาท คัดเอาไว้เพียง 1-2 เซ่ง ส่วนที่เหลือคัดเป็นประเภทลูกเล็กกดราคาลงอีก เคยเหลือ กิโลกรัมละ 1 บาท ชาวสวนก็ต้องยอมขายทั้งที่ขาดทุน เพราะมีหนี้ทั้งธนาคารเพื่อการเกษตร และร้านปุ๋ยและยาฆ่าแมลง ผู้ให้ข้อมูลสงสัยว่า

“...เดิมไม่มี FTA ก็มีอุปสรรคเรื่องกำแพงภาษี ปัจจุบันมี FTA ก็มีอุปสรรคเรื่องความปลอดภัยของอาหาร ชาวสวนเจ็บปวดเพราะ FTA แต่ทำไมรัฐบาลไม่ช่วยเหลืออะไรเลย ไม่เคยมีความจริงใจ ตั้งกรรมการมาก็เข้ามาโกงกิน ”

3.2.5 ผู้นำชุมชน ตำบลดอนลาน อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกษตรกรคิดว่า รัฐบาลสนับสนุนเร่งการปลูกข้าวมาก ๆ เพราะมีผลมาจาก FTA รัฐบาลต้องการส่งออกข้าวมาก ๆ และ FTA มีผลกระทบต่อต้านทุนการผลิต ทำให้น้ำมัน ปุ๋ย และยาฆ่าแมลงราคาแพงขึ้น แต่ไม่ได้ทำให้ราคาผลผลิตถูกลงหรือแพงขึ้น

ชาวบ้านไม่นิยมซื้อของจากร้านค้าในชุมชน แต่นิยมไปซื้อที่ห้างเทสโก้โลตัส เพราะสินค้าในห้างเทสโก้โลตัสถูกกว่าร้านค้าในชุมชน ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านเพียง 10 กิโลเมตร เดินทางไป-มาสะดวก ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะชวนกันไปทุกวันศุกร์ ผลไม้จากต่างประเทศยังเข้ามาขายถึงในหมู่บ้าน เมื่อก่อนแอปเปิลราคาแพง ชาวบ้านซื้อกินไม่ได้ แต่เดี๋ยวนี้ลูกละ 5 บาท ชาวบ้านซื้อกินได้ราคาถูกกว่ามะม่วงของบ้านเราอีก ทำให้มะม่วงราคาถูกลง ปีที่แล้วราคา กิโลกรัมละ 3 บาท โชคดีปีที่แล้วน้ำท่วมทำให้ต้นมะม่วงตายหมด ปีนี้ราคามะม่วงจึงขึ้นมาก กิโลกรัมละ 20 บาท

3.2.6 ผู้นำชุมชน ตำบลนาคู อำเภอดมัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา FTA จะมีผลกระทบต่อเกษตรกรต่อเมื่อเกษตรกรปลูกพืชชนิดใดชนิดหนึ่งจำนวนมากๆ พืชชนิดนั้นก็จะมีราคา แต่พืชชนิดใดขาดแคลนราคาก็จะดี เพราะเกษตรกรไม่มีราคาประกัน

สินค้าจีนเข้ามาในประเทศไทยมากและคนไทยก็นิยมซื้อใช้กันเพราะมีราคาถูก ประมาณ 3 ปีมาแล้วผลไม้จากประเทศจีนเข้ามาขายในตำบลนาคู ราคาถูกกว่ามะม่วงของตำบลนาคู ทำให้ชาวบ้านซื้อผลไม้จีนมากกว่าของไทย ในอนาคต ชาวไทยอาจจะสู้เวียดนามไม่ได้ ชาวเวียดนามอาจจะราคาถูกกว่าชาวของไทย เนื่องจากการปลูกข้าวของเวียดนามยังมีต้นทุนต่ำ และสามารถผลิตส่งออกไปขายในตลาดโลกได้มากกว่า ในขณะที่เกษตรกรไทยต้องซื้อวัตถุดิบที่เป็นต้นทุนในการผลิตจากต่างประเทศในราคาแพง ราคาข้าวของไทยจึงสูงกว่าของเวียดนาม นอกจากนี้ FTA ทำให้ต่างประเทศกีดกันสินค้าทางการเกษตรด้วยเงื่อนไขของสารพิษตกค้างในเนื้อสัตว์ พืชผัก และผลไม้ เพราะต่างประเทศต้องการแต่ผลผลิตทางการเกษตรที่ปลอดสารพิษ แต่การทำนาในตำบลนาคูสมัยนี้ไม่ใช่สารเคมีไม่ได้ ต้องใช้จำนวนมาก แม้แต่อีก 2 วันจะต้องเก็บเกี่ยวข้าวยังต้องใช้สารเคมี หากไม่ใช่สารเคมีแมลงกินข้าวหมด หรือไม่มีโรคระบาดข้าวเสียหายหมด ส่วนข้าวที่ใช้ปุ๋ยชีวภาพก็ได้ผลผลิตน้อย และแมลงกินหมด ผู้ให้ข้อมูลขยายความว่า

“...หากปีที่แล้วมั่วใส่ปุ๋ยชีวภาพ คงเหลือแต่ดิน เพราะแมลงกินหมด จะให้ทุกบ้านยินยอมพร้อมใจใส่ปุ๋ยชีวภาพคงเป็นไปได้ เพราะทุกบ้านล้วนแข่งกันผลิตให้ได้มากๆ เ่งผลิตรวดๆ การปลูกข้าวในที่นา 30 ไร่ ใส่ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงใช้ต้นทุน 60,000 บาท แต่เก็บเกี่ยวได้หมด ในขณะที่ การปลูกข้าวในที่นา 60 ไร่ ต้นทุนปุ๋ยชีวภาพ 30,000 บาท แต่ต้องฉีด 3 วัน ครั้ง และเก็บเกี่ยวข้าวได้น้อย ปัจจุบันต้องแก้ปัญหาด้วยการใช้ปุ๋ยทั้งสองอย่างผสมกัน...”

ในฐานะผู้บริโภค ขอบที่จะไปซื้อของที่ห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัสมากกว่า เพราะซื้อของตามร้านในตลาด เมื่อเราหยิบของอะไรมาดูแล้ว วางไม่ซื้อทั้งคนซื้อและคนขายจะเสียความรู้สึกต่อกัน คนซื้อหยิบแล้ววาง คนขายจะตำหนิ แต่ที่ห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส จะหยิบแล้ววางก็ครั้งก็ได้ คนซื้อสามารถเลือกได้ ชมได้ แล้วไม่ซื้อก็ได้ ไม่มีใครว่าคนซื้อ และไม่มีใครเสียความรู้สึก ส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้า ซื้อตามร้านในตลาดจะดีกว่า และราคาต่อรองกันได้ บางครั้งอาจซื้อได้ราคาถูกกว่า แต่ในห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัสไม่สามารถต่อรองราคาได้ ห้างตั้งราคาเท่าใดก็ต้องซื้อราคานั้น อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านส่วนใหญ่ในตำบลนาคูส่วนใหญ่ยังไม่นิยมซื้อของในห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส นานๆ จะไปสักครั้ง

3.2.7 ผู้นำชุมชน ตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีผลกระทบกับเกษตรกรและสังคมชนบท เพราะเกษตรกรผลิตข้าวเพื่อส่งออกไปขายต่างประเทศ แม้ว่า

FTA จะทำให้เกษตรกรได้ขายข้าวออกไปต่างประเทศ แต่เกรงว่าหากข้าวของประเทศไทยไม่ได้คุณภาพ ก็จะถูกกีดกันจาก FTA ทำให้ข้าวของประเทศไทยส่งออกไม่ได้ ราคาข้าวก็จะตกต่ำลงไปเรื่อยๆ เท่าที่ผ่านมาเคยได้ยินว่าต่างประเทศไม่ค่อยยอมรับข้าวของประเทศไทยเพราะมีสารพิษและยาฆ่าแมลงปนเปื้อน มีกรวดหรือมันสำปะหลังเจือปน จึงถูกส่งคืนกลับมา ในขณะที่โรงสีบางแห่งซื้อข้าวไปจำนวนมากเกินกว่าจะดูแลได้ ปลอมยี่ห้อเสีย แล้วนำข้าวไม่ได้คุณภาพเหล่านี้ส่งไปขายยังต่างประเทศ ทำให้ต่างประเทศไม่ยอมรับซื้อข้าวของประเทศไทย เกษตรกรก็จะได้รับผลกระทบมากกว่าพ่อค้าส่งออก อนาคตเกษตรกรปลูกข้าวแล้วต่างประเทศก็ไม่รับซื้อ ข้าวก็ยิ่งราคาตกต่ำ

ปัจจุบันประเทศเวียดนามและประเทศฟิลิปปินส์กำลังผลิตข้าวส่งออกแข่งกับประเทศไทย ประเทศเหล่านี้ได้เปรียบเพราะต้นทุนการผลิตยังไม่สูงเท่าของประเทศไทย กระบวนการผลิตข้าวของไทยมีต้นทุนสูง ค่าน้ำมันรถ ค่ายา ค่าปุ๋ย แพงหมดทุกอย่าง แต่คุณภาพของข้าวไทยยังไม่ดีพอจะแข่งขันได้

ปีนี้รัฐบาลขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ช่วยจำหน่ายหัวหอมของไทย ลำไย ลิ้นจี่ อย่างละ 1,000 กิโลกรัม ผู้ให้ข้อมูลคิดว่า เป็นเพราะหัวหอม ลำไย ลิ้นจี่ ของประเทศจีนเข้ามาขายในประเทศไทยจำนวนมาก ลูกใหญ่และราคาถูกกว่า ทำให้ หัวหอม ลำไย ลิ้นจี่ ของไทยสู้ไม่ได้ ไม่มีใครซื้อ หัวหอมที่ได้รับหัวเล็กและเน่าเสียแล้วบางส่วน ก็ต้องจำใจรับมา ทั้งๆ ที่ไม่ทราบจะขายใคร เพราะที่มีขายอยู่ในตลาดเป็นหัวหอมจากประเทศจีนทั้งหัวใหญ่และสดกว่า ดังนั้นผู้นำชุมชนจึงได้แต่แจกไปให้หมด

รวมทั้งชาวบ้านนิยมของต่างประเทศ ชอบไปห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส ทำให้ร้านแม่ค้าในชุมชนขายไม่ได้ ต้องเลิกกิจการไปหลายราย คนในหมู่บ้านเข้าไปเช่าที่ในห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัสค้าขายแทน บางคนก็กลายเป็นลูกจ้างในห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส ได้ค่าแรงวันละ 150 บาท นอกจากนี้ ห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส ยังมีส่วนกระตุ้นให้ชาวบ้านนิยมการซื้อ

3.2.8 ผู้นำชุมชน ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่ค่อยรู้เรื่องเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีจึงไม่ค่อยแน่ใจว่าได้รับผลกระทบจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีหรือไม่ สงสัยว่าพ่อค้าคนกลางอาจขายข้าวไปยังต่างประเทศได้ในราคาที่สูง แต่เวลารับซื้อเกษตรกรไม่สามารถตั้งราคาขายผลผลิตของตัวเองได้ ชาวนากลับถูกกดราคาให้ต่ำๆ หรือที่กดราคาข้าวเพราะข้าวคุณภาพไม่ดีพอ

ตั้งแต่มีห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัสในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ร้านค้าในหมู่บ้านขายสินค้าไม่ค่อยได้ สินค้าที่อยู่ในร้านเป็นเวลานานเริ่มเสีย คืนใครก็ไม่ได้ หรือชาวบ้านที่ไม่มี

เงินก็ซื้อเชื้อจากร้านค้าในหมู่บ้าน แต่พอมีเงินก็ไม่นำเงินมาคืนร้านค้าในหมู่บ้าน กลับไปซื้อของ จ่ายเงินสดในห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส ร้านค้าในหมู่บ้านจึงอยู่ไม่ได้ ต้องเลิกกิจการไปหลายร้าน นอกจากนี้ชาวบ้านยังมีความเชื่อว่าสินค้าในห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัสมีคุณภาพดีกว่าสินค้าในร้านค้าในหมู่บ้าน ทั้งๆ ที่ซื้อของที่ร้านค้าในหมู่บ้านสะดวกกว่า

3.2.9 ผู้นำชุมชน ตำบลปะโค อำเภอภูคด จังหวัดอุดรธานี มีผลกระทบเพราะอาชีพหลักของเกษตรกรในตำบลปะโค คือ ทำนา มาตรฐานการส่งออกของกรมการค้าระหว่างประเทศทำให้เกษตรกรต้องหันมาปลูกข้าวอินทรีย์ ซึ่งตำบลปะโคทำมา 5 ปีแล้ว

ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีไม่มีประโยชน์สำหรับเกษตรกรและคนในชนบท ปัจจุบันมีรถนำสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาขายในหมู่บ้าน ซึ่งคุณภาพดีกว่า มีจำนวนมากกว่า และราคาถูกกว่า ทำให้สินค้าภายในชุมชนกลายเป็นสินค้าไม่ได้มาตรฐานและขายไม่ได้เหมือนเดิม

3.2.10 ผู้นำชุมชน ตำบลศรีอ อำเภอภูมวน จังหวัดอุดรธานี ไม่รู้ว่า FTA คืออะไร จึงไม่แน่ใจว่า FTA จะมีผลกระทบต่อการประกอบอาชีพหรือไม่ แต่มีข้อสงสัยว่า การค้าที่ไม่เสียภาษีมีผลทำให้ราคาน้ำมัน ปุ๋ย และยาฆ่าแมลงแพงขึ้นหรือไม่ ตอนที่ซื้อปุ๋ยอ้อยและข้าว ข้าวได้ราคาดี แต่อ้อยกลับราคาไม่ดี ปี 2549 มีรายได้ไร่ละ 10,000-12,000 บาท แต่ทุกวันนี้ ราคาไร่ละ 3,500 บาทยังแทบไม่มีใครรับซื้อเลย อ้างว่าราคาอ้อยในตลาดโลกลดลง แนวโน้มน้ำตาลในตลาดโลกไม่ดี แต่ราคาอย่างไรเกษตรกรก็ต้องขาย เพราะลงทุนปลูกไปแล้ว ราคาปุ๋ยและยา ยังแพงกว่าราคาอ้อย ปลูกอ้อยใช้ปุ๋ยชีวภาพก็ไม่ได้ ไม่สวย และโตช้า อาจใช้ปุ๋ยชีวภาพรองพื้นได้เพื่อปรับดินไม่ให้แข็ง แต่ใช้ทั้งหมดไม่ได้ ปลูกแล้วโตไม่ทันเก็บเกี่ยวขาย พ่อค้าคนกลางก็บอกว่าที่รับซื้อไปขายมีกำไรเป็นบางครั้ง บางครั้งก็ขาดทุน

ผู้บริโภคมีโอกาสได้ใช้สินค้าจากต่างประเทศในราคาถูกเพราะเป็นสินค้านำเข้าไม่ต้องเสียภาษี ชาวบ้านที่นี้เดิมจับจ่ายซื้อสินค้าที่ตลาดในชุมชน แต่เดี๋ยวนี้นิยมไปซื้อสินค้าในห้างเทสโก้โลตัส เพราะราคาของถูกกว่า

3.2.11 ผู้นำชุมชน ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ปัจจุบันประเทศเวียดนามกำลังผลิตข้าวส่งออกสู่ตลาดโลกแข่งกับประเทศไทย ซึ่งมีผลกระทบต่อชาวนาของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ประเทศเวียดนามปลูกข้าวได้ตลอดทั้งปี มีน้ำอุดมสมบูรณ์มาก ผลิตข้าวได้มากกว่าและคุณภาพดีกว่า นอกจากนั้น ผ้าไหมของประเทศเวียดนามก็มีคุณภาพดีกว่าและขายราคาถูกกว่าของประเทศไทย ทำให้สามารถนำออกไปขายยังตลาดโลกได้มากกว่า ข้อตกลงเขตการค้าเสรีจะทำให้เกษตรกรของประเทศเวียดนามได้เปรียบเกษตรกรของประเทศไทย

เกษตรกรจะใช้ปุ๋ยชีวภาพเฉพาะการปลูกพืชผักสวนครัวไว้กินเองในครัวเรือน ยังไม่นิยมใช้ปุ๋ยชีวภาพในการเพาะปลูกเพื่อการค้าขาย เพราะคิดว่าการใช้ปุ๋ยชีวภาพเห็นผลไม่ทันใจ และพืชผักก็ไม่สวยงามเท่าใช้ปุ๋ยเคมี

พ่อค้านำสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาขายในราคาถูก เช่น เครื่องใช้ อิเล็กทรอนิกส์ วิทยุ เครื่องเสียง เครื่องดูดฝุ่น นาฬิกา ผ้าห่ม เป็นต้น ตอนแรกจะบอกราคาสูงๆ แล้วให้ชาวบ้านต่อรองราคา แล้วค่อยๆ ลดราคาลงมาเรื่อยๆ จนชาวบ้านสามารถซื้อได้ ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่ไม่มีคุณภาพ ชาวบ้านมักถูกหลอกให้ซื้อเพราะเห็นว่าสามารถต่อรองจนได้ราคาถูก

ชาวบ้านชอบซื้อสินค้าในห้างสรรพสินค้า (อยู่ห่างจากตำบลนิคมสงเคราะห์ ประมาณ 10 กิโลเมตร) เพราะมีสินค้าให้เลือกจำนวนมาก แต่ละเดือนมีการลดราคาสินค้าประเภทต่างๆ ตามที่พิมพ์ไว้ในโบรชัวร์ที่จัดส่งให้ถึงแต่ละบ้าน บางห้างก็มีสาขาย่อยเข้ามาถึงในชุมชนของหมู่บ้าน ตำบล ชาวบ้านรู้สึกสะดวกไปที่เดียวซื้อสินค้าได้ทุกประเภท และราคาถูกกว่าร้านค้าในหมู่บ้าน ทำให้ร้านค้าในหมู่บ้านขายไม่ได้ แม้แต่ร้านค้าชุมชนที่ชาวบ้านเป็นสมาชิกมีหุ้นส่วน ชาวบ้านยังไม่อยากมาซื้อด้วย โดยอ้างว่ามีสินค้าไม่ครบตามที่ต้องการ ไม่มีให้เลือก เนื่องจากร้านค้าชุมชนจะมีแต่สินค้าในชีวิตประจำวัน เช่น ผงซักฟอก เป็นต้น เมื่อไม่มีคนซื้อสินค้า ร้านค้าชุมชนจึงไม่สามารถให้เงินปันผลแก่สมาชิกได้ ทำให้สมาชิกไม่ค่อยมีความสัมพันธ์กัน ในแง่มุมมองของผู้บริโภคแม้จะได้รับความสะดวกจากห้างสรรพสินค้า แต่ต้องจ่ายเงินทันทีที่ซื้อสินค้า ซึ่งแตกต่างจากการซื้อของจากร้านค้าในหมู่บ้านแบบสมัยก่อน ผู้บริโภคสามารถซื้อเงินเชื่อได้ พอสิ้นเดือนหรือเมื่อมีเงินค่อยเอาเงินค่าสินค้ามาจ่ายให้แก่ร้านค้าในหมู่บ้าน

3.2.12 ผู้นำชุมชน ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี ข้อตกลงเขตการค้าเสรีใช้การจับสารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตรเป็นข้อกีดกัน โดยอ้างว่าเป็นอาหารไม่ปลอดภัย ห้ามนำผลผลิตทางการเกษตรเข้าประเทศที่เจริญแล้ว ต้องส่งกลับประเทศไทยเป็นลำเรือ

มะม่วงที่กุดหมากไฟส่วนใหญ่ปลูกเพื่อการส่งออก เกษตรกรมีจุดอ่อน คือ ไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับความต้องการของตลาดส่งออก มาตรฐานการส่งออก ไม่รู้วิธีคัด และไม่รู้ราคาตลาด ที่ผ่านมา พ่อค้าคนกลางมารับซื้อที่สวน ตั้งราคา และสั่งคัดเอาตามใจ เกษตรกรไม่รู้ว่าการคัดมะม่วงของพ่อค้ากำหนดมาตรฐานจากอะไร ในเมื่อมะม่วงรูปทรงไม่เหมือนกันทุกลูก ทำไมแบบนี้ซื้อราคาหนึ่ง อีกแบบหนึ่งซื้ออีกราคาดูหนึ่ง คัดเอาไปเพียง 300-100 กิโลกรัมต่อตัน ส่วนลูกมะม่วงที่เหลือซึ่งมีจำนวนมากกว่าพ่อค้าก็ไม่รับซื้อเลย เกษตรกรไม่รู้จะทำอย่างไร ไม่รู้วิธีบริหารจัดการ เกษตรกรจึงได้แต่เสียเปรียบ อยากได้ความเป็นธรรม หรือพ่อค้าเคยตั้งราคาไว้ว่าจะรับซื้อกิโลกรัมละ 30 บาท ที่คัดไว้ให้ 30 บาทจริง แต่ที่เหลือให้เพียง 10 บาท 5 บาท เมื่อนำมะม่วงที่ถูกคัดออกไปขายที่ตลาดใน

ประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับกันแล้ว มะม่วงที่ส่งออกนั้นต้องห่อถุงดำรับราคาใบละ 1.30-1.40 บาท 1 ถุง 1 ลูก เป็นค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เริ่มห่อตั้งแต่มะม่วงลูกเท่าไข่ไก่ ต่อเนื่องเรื่อยไปอีกประมาณ 3-4 เดือนจึงจะเปิดครั้งเดียว ยังต้องจ้างคนงานมาห่อที่ละลูก แม้ขายได้ราคากิโลกรัมละ 25-30 บาท หักต้นทุนแล้วได้เงินเหลือเกือบเท่ากับการปลูกมะม่วงไม่ได้ห่อ

นโยบาย “ครัวไทยสู่ครัวโลก” สมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร มีการตรวจสอบสารพิษตกค้างในผลไม้ ยิ่งทำให้ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น บริษัทปุ๋ยและยาฆ่าแมลงหาวิธีการใหม่ๆ มาค้าขายกับเกษตรกร ซึ่งเป็นวิธีการที่เกษตรกรไม่คุ้นเคย เกษตรกรต้องเรียนรู้เกี่ยวกับขบวนการค้าขายแบบใหม่นี้ ซึ่งมีผลกระทบกับวิถีการเลี้ยงชีพของเกษตรกรเช่นกัน เพราะเกษตรกรไม่ค่อยเก่งเรื่องวิชาการ

3.3 ข้าราชการ

3.3.1 ข้าราชการ ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ สินค้าของประเทศไทยสู้กับของต่างประเทศไม่ได้ เพราะสินค้าของต่างประเทศถูกกว่าของประเทศไทย สินค้าต่างประเทศจึงขายได้ปริมาณมากกว่า ยิ่งประเทศที่พัฒนาแล้วประเทศไทยจะยิ่งเสียเปรียบ เช่น กระเทียมจากประเทศจีนเข้ามาขายในประเทศไทย ราคากิโลกรัมละ 90 บาท ถูกกว่ากระเทียมไทยซึ่งราคากิโลกรัมละ 120 บาท กระเทียมไทยก็เสียเปรียบ เป็นต้น เวลาเราส่งสินค้าเกษตรของเราเข้าไปขายในต่างประเทศ ส่วนมากประเทศนั้นจะเอาของเราไปพัฒนา เช่น กล้วยไม้ เป็นต้น

คนที่เดือดร้อนจริงๆ คือ เกษตรกรผู้เพาะปลูก เช่น หอมของประเทศจีนเข้ามาขายในประเทศไทย เกษตรกรที่ปลูกหอมขายไม่ได้ เอามาเททิ้งที่ทางหลวงจังหวัดน่าน เพื่อเป็นการประท้วง เป็นต้น เกษตรกรเดือดร้อนจริงๆ เพราะทั้งชีวิตทำได้แต่เพาะปลูก ปลูกหอม ข้าวโพด กระหล่ำปลี ทำอย่างอื่นไม่เป็น สำหรับพ่อค้า ได้รับผลดีเพราะค้าขายสินค้าจากต่างประเทศได้มากขึ้น เนื่องจากมีราคาถูก และผู้บริโภคได้ซื้อผลไม้ถูก เช่น แอปเปิล สาลี่จากจีน เป็นต้น ผู้บริโภคก็ย่อมจะเลือกซื้อของถูกแน่นอน ราคาผลไม้จีนที่ถูกมาก ไม่แน่ใจว่ามีผลทำให้มังคุดราคาถูกลงจนชาวสวนมังคุดต้องตัดต้นมังคุดทิ้งหรือไม่ สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า และเสื้อผ้า จากประเทศจีนราคาถูกมาก เข้ามาขายจำนวนมาก กระตุ้นการบริโภคของเกษตรกร

3.3.2 ข้าราชการ ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทยเป็นแหล่งวัตถุดิบ ผลิตสินค้าทางการเกษตรจะแลกเปลี่ยนกับใครก็เสียเปรียบ เพราะสินค้าอุตสาหกรรมราคาแพงกว่า โดยเฉพาะต่างประเทศจะกำหนดมาตรฐานสินค้าที่จะนำเข้า ในขณะที่ประเทศไทยไม่ได้กำหนดมาตรฐานสินค้าที่ต่างประเทศส่งเข้ามาขายในประเทศไทยเลย

ประเทศจีนส่วนใหญ่ส่งสินค้าทางการเกษตรเข้ามาในประเทศไทย ส่วนประเทศญี่ปุ่นส่งสินค้าทางเทคโนโลยี สินค้าจากต่างประเทศที่เข้ามาขายในประเทศไทยจะถูกกลง

เพราะไม่มีการเสียภาษี แต่ไม่แน่ใจว่าประโยชน์จะตกอยู่กับประชาชนหรือพ่อค้าคนกลาง ผู้ให้ข้อมูลเสนอว่า

“...ความหวังคืออยากให้ผู้บริโภคได้ซื้อของถูก แต่ต้องดูว่าสินค้าที่ต่างประเทศนำมาแลกกับประเทศไทยดีพอหรือไม่ รัฐบาลต้องตรวจสอบมาตรฐานสินค้าที่นำเข้ามา แต่หากไม่ทำ FTA สินค้าของไทยก็วนเวียนขายอยู่แต่ในประเทศไทย ไม่มีโอกาสจะออกไปขายต่างประเทศ แต่ประเทศไทยก็ต้องส่งสินค้าที่ดีออกไปให้คู่ค้าด้วย หากเป็นสินค้าที่ไม่ดีก็มีโอกาสถูกตีส่งกลับได้...”

การค้าระหว่างประเทศที่ไม่เก็บภาษีนำเข้าจะทำให้ประเทศขาดรายได้ และรัฐบาลจะมีเงินพอในการบริหารประเทศหรือไม่ มีเงินที่ไหนมาพัฒนาประเทศ

ชาวบ้านไม่มีภูมิคุ้มกันเลย ชอบเข้าห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส ผู้ให้ข้อมูลเล่าว่า

“...ใครได้นำมันพืชขวดเดียว ยังต้องขับรถออกไปซื้อถึงโลตัส หรือเห็นสินค้าใหม่เข้ามาก็อยากได้ จะซื้อทันที ไม่มีเงินก็กู้ ขอให้ได้ซื้อ แล้วก็คืนเงินกับชีวิตไปเรื่อย...”

3.3.3 ข้าราชการ ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ บางคนคิดว่า FTA ทำให้ประเทศไทยไม่เสียเปรียบในเรื่องภาษี ประชาชนที่ต้องการค้าขายมีโอกาสค้าขายโดยไม่ต้องเสียภาษี จะได้มีโอกาสนำสินค้าของตนเองไปขายยังต่างประเทศ หรือสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยที่เกินความต้องการของการบริโภคภายในประเทศ จะได้มีช่องทางส่งออกเพิ่มขึ้น อีกทั้ง ทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคมีโอกาสได้เลือกซื้อสินค้าจากต่างประเทศได้ในราคาถูก หรือมีโอกาสบริโภคผลผลิตทางการเกษตรของไทยที่ปลอดภัยปราศจากสารพิษ เพราะมีการควบคุมการปลูกที่ต้องปลอดสารพิษ

บางคนคิดว่า FTA ทำให้ประเทศไทยเสียเปรียบเรื่องการค้าสินค้าการเกษตร เกษตรกรเสียเปรียบ แต่พ่อค้าได้ประโยชน์ เพราะสินค้าจากต่างประเทศทุ่มเข้ามาขายในราคาถูกกว่าสินค้าของประเทศไทย จนสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยขายไม่ได้ เช่น กระเทียมจากพม่า และจีน ราคาถูกและคุณภาพดีกว่าของไทย หรือราคาลำไยลดลง เดิมนี้อาณาเขตมากจนเกษตรกรไม่ยอมปลูก ปีนี้ (2550) บางสวนถึงกับตัดต้นทิ้ง (บางคนคิดว่าราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำไม่น่าจะเป็นเพราะ FTA แต่น่าจะเป็นเพราะพืชผักชนิดนั้นมีพื้นที่ปลูกมาก มีผลผลิตมากเกินไปเกินความต้องการของผู้บริโภค เห็นราคาดีก็แย่งกันปลูก โดยไม่ดูตลาด เช่น ระยะเวลาที่มีการปลูกมะเขือเทศ ยังมีผู้ปลูกไม่มาก เกษตรกรขายมะเขือเทศได้กิโลกรัมละ 3 บาท แต่ต่อมา 2-3 ปี มีคนปลูกมาก มะเขือเทศเหลือกิโลกรัมละ 1 บาท เป็นต้น) หรือเครื่องใช้ไฟฟ้าของประเทศจีนที่นำเข้ามาขายที่แม่สาย จะมีราคาถูก

เมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าภายในประเทศไทย เป็นต้น คนไทยก็นิยมซื้อสินค้าจากต่างประเทศที่ราคาถูก หากประเทศไทยไม่สร้างวินัยของคนไทยให้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพจะทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสในการค้า

3.3.4 ข้าราชการ ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ FTA มีประโยชน์ให้สินค้าของประเทศไทยสามารถเปิดตลาดได้กว้างขึ้น ส่งออกสินค้าได้มากขึ้น แต่คนไทยส่วนใหญ่ไม่ได้ผลประโยชน์จาก FTA เพราะสินค้าส่วนใหญ่ที่ประเทศไทยนำไปแลกกับประเทศคู่สัญญาเป็นสินค้าทางการเกษตร ซึ่งมูลค่าต่อหน่วยน้อย ต้องนำจำนวนมากๆ ไปแลก ในขณะที่ต่างประเทศส่วนใหญ่นำเข้าสินค้าทางเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมมาแลกกับประเทศไทย อีกทั้ง ประเทศไทยมีต้นทุนการผลิตทางการเกษตรสูง จึงไม่สามารถแข่งขันกับประเทศที่ต้นทุนถูก ที่มีโอกาสทุ่มตลาดทำให้สามารถขายได้มากกว่า รวมทั้งมาตรฐานสินค้าของแต่ละประเทศก็ไม่เท่ากัน ทำให้ประเทศไทยอาจถูกกีดกันในเรื่องมาตรฐานสินค้า

FTA ทำให้ไม่มีการกีดกันทางภาษี สินค้านำเข้าจึงไม่ต้องบวกภาษี ทำให้ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าในราคาที่ถูกลงและมีคุณภาพ แต่เนื่องจากความเป็นชาตินิยมของคนในแต่ละประเทศไม่เท่ากัน ประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาสูงจะได้เปรียบ เช่น โรงงานอาหารของญี่ปุ่นที่มาตั้งในกิ่งอำเภอดอยหล่อ จะนำเอาพันธุ์ของเขาเข้ามาเพาะปลูกเอง และไม่รับซื้อผลผลิตชนิดเดียวกันกับที่ป้อนโรงงานจากเกษตรกรไทย แต่ใช้เฉพาะผลผลิตที่เขาปลูกเอง เป็นต้น แต่ประชาชนในประเทศไทยมีความเป็นชาตินิยมน้อย เมื่อเห็นว่าสินค้าต่างประเทศมีราคาถูก ก็ซื้อหลายๆ โดยไม่คำนึงถึงเกษตรกรของบ้านเรา ทำให้สินค้าต่างประเทศเข้ามาจนเราไม่รู้ตัว ประเทศไทยจึงเสียเปรียบได้ง่าย โดยเฉพาะสินค้านำเข้าจากต่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้ว จะยิ่งทำให้เกษตรกรลำบาก พืชผลทางการเกษตรของประเทศไทยขายไม่ได้ เช่น ผักจากประเทศจีน ราคาถูกกว่าของประเทศไทย คนไทยจะนิยมซื้อมากกว่า หรือเดิมก่อนที่ประเทศไทยจะทำ FTA กับประเทศจีน ลำไยของไทยขายได้ราคาดี กิโลกรัมละ 30-40 บาท แต่ปัจจุบันลดเหลือ 10 บาทเท่านั้น เป็นต้น เมื่อปลูกในฤดูไม่มีราคา ก็หันมาปลูกนอกฤดู เกษตรกรต้องเร่งปุ๋ย ใส่โปแตสเซียมจำนวนมาก ฝักรักก็ไม่มา กินน้ำหวานจากดอกลำไย เกษตรกรจึงไม่มีรายได้เสริมจากสวนลำไย และผลผลิตลำไยแม้จะลูกใหญ่จริง แต่ต่างประเทศก็ไม่ซื้อเพราะมีสารพิษตกค้างมาก ซึ่งแตกต่างจากของประเทศไทยที่ปลูกด้วยปุ๋ยชีวภาพ และที่เห็นได้ชัดอีกประการคือ ร้านค้าปลีกของชุมชนขายอะไรไม่ได้ ต้องปิดกิจการลง เพราะมีห้างสรรพสินค้าจากต่างชาติเข้ามาเปิดในชุมชน เป็นต้น ข้าราชการในท้องถิ่นไม่สามารถช่วยได้ จะกีดกันก็ไม่ได้ เพราะรัฐบาลเปิดเสรีแล้ว

เมื่อเกษตรกรขายพืชผลทางการเกษตรไม่ได้ราคา ส่งผลให้มีภาระหนี้สูงขึ้น เกษตรกรจึงต้องดิ้นรนกับการทำมาหากินและการครองชีพ นอกจากนี้เทคโนโลยีทางการเกษตรของไทยก็สู้ของต่างประเทศไม่ได้ ทำให้เกษตรกรทนสู้ทำอาชีพเกษตรกรรมไม่ไหว จำเป็นต้องเปลี่ยนอาชีพกลายเป็นแรงงานรับจ้างตามโรงงาน หรือการแข่งขันกับต่างประเทศด้วยการเพิ่มจำนวนผลผลิต แต่ไม่สามารถเพิ่มพื้นที่ จึงต้องเพาะปลูกในพื้นที่เท่าเดิมด้วยการเพิ่มรอบการผลิต หมุนเวียนการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวให้รวดเร็วขึ้น เกษตรกรจึงจำเป็นต้องใช้สารเคมีเพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลให้ถูกกัดกันด้วยเรื่อง GAP

อุปนิสัยของคนไทยก็เป็นอุปสรรคต่อการแข่งขันเสรีกับต่างชาติ เพราะคนไทยมักง่าย ทำอะไรก็ไม่จริงจัง และเห็นแก่ตัว ไม่ทำอะไรเพื่อส่วนรวม ทำให้เกษตรกรรวมตัวกันยาก และที่รวมตัวกันได้แล้วส่วนใหญ่ก็ไปไม่รอด เลิกล้มกิจการไปแล้วส่วนใหญ่ หรือจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล กู้เงินรัฐบาลแล้ว ก็ค้าขายไม่เป็น ไม่มีเงินส่งคืนรัฐบาล

3.3.5 ข้าราชการตำบลดอนลาน อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดี คือ หากไม่มีการทำ FTA ภาษีสินค้าจะราคาสูง แต่เมื่อมีการทำ FTA จะมีการทำลายกำแพงภาษี ภาษีในการนำเข้าสินค้าลดลง หรือปลอดภาษี ทำให้สินค้ามีราคาถูก จึงเกิดการแลกเปลี่ยนสินค้ากันมากขึ้น สินค้าจากต่างประเทศจึงเข้ามาในประเทศหรือสินค้าในประเทศเข้าไปขายยังต่างประเทศได้ง่ายขึ้น ทำให้สินค้าของประเทศไทยไปขายยังต่างประเทศได้มากขึ้น ข้อเสีย คือ มีสินค้าจากต่างประเทศเข้ามาขายในบ้านเรามากขึ้น

เกษตรกรทั่วไปในตำบลดอนลานยังไม่ว่า FTA คืออะไร จึงยังไม่ได้ให้ความสนใจ โดยทั่วไปชาวบ้านจะห่วงแต่เรื่องปากท้อง สนใจว่าปีนี้จะปลูกอะไร จะทำอย่างไร และได้ราคาเท่าไร แต่ในความเป็นจริง FTA ที่รัฐบาลเซ็นสัญญาไปแล้วส่งผลให้เกษตรกรในตำบลดอนลานเสียเปรียบ เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ทำการเพาะปลูกแบบตามใจตัวเอง ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการแข่งขันทั้งความสามารถในการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มคุณภาพของผลผลิต ผลผลิตจึงยังไม่ได้คุณภาพแต่มีต้นทุนการผลิตสูง ทำให้ยังไม่สามารถเข้าไปแข่งขันในตลาดโลกได้ แต่กลับตอบสนองนโยบายการปลูกข้าวเพื่อส่งออกของรัฐบาล ด้วยการแข่งขันกันปลูกข้าวให้ได้จำนวนมากๆ คนที่เก็บเกี่ยวได้มากก็จะมาคุยโอ้อวดคนที่เก็บเกี่ยวได้น้อยก็จะอาย ทำให้นิยมเพาะปลูกด้วยสารเคมี ยังไม่ยอมใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือราคาข้าวที่ลดลงทำให้เกษตรกรต้องการเพิ่มผลผลิตเพื่อให้ขายได้มากขึ้น จึงยิ่งใส่ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงมากขึ้น โดยไม่สนใจเรื่องสารพิษตกค้างในธัญญา ผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพของผู้บริโภค โรคใหม่ๆ ที่มีสาเหตุจากสารเคมี หรือปัญหาสุขภาพของเกษตรกรเอง แม้จะไม่ร้ายแรงแต่สะสมไปเรื่อยๆ ดังนั้นทราบได้ว่าการปลูกด้วยสารเคมียังพอมี

กำไร การดึงให้เกษตรกรหันกลับมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์คงทำได้ยาก รวมทั้งเมื่อถึงฤดูน้ำท่วม จะทำนาไม่ได้ จึงต้องเร่งผลิตและเก็บเกี่ยว จึงนิยมใช้สารเคมี มัวใช้ปุ๋ยอินทรีย์จะช้ารอไม่ได้ น้ำท่วมนาหมด ในขณะที่ปุ๋ยและยาฆ่าแมลงราคาแพง ทำให้ขาดทุน เกษตรกรจึงมีหนี้สิน ยิ่งกว่านั้น การแข่งขันกันมากขึ้นทำให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเพาะปลูก ส่งผลให้ชาวบ้านมีความสัมพันธ์กันน้อยลง เกิดความเหินแกลตัว เดิมเคยมีการช่วยกันเก็บเกี่ยวแต่เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว และเกรงว่าในอนาคตชาวบ้านในสังคมชนบทอาจจะมี ความห่างกันมากขึ้น เกษตรกรรวมกลุ่มกันยากขึ้น วิถีชีวิตชาวชนบทก็อาจจะหมดไป และนายทุนจะได้เปรียบมากขึ้น

อย่างไรก็ตามเมื่อมี FTA กลับทำให้ต่างประเทศสร้างเงื่อนไขเข้มงวดเรื่องไม่รับผลผลิตทางการเกษตรที่มีสารพิษตกค้าง เช่น ประเทศญี่ปุ่นมีการควบคุมและตรวจสอบเกี่ยวกับสารพิษตกค้างในสินค้าทางการเกษตรที่นำเข้าอย่างเข้มงวดมาก จะมาควบคุมถึงพื้นที่การเพาะปลูก และแหล่งน้ำที่ใช้ ตรวจสอบว่ามีสารพิษตกค้างในที่ดินหรือแหล่งน้ำหรือไม่ และเน้นด้วยการผลิตสินค้าที่จะนำเข้าประเทศญี่ปุ่นจะต้องไม่ก่อมลภาวะให้เกิดขึ้นกับพื้นที่แวดล้อม หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขก็จะไม่ยอมรับให้นำเข้าเลย เป็นต้น จะเห็นว่าผู้บริโภคเป็นผู้กำหนดตลาด ปัจจุบันจึงมีเกษตรกรในตำบลดอนลานจำนวนหนึ่งหันมาให้ความสำคัญกับเงื่อนไขความปลอดภัยในการทำนาเพื่อปลูกข้าวส่งออก ดึงภูมิปัญญาชาวบ้านเกี่ยวกับการทำนาที่ไม่ใช้สารเคมีกลับมาใช้ เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ใช้สมุนไพรไล่แมลง เป็นต้น ทำให้คาดว่าวิถีชีวิตของเกษตรกรน่าจะดีขึ้น เพราะได้ดำเนินชีวิตในสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ปราศจากสารพิษในแหล่งน้ำและในดิน

ปัจจุบัน (มิถุนายน พ.ศ.2550) ประเทศเวียดนามปลูกข้าวด้วยวิธีการแบบเดิม มีการช่วยแรงงานกัน และไม่ใช้สารเคมี ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำกว่าของประเทศไทยมาก อีกทั้งปลูกเพื่อการส่งออกแข่งกับประเทศไทย การทำงานของข้าราชการในการส่งเสริมการเกษตรก็จะยุ่งยากขึ้น ต้องใช้ศาสตร์หลายๆ อย่างในการทำให้เกษตรกรสามารถดำรงอยู่ได้

ผู้ให้ข้อมูลบางคนคิดว่า FTA ส่งผลให้ผู้บริโภคมีโอกาสเลือกสินค้า และสามารถซื้อสินค้าได้ถูกลง แต่บางคนคิดว่า FTA ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น เพราะสินค้าเข้ามาจากต่างประเทศมีราคาถูกกว่าสินค้าทางการเกษตรที่ผลิตในประเทศไทย ส่งผลทำให้สินค้าทางการเกษตรของประเทศไทยขายไม่ได้ หรือขาดทุน รายได้ของเกษตรกรจึงลดลง แต่ค่าครองชีพของเกษตรกรไม่ได้ลดลงตามรายจ่าย จึงมีผลกระทบกับการดำเนินชีวิต เช่น จะเอาที่ไหนมาเป็นค่าเล่าเรียนของลูก เป็นต้น อีกทั้งส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกร ซึ่งทำให้ประเทศไทยต้องเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยารักษาโรคมมากขึ้น เป็นต้น

เมื่อมองโดยภาพรวมหากเกษตรกรมีปัญหา ทุกส่วนราชการในท้องถิ่นก็พลอยเดือดร้อนไปด้วย เช่น เกษตรกรไม่มีรายได้ ท้องถิ่นก็เก็บภาษีไม่ได้ เกษตรกรไม่มีรายได้การบริโภคอาหารก็ไม่ได้ ส่งผลให้สุขภาพไม่ดีตามไปด้วย กลายเป็นปัญหาสาธารณสุขในท้องถิ่น การรวมกลุ่มของประชาชนในท้องถิ่นก็ทำได้ยากขึ้น หรือเมื่อรายได้ไม่ดีก็ทำให้ปากท้องหิว เป็นต้น

3.3.6 ข้าราชการ ตำบลนาคู อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกษตรกรไม่รู้ ว่า FTA มีผลกระทบกับอาชีพของตนเองหรือไม่ เพราะไม่รู้ ว่า FTA คืออะไร มีความสำคัญอย่างไร ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีทุนมากกว่า เครื่องจักรและเครื่องมือทันสมัยกว่า จะได้เปรียบกว่า ประเทศไทย และนายทุนได้รับผลประโยชน์จาก FTA มากกว่าเกษตรกรรายย่อย เพราะเกษตรกรต้องเพิ่มผลผลิตให้มีจำนวนมากขึ้นจึงจะแข่งขันได้ แต่ความรู้และเทคโนโลยีของประเทศไทยยังสู้กับต่างประเทศไม่ได้ ซึ่งอาจทำให้สินค้าทางการเกษตรของประเทศไทยมีราคาถูกลง เกษตรกรของประเทศไทยจึงยังไม่พร้อมจะแข่งขันกับต่างชาติ ในขณะที่เดียวกันการที่สินค้าทางการเกษตรของประเทศไทยต้องแข่งขันกับของต่างประเทศ ทำให้เกษตรกรของไทยได้รับความสนใจมากขึ้น

ผู้บริโภคจะได้รับผลประโยชน์จาก FTA เพราะได้ซื้อสินค้าในราคาที่ถูกลง แต่เป็นผลเสียต่อเกษตรกร เนื่องจากสินค้าจากต่างประเทศมีราคาถูกมากกว่า ผู้บริโภคก็หันไปซื้อสินค้าที่มาจากต่างประเทศ ชาวบ้านมีค่านิยมบริโภคสินค้าต่างประเทศ ยิ่งเป็นคนที่เข้าไปเป็นแรงงานในกรุงเทพฯ กลับมาเยี่ยมบ้าน ชาวบ้านจะเลียนแบบการแต่งตัวและสินค้าที่ใช้ คนนั้นมืออะไรก็จะเอาอย่างซื้อหาสิ่งนั้นมาใช้ เช่น ซื้อโทรศัพท์มือถือเปลี่ยนรุ่นใหม่ๆ เป็นประจำ เป็นต้น นอกจากนี้ สินค้าเหล่านี้ยังโฆษณาตามสื่อต่างๆ ยิ่งกระตุ้นให้ชาวบ้านอยากซื้อมาทดลองใช้

3.3.7 ข้าราชการตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา FTA เป็นเรื่องไกลตัวสำหรับทั้งข้าราชการและชาวบ้านในระดับท้องถิ่น และวิถีชีวิตในสังคมชนบท

FTA ดูเหมือนจะเป็นการค้าระหว่างประเทศที่มีการแลกเปลี่ยนที่เท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริง แต่ละประเทศมีความก้าวหน้าในการพัฒนาไม่เหมือนกัน ประเทศอุตสาหกรรมจะได้เปรียบ เพราะสามารถผลิตสินค้าได้มาก เป็นสินค้าที่ราคาสูง และมีมาตรฐานสินค้าสูง รวมทั้งประชาชนในประเทศมีความรักชาติสูง จึงไม่บริโภคของต่างชาติ สินค้าจากประเทศไทยเข้าไปขายก็ไม่มีใครซื้อ โอกาสที่พ่อค้าต่างชาติจะมาสั่งซื้อสินค้าไทยลดลง และคนที่เสียเปรียบคือเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลหวังว่าสัญญา FTA ระหว่างประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่น น่าจะเป็นสัญญาที่ไม่เอาเปรียบเกษตรกรไทยมากนัก เพราะประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นมีความสัมพันธ์ระหว่างราชวงศ์ แต่คนญี่ปุ่นมีความเป็นชาตินิยมสูงก็อาจจะกีดกันสินค้าไทยได้

ส่วนสินค้าจากต่างชาติเข้ามาดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคไทย โดยเฉพาะสินค้าจีนมีราคาถูก คุณภาพไม่ดี ใช้สัปดาห์ก็เสีย แต่คนไทยชอบสินค้านี้ราคาถูกจากต่างประเทศ และไม่นิยมสินค้าของไทย เช่น แอปเปิลจากประเทศจีน ลูกก๊วยจากออสเตรเลีย เมื่อก่อนแพง ชาวบ้านไม่ค่อยมีโอกาสได้กิน เดียวนี้หาได้ง่าย ซื้อได้คราวละมากๆ เป็นต้น สินค้าเหล่านี้กระตุ้นให้ชาวบ้านอยากซื้อ ส่งผลให้สินค้าของไทยขายยาก ต้องมีคุณภาพจริงๆ จึงจะมีคนซื้อ

ตั้งแต่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีห้างสรรพสินค้าเทสโก้โลตัส และโลตัสเอ็กซ์เพรสเข้าไปในแต่ละอำเภอ ขายสินค้าได้ในราคาถูกกว่าร้านค้าในชุมชน ชาวบ้านชอบไปเดินแม้จะไม่ได้ตั้งใจจะซื้ออะไร จะหยิบดูของอย่างไรก็ไม่มีใครว่า อยากได้สินค้าหลายอย่างก็สามารถซื้อได้ภายในที่เดียว พนักงานขายก็บริการอย่างดี ซึ่งต่างจากร้านค้าในชุมชนหรือในตลาด ไม่ซื้อก็ไม่อยากให้หยิบสินค้าดู อยากได้สินค้าหลายอย่างก็ต้องไปซื้อที่หลายร้าน ทำให้ร้านค้าในชุมชนขายสินค้าไม่ได้ ก็ต้องเลิกกิจการไป แม้แต่แม่ค้าในตลาดก็ยังได้รับผลกระทบขายสินค้าไม่ได้

3.3.8 ข้าราชการ ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สินค้าทางการเกษตรได้รับผลกระทบมาก เช่น หอม กระเทียม นำเข้าจากประเทศจีน ราคาถูก ทำให้หอมกระเทียมไทยปลูกแล้วขายไม่ได้ หรือผลไม้จีน แอปเปิล สาลี่ ราคาถูก คนไทยก็ชอบซื้อมากกว่าผลไม้ไทย เพราะราคาแพงกว่า เป็นต้น นอกจากนี้ ราคาขายผลผลิตต่ำกว่าค่าปุ๋ย เมื่อนำขายก็มีแต่ขาดทุน เช่น เดิมปุ๋ยราคาตันละ 5,000-6,000 บาท ปัจจุบัน 10,000-12,000 บาท แต่ข้าวขายได้ราคาตันละ 6,000 บาท แนวโน้มเกษตรกรก็นิยมใช้ปุ๋ยจากต่างประเทศเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ แต่ในความเป็นจริงโรงสีที่รับซื้อจะหักค่าสิ่งเจือปนและความชื้น เหลือราคาขายจริง 5,700-5,800 บาท เท่านั้น ยิ่งขายแบบไม่ได้ประกันราคา ราคา ยิ่งต่ำลงอีก

การนำเข้านมผงจากประเทศออสเตรเลียได้ในราคาถูก ทำให้เกษตรกรที่เลี้ยงโคนมประสบปัญหา โรงงานไม่รับซื้อนม นมเกษตรกรต้องเอานมมาเททิ้งที่ถนนเพื่อประท้วง การเลี้ยงโคนมไม่เหมือนเพาะปลูก เพราะไม่สามารถลดต้นทุนได้ หากโรงงานที่เคยรับซื้อ เปลี่ยนเป็นไม่ยอมรับซื้อ ก็ไม่สามารถเก็บไว้ได้ และไม่สามารถนำออกเร่ขายที่ไหนได้เหมือนพืชผล

ผู้บริโภคได้ซื้อเครื่องอุปโภคที่นำเข้าจากต่างประเทศในราคาถูก เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า จากประเทศจีน ราคาถูกมากแต่มีอายุการใช้งานประมาณ 3 ปี ชาวบ้านกลับนิยมบริโภค เป็นต้น

บางคนคิดว่า FTA ไม่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในชนบท เพราะคนในชนบทไม่ต้องพึ่งการค้าขายกับต่างประเทศ

3.3.9 ข้าราชการ ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทยยังไม่แข่งแกร่งพอ สินค้าทางการเกษตรจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศจีนมีราคาถูกกว่าสินค้าของ

ประเทศไทยอย่างมาก เช่น แอปเปิล กระเทียม เป็นต้น เข้ามาขายจำนวนมากจะเป็นผลเสียกับเกษตรกรของประเทศไทย เช่น กระเทียม หัวหอมของจังหวัดศรีสะเกษ หัวเล็กกว่าและราคาแพงกว่าของประเทศจีน ชาวบ้านก็หันไปซื้อหัวหอมและกระเทียมของประเทศจีน เป็นต้น

ข้อตกลงเขตการค้าเสรีเป็นประโยชน์ต่อนายทุน ใครมีทุนมากก็สามารถผลิตสินค้าได้ในราคาถูก นำมาขายแข่งขัน และพ่อค้าคนกลางที่ซื้อสินค้าจากต่างประเทศมาคราวละมากๆ นำมาบวกราคาต่อหน่วยแล้วขายปลีกให้ชาวบ้าน หรือห้างสรรพสินค้าที่กำลังเป็นที่นิยมของชาวบ้าน เพราะไปที่เดียวได้สินค้าหลากหลายประเภท ส่งผลกระทบให้ร้านค้าในหมู่บ้านขายไม่ได้

นักการศึกษาคิดว่าข้อตกลงเขตการค้าเสรีมีผลกระทบให้หลักสูตรการศึกษาปรับเปลี่ยนจากการเน้นประสบการณ์ทักษะมาเป็นรายวิชา เน้นวิชาการความรู้มากเกินไป เด็กจะเก่งแต่เรื่องวิชาการ ทำให้อ่อนด้อยเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เห็นแก่ตัวเอาแต่ตัวเองรอด และไม่สนใจสังคม

ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าผู้บริโภคจะได้เปรียบ เพราะไม่มีการเก็บภาษีและมีการแข่งขันของนักธุรกิจ ประชาชนจึงได้ซื้อสินค้าในราคาถูก แต่มีข้อเสียหากสินค้าที่นำเข้ามาขายในประเทศไม่มีคุณภาพ นอกจากนี้ ข้อตกลงเขตการค้าเสรียังส่งผลต่ออาชีพรับราชการ เพราะข้าราชการต้องปรับเปลี่ยนท่าทีในการให้บริการประชาชน ต้องรวดเร็วและตามความต้องการของประชาชน และยังมีระบบประเมินข้าราชการจากหน่วยงานภายนอก ทำให้ข้าราชการต้องทำงานตามแผนงานต่างๆ

3.3.10 ข้าราชการตำบลศรีอ้อ อำเภอภูพาน จังหวัดอุดรธานี FTA ส่งผลเสียต่อสินค้าทางการเกษตร โดยผู้ให้ข้อมูลยกตัวอย่างว่า

“...ไม่คุ้มกันเพราะเอาข้าวไปแลกกับเหล็ก ต้องขนข้าวใส่เรือไปสับยี่สิบลำแต่เหล็กมาแค่ลำเดียว...”

หรือการแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตรระหว่างกัน สินค้าไทยก็ต้องพัฒนาคุณภาพให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศให้ได้ ซึ่งเกษตรกรเสียเปรียบ เช่น การเลี้ยงไก่กับบริษัทเอกชนเพื่อการส่งออก ไปขายต่างประเทศนั้น เกษตรกรต้องลงทุนเองทุกอย่าง ดำเนินการตามที่บริษัทต้องการ และส่วนใหญ่มักเป็นหนี้กับบริษัทแบบผูกขาด เริ่มจากเป็นหนี้สร้างโรงเรือน ซื้อไข่ ใช้อาหารไก่ ไข่ที่ออกมาบริษัทก็คัดเกรด ขายไก่ให้บริษัทหักหนี้ทั้งหมดแล้วเกษตรกรไม่เหลืออะไร ไก่ตายก็ยังถูกหักเงินอีก เหมือนรับจ้างบริษัทเลี้ยงไก่แต่ไม่ได้ค่าแรง และไม่รับประกันการขาดทุน เกษตรกรเหล่านี้นับว่าเป็นหนี้กับบริษัท ทำให้เลิกเลี้ยงไม่ได้ หากเลิกบริษัทก็ถอนทุกอย่างไปหมด เกษตรกรจะเหลือแต่โรงเรือนที่ลงทุนไป 3,000-5,000 บาท และหนี้ เป็นต้น

เกษตรกรที่ปลูกข้าวและทำสวนส่วนใหญ่หันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพมากขึ้น แต่ก็ยังใช้สารเคมีอยู่เพราะการทำนาต้องจ้างแรงงานทำทุกขั้นตอน

เดิมสินค้าจากต่างประเทศจะราคาแพง ชาวบ้านไม่สามารถซื้อได้ แต่ปัจจุบัน สินค้าจากต่างประเทศราคาถูกลง หารซื้อได้ง่าย และชาวบ้านก็นิยมบริโภคสินค้าจากต่างประเทศ นอกจากนี้ FTA ยังทำให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพของสินค้า จึงเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค ในขณะเดียวกัน สินค้าราคาถูกจากต่างประเทศก็ไม่ค่อยมีคุณภาพ ใช้ไม่นานก็เสีย ชาวบ้านไม่ค่อยรู้เท่าทัน เห็นว่ามีราคาถูกก็ซื้อ จึงถูกเอาเปรียบ ปัจจุบันชาวบ้านชอบซื้อสินค้าในห้างสรรพสินค้าเทสโก้ โลตัส เพราะมีสินค้าให้เลือกจำนวนมาก โดยเฉพาะช่วงที่มีการลดราคา เห็นสินค้าราคาถูกชาวบ้านรู้สึกว่าเป็นการแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายสินค้าในชีวิตประจำวัน และคิดว่าห้างสรรพสินค้าเป็นที่พักผ่อนของครอบครัว ผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งมีความคิดเห็นว่า ห้างสรรพสินค้าลดราคาเป็นการกระตุ้นการซื้อของชาวบ้าน และรู้สึกแปลกใจว่าทำไมผู้บริโภคต้องมายืนต่อแถวยาวเพื่อจ่ายเงินให้กับห้างสรรพสินค้าของชาวต่างชาติ และคิดว่าก่อนที่ห้างสรรพสินค้าหรือร้านเซเว่นจะมาตั้งที่ใดควรมีการสอบถามความคิดเห็นของชาวบ้านก่อนว่าต้องการหรือไม่

3.3.11 ข้าราชการ ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ไม่แน่ใจว่า FTA ส่งผลกระทบต่อเกษตรกรในตำบลหรือไม่

ชาวบ้านไม่นิยมซื้อพืชผักผลไม้จากต่างประเทศ มักกินผลไม้ที่ปลูกเองในท้องถิ่นที่ออกแต่ละฤดู คือกินตามอัตภาพ มะม่วง มะขาม ลำไย กระท้อน แต่นิยมซื้อเครื่องไฟฟ้าใช้ โดยเฉพาะเครื่องซักผ้า และเครื่องเสียงมีกันทุกบ้าน การซื้อไม่ได้ซื้อทีเดียวทั้งหมดงวดนี้อาจจะซื้อชนิดนี้ เดือนหน้าหรือว่าฤดูกาลหน้าจะซื้อเพิ่มทีละชนิด ชาวบ้านจะแข่งกันใช้เครื่องเสียงขนาดใหญ่ บางบ้านอยู่ห่างจากชุมชนเปิดเครื่องเสียงดังอาจจะยังไม่หนวกหูเท่าไร ส่วนเครื่องซักผ้าทำให้เกิดอาชีพรับจ้างซักผ้าในชุมชน นอกจากนี้ การซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าของชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นเพราะห้างสรรพสินค้าเทสโก้ โลตัสออกโปรโมชันลดพิเศษ กระตุ้นให้ชาวบ้านอยากซื้อ ไม่สนใจว่าสินค้านั้นมีมาตรฐานหรือไม่ เห็นราคาถูกก็ซื้อใหม่อย่างเดียว

3.3.12 ข้าราชการ ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี FTA มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งส่วนใหญ่ประเทศไทยจะส่งสินค้าทางการเกษตรออกไปขายต่างประเทศ แต่ต่างประเทศจะส่งสินค้าประเภทอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาขายในประเทศไทย เคยใช้สินค้าประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าจากประเทศจีนราคาถูกมาก แต่ใช้ได้ไม่นานก็เสีย

ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจว่าสัญญา FTA ที่ประเทศไทยตกลงกับต่างประเทศมีข้อที่ทำให้เกษตรกรไทยเสียเปรียบ ดูได้จากผลกระทบต่อเกษตรกร 2 ปีมานี้ เกษตรกรปลูกข้าวได้มาก การส่งข้าวออกไปขายต่างประเทศก็มาก แต่ราคาข้าวที่เกษตรกรขายได้ตกต่ำลง นอกจากนี้ เกษตรกรยัง

ปลูग्มะม่วง มันสำปะหลัง และยางพาราเพื่อการส่งออก ขณะนี้ เกษตรกรกำลังทดลองปลูกข้าวโพดเพื่อการส่งออกเช่นกัน

ยังสินค้าจากประเทศจีนราคาถูกกระตุ้นให้ชาวบ้านอยากซื้อ เช่น เครื่องตัดหญ้า เครื่องใช้ไฟฟ้า เป็นต้น แต่มักเป็นสินค้าที่ใช้ไม่ได้นาน ทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าถูกหลอก เป็นการเอาเปรียบผู้บริโภค

ส่วนที่ 4 ความพร้อมด้านวิธีการเลี้ยงชีพของเกษตรกรไทยเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

ผลการวิเคราะห์ความพร้อมด้านวิธีการเลี้ยงชีพของเกษตรกรไทยเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี สามารถนำเสนอตามความคิดเห็นของเกษตรกร ผู้นำชุมชน และข้าราชการ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.1. เกษตรกร

4.1.1 เกษตรกร ตำบลบ้านปาง อำเภอลำปาง จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว

1) พัฒนาผลผลิตไปแข่งขัน แต่ไม่รู้จะทำอย่างไรหากต่อราคาไม่ได้ ปลูग्พืชชนิดเดียวกันสู้ไม่ได้ ต้องหาพืชอื่น กำลังจะปลูग्ยางพารา แต่ต้องมีที่ 10 ไร่ขึ้นไป กว่าจะมีน้ำอย่างหลายปี ต้องมีเงินทุน ส่วนการปลูग्เห็ดราคาดี เก็บได้ ขายได้ ราคาไม่ตกขึ้นไม่มีลง ไม่ต้องใช้ยาฆ่าแมลง จะพินยาเมื่อพัก ปลูग् 3 ปีก็ไม่ต้องใช้ยาเลย ปลูग्ได้ตลอด

2) ทำบัญชีฟาร์มและบัญชีครัวเรือน

(2) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

1) รัฐบาลช่วยเรื่องเงินทุน และความรู้เรื่องสินค้าที่อยู่ในข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่เกษตรกรไทยต้องส่งออกไปขายแข่งขันกับประเทศอื่น เช่น ควรปลูग्อะไร ควรทำอย่างไร ปลูग्ในพื้นที่ใด เป็นต้น 2) 2)

2) รัฐบาลไม่ควรมองเฉพาะตลาดในประเทศ แต่ควรหาตลาดเป้าหมายในต่างประเทศ และตัดพ่อค้าคนกลางออก ให้รัฐบาลรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรโดยตรง

3) รัฐบาลต้องช่วยเหลือเรื่องเงินทุน ความรู้เรื่องสินค้าที่ควรส่งออก การปลูग्พืชอินทรีย์ พืชที่ควรปลูग् การควบคุมเรื่องยาฆ่าแมลง และการรวมกลุ่ม เพื่อยกระดับเกษตรกรระดับล่างให้มีความเข้มแข็ง ปัจจุบันเกษตรกรต้องลองผิดลองถูกเอง เรียนรู้ด้วยตัวเอง ล้มเหลวเรื่อยๆ เมื่อราคาดี คนอื่นก็ปลูग्ตาม ราคาตกทันที ลงทุนแล้วขาดทุนหลายหน

4.1.2 เกษตรกร ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว

- 1) ส่วนใหญ่คิดไม่ออกว่าจะเตรียมตัวอย่างไร ส่วนน้อยมีความคิดเห็นว่า เคยคิดจะเปลี่ยนงานไม่ทำการเกษตร แต่ก็เปลี่ยนยาก ได้แต่รับเหมาก่อสร้างเล็กๆ น้อยๆ
- 2) เคยมีการสอนทำบัญชีครัวเรือน แต่ไม่สามารถทำได้ เพราะแต่ละเดือนมีแต่รายจ่าย เช่น ค่าแก๊ส ค่างานศพ เป็นต้น เดือนๆ ไม่เห็นมีรายรับ
- 3) ผลิตให้พอกิน ขายปริมาณน้อยๆ ไม่แปรูปลำไยเอง เพราะไม่สามารถอบลำไยแห้งเอง ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ตากแห้งจะชะลอการขายได้ ไม่ต้องรีบขาย ทயอยค่อยๆ ขาย ขายที่บ้านหรือที่ฟาร์ม โดยกำหนดราคาเอง หรือเปลี่ยนชนิดพืชที่ปลูก
- 4) ลดต้นทุน ลด ละ เลิก รายจ่ายที่สิ้นเปลือง เช่น ค่าโทรศัพท์ มีโปรโมชั่นต่างๆ มาชักจูงให้ต้องเสียเงินประจำ เป็นต้น

(2) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพ
เพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) รัฐบาลแก้ปัญหาเรื่องราคาและการตลาด และส่งเสริมให้ปลูกพืชที่แตกต่างจากประเทศอื่น
- 2) รัฐบาลช่วยให้เกษตรกรกำหนดราคาสินค้าของตนเองได้ หรือรัฐกำหนดราคาให้เกษตรกรสามารถอยู่ได้
- 3) อยากได้รับการสนับสนุนให้ทดลองปลูกปาล์ม หรือพืชอื่นที่เหมาะสมกับดิน ฟ้า อากาศของบ้านเรา

4.1.3 เกษตรกร ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว

- 1) อาชีพเกษตรกรรมเป็นความรู้ถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษจะให้เปลี่ยนไปทำอย่างอื่นก็ไม่มีความรู้ไม่รู้ว่าเปลี่ยนไปทำอะไร เป็นเกษตรกรปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ขายได้พอมีราคาก็พอใจแล้ว
- 2) การรวมกลุ่มในการต่อรองกับพ่อค้าและเรียกร้องความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพ
เพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) ข้อมูลเกี่ยวกับการทำเขตการค้าเสรี ครอบคลุมพืชอะไรบ้าง จะได้ตั้งตัวทัน อะไรเสียเปรียบจะได้ไม่ลงทุนปลูก

4.1.4 เกษตรกร ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว

- 1) จะเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น ก็ไม่รู้ว่าทำอะไร เด็กลูกหลานสมัยนี้ก็ไม่มีใครอยากทำการเกษตรแล้ว ออกไปหางานทำที่ได้เงินเดือน หรือออกไปค้าขาย ขายตลาดนัด ขายเสื้อผ้า

2) ใช้แนวคิด “ทำแค่พอเพียง” ปลุกพืชสวนครัว เลี้ยงสัตว์ ครัววงจร พอมีพอใช้ ไม่ต้องซื้อ มาใช้กับตอนนี้ก็ไม่แน่ใจว่าจะทำได้ เพราะไม่มีน้ำ กว่าจะได้ปันน้ำมาถึงสันติสุขก็ไม่มีเหลือพอจะปลุกพืชสวนครัวแล้ว

(2) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) รัฐบาลควบคุมพื้นที่การปลูกลำไย ให้มีผลผลิตปีละ 1 ครั้ง มีปริมาณน้อยกว่าที่ตลาดต้องการ ไม่ใช่ปล่อยให้ผลผลิตล้นตลาดและตลอดปี
- 2) รัฐบาลต้องดำเนินนโยบายหาตลาดให้พืชผลทางการเกษตรอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เปลี่ยนรัฐบาลชุดหนึ่งก็เปลี่ยนนโยบาย
- 3) เกษตรอำเภอหรือนักวิชาการเกษตรเข้ามามาคลุกคลีกับเกษตรกรในพื้นที่ หมุนเวียนไปเรื่อยๆ ให้แนะนำเรื่องสารพิษตกค้าง และควบคุมให้เกษตรกรใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม เกษตรกรจะได้ควบคุมสารพิษตกค้างในลำไยได้ตามมาตรฐาน เมื่อเกษตรกรมีปัญหาจะได้ปรึกษานักวิชาการเกษตร เช่น ผลผลิตลูกเล็กจะทำอย่างไรให้ใหญ่ได้ขนาดที่ตลาดต้องการโดยไม่มีสารพิษตกค้าง เป็นต้น เพราะทุกวันนี้เกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการเพาะปลูกไม่รู้จะปรึกษาใคร ได้นำไปบอกต่อหรือต่อว่าพ่อค้าที่ขายปุ๋ยและยาฆ่าแมลง พ่อค้าก็แนะนำยาตัวนั้นตัวนี้ เกษตรกรก็ต้องซื้อยาเพิ่มไปเรื่อยๆ

4.1.5 เกษตรกร ตำบลดอนลาน อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว

- 1) วางแผนลดต้นทุนการผลิต พัฒนาผลผลิตให้ดีขึ้น ทำให้ปลอดสารพิษ และใส่ยาฆ่าแมลงและปุ๋ยเคมีน้อยลง ใช้ปุ๋ยชีวภาพ
- 2) สมาชิกอื่นในครอบครัวช่วยกันเตรียมวัตถุดิบในการทำปุ๋ยชีวภาพ เช่น ปลูกตะไคร้หอม สะเดา ข่า เป็นต้น ตอนนี้เริ่มปลูกไว้ข้างถนนหน้าบ้าน ต้องปลูกมากๆ และยังไม่มั่นใจว่าจะทำได้พอใช้หรือไม่ อยากให้มีคนทำสำเร็จแล้วเกษตรกรซื้อมาแล้วใช้ได้เลย

(2) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) รัฐบาลยกเลิกข้อตกลงเขตการค้าเสรี
- 2) รัฐบาลต้องประกันราคาข้าวอย่างน้อยเกวียนละ 6,000 บาท และต้องขึ้นราคาประกันตามราคาปัจจัยต้นทุนการผลิตที่เพิ่มขึ้น เช่น ราคาน้ำมัน ปุ๋ย และยาฆ่าแมลงเพิ่ม ราคาประกันก็ต้องเพิ่มตามด้วย เป็นต้น
- 3) รัฐบาลกำหนดราคายาฆ่าแมลงและราคาปุ๋ย เพื่อให้ชาวนาขายข้าวพอมีกำไรบ้าง

4.1.6 เกษตรกร ตำบลนาคู อำเภอดมัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว

- 1) ผู้ให้ข้อมูลคิดว่า FTA ไม่มีผลกระทบต่อตนเอง จึงยังไม่คิดว่าจะต้องเตรียมพร้อมอะไร แต่จะพยายามทำเกษตรอินทรีย์ต่อไปเพื่อลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งเพื่อสุขภาพของเกษตรกรเอง ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังได้เผยแพร่ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์แก่เพื่อนเกษตรกร มีการรวมกลุ่มเกษตรกรปุ๋ยชีวภาพ และประชุมเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเพิ่มขึ้น
- 2) เคยทำบัญชีครัวเรือน มีแต่ตัวเลขที่เป็นรายจ่ายที่ค่อนข้างสูง เห็นแล้วท้อใจที่จะลงบัญชีต่อไปจึงต้องเลิกทำ
- 3) ใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ซื้อแต่อาหารเลี้ยงปากท้อง อาหารบางอย่างเก็บผักรอบบ้านมาทำเพื่อนบ้านเริ่มมีการแลกเปลี่ยนในการทำอาหารกัน ทำให้ไม่ต้องซื้อของฟุ่มเฟือย

(2) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพ

เพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) ปัจจุบันมีหลายหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมการทำปุ๋ยชีวภาพ เช่น กรมการพัฒนาชุมชน ธนาคาร เพื่อการเกษตร เป็นต้น แต่ละหน่วยงานมีสูตรที่แตกต่างกัน ทำให้เกษตรกรสับสน ใช้ไม่ถูกต้อง จึงอยากให้รัฐบาลตั้งหน่วยงานเฉพาะทำการวิจัยเกี่ยวกับปุ๋ยชีวภาพ เป็นข้อสรุปว่าสูตรพืชชนิดใดต้องใช้สูตรปุ๋ยชีวภาพจึงจะได้ผล และทำเป็นแปลงสาธิตของจริงให้เกษตรกรได้เห็นเป็นตัวอย่าง เผยแพร่ความรู้แก่เกษตรกร และกระตุ้นให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยชีวภาพอย่างกว้างขวาง

4.1.7 เกษตรกร ตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว

เคยคิดจะเลิกอาชีพทำนา แต่ก็ไม่รู้จะหันไปทำอาชีพอะไร หากอาชีพเสริมก็จะพออยู่ได้

2 ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพ

เพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี รัฐบาลประกันราคาข้าวให้แน่นอน ไม่ให้ขึ้นๆ ลงๆ

4.1.8 เกษตรกร ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว

- 1) ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ใช้จ่ายอย่างประหยัดพออยู่พอกิน หาปลูกปลากิน
- 2) หากอาชีพเสริม
- 3) ลดการใช้สารเคมีในการเพาะปลูก แต่ยังไม่สามารถลดค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ค่าแรงงานในการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว ค่าเครื่องจักรลงได้

(2) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพ เพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี องค์การสนับสนุนทั้งความรู้และการเงิน เพื่อให้เกษตรกรเข้มแข็ง สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้เช่นเดียวกับสินค้าด้านอุตสาหกรรม

4.1.9 เกษตรกร ตำบลปะโค อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดอุดรธานี

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว

- 1) พังข่าวสารจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ หาความรู้เรื่องการเกษตร และข้อตกลงเขตการค้าเสรีให้มากขึ้น
- 2) เข้มงวดในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์แบบอินทรีย์ให้ได้มาตรฐาน คัดวิธีการและทดลองทำเพื่อให้เกิดการเรียนรู้
- 3) ปลูกฝังคนรุ่นใหม่ให้สนใจทำเกษตรอินทรีย์ ทำเกษตรผสมผสาน “ปลูกทุกอย่างที่กินได้ กินทุกอย่างที่ปลูก” ใช้ชีวิตแบบพอเพียง และการร่วมมือกันของเกษตรกร เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง

(2) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพ เพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) เกษตรกรต้องการเป็นทั้งผู้ผลิตและผู้ขายแบบส่งออกเองโดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง จึงต้องการได้รับการสนับสนุนเรื่องเครื่องจักรและเทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัย สร้างตราสินค้าของตนเอง เพื่อให้สามารถกำหนดราคาขายผลผลิตทางการเกษตรได้ด้วยตนเอง เหมือนผู้ผลิตสินค้าประเภทอื่นๆ
- 2) มีเกษตรตำบลหรือนักวิชาการเกษตรเป็นที่ปรึกษาในครัวที่มีปัญหาอุปสรรคมาก

4.1.10 เกษตรกร ตำบลศรีอ อำเภอชุมพวง จังหวัดอุดรธานี

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว ไม่ทราบจะเตรียมตัวอย่างไร เพราะเป็นเพียงเกษตรกร ต้องรอให้รัฐบาลช่วยเหลือ

(2) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพ เพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี นักวิชาการเกษตรเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูกตามมาตรฐานการส่งออก

4.1.11 เกษตรกร ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว

- 1) การจัดตั้งกลุ่ม หรือสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็ง เกษตรกรที่ไม่มีทุน มีปัญหาเรื่องเงิน ไม่รู้จะพึ่งใครหันมาพึ่งสหกรณ์ได้ เวลาจะขายผลผลิตสหกรณ์สามารถรับซื้อได้ในราคาประกัน ทำให้สามารถต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้
- 2) ลดการซื้อสินค้าจากต่างประเทศ และพัฒนาผลผลิตทางการเกษตรของตนเองให้ดีขึ้น

(2) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพ
เพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) รัฐบาลโดยผ่านทางสำนักงานเกษตรจังหวัดอุดรธานีลงพื้นที่ทำการสำรวจว่าพื้นที่ใดทำการเกษตรอินทรีย์ และให้การรับรองมาตรฐานความปลอดภัยของอาหาร ระบุให้ชัดเจนว่าพืช ผัก ผลไม้ หรือข้าวจากตำบลใด อำเภอใดที่ปลอดสารพิษ ผ่านมาตรฐานเรื่อง อาหารปลอดภัย (Safety Food)
- 2) ในระดับท้องถิ่น ต้องการได้รับการสนับสนุนตลาดในการจำหน่ายสินค้าทางการเกษตร เช่น แผลงผักในตลาดเทศบาลหลัก 1 แผงในการจำหน่ายผักและผลไม้ปลอดสารพิษ ขายสัปดาห์ละ 1 วัน เป็นต้น คิดว่าจะมีคนมาซื้อจนมีไม่พอขาย ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรที่ไม่ใช่เกษตรกรอินทรีย์ เปลี่ยนมาทำการเกษตรอินทรีย์ได้ทั้งหมด
- 3) รัฐบาลสนับสนุนให้มีสหกรณ์ทุกตำบล สหกรณ์จะกำหนดว่าเกษตรกรควรปลูกอะไร ทำนาเสร็จแล้วให้ปลูกอะไร ไม่มีเงินทุนก็ให้การสนับสนุน ปลูกเสร็จก็รับซื้อจากเกษตรกรทั้งหมด คัดที่ดีออกขายในนามสหกรณ์ ซึ่งช่วยให้เกษตรกรมีความเข้มแข็งทั้งด้านฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ

4.1.12 เกษตรกร ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

(1) ความพร้อมของตนเองและครอบครัว

- 1) พัฒนาคุณภาพของการเพาะปลูก ใช้กระบวนการผลิตแบบอินทรีย์ที่ปลอดสารพิษ หากลดการใช้ยาฆ่าแมลงและปุ๋ยเคมีในทันทีไม่ได้ก็ให้เริ่มใช้วิธีการผสม เพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรของประเทศไทยได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ
- 2) ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ลดค่าใช้จ่าย และกระตุ้นสมาชิกในครอบครัวให้รู้จักความพอดี พยายามปรับสภาพการดำเนินชีวิตให้ประหยัดมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ปลูกผักไว้กินเอง ไม่ได้ซื้อแล้ว ใช้แค่นั้นก็ได้ หรือหากไม่มีก็ไม่ต้องใช้ นอกจากนี้ เดิมไปไหนจะขับรถมอเตอร์ไซด์ ผัวเมียมีคนละคัน แต่ปัจจุบันใช้รถจักรยาน ประหยัดค่าน้ำมันไปได้ มีเงินเหลือเท่าไรก็เก็บไว้ใช้
- 3) การทำบัญชีครัวเรือนที่ผ่านมา ทำให้เห็นรายจ่ายในแต่ละวัน ส่วนใหญ่เป็นรายการเกี่ยวกับเรื่องการกิน มือเช้ากลางวัน เย็น

(2) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในการหาเลี้ยงชีพ
เพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี ความรู้ข่าวสารเกี่ยวกับ FTA การปลูกพืชปลอดสารพิษ และการส่งออกผลผลิตทางการเกษตรไปต่างประเทศ

4.2 ผู้นำชุมชน

4.2.1 ผู้นำชุมชน ตำบลบ้านปง อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

- (1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน การเตรียมพร้อมทำได้ยาก คงเริ่มจากทำใจ

(2) การช่วยเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

- 1) ทำได้ยากมากเช่นกัน เพราะปัจจุบันชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง เรียกประชุมชาวบ้าน จึงไม่มีใครหยุดงานมาร่วมประชุม ยกเว้นเรียกมารับแจกของ ชาวจะมามากมาย
- 2) แนะนำให้ชาวบ้านรู้จัก FTA เท่าที่จะทำได้ เพราะปัจจุบันชาวบ้านไม่รู้จักเลย แนะนำเรื่องความพอเพียง เลี้ยงหมู-ไก่ไว้กินเอง มีคนสนใจบ้าง

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) รัฐบาลประกันราคาลำไย
- 2) รัฐและข้าราชการท้องถิ่นส่งเสริมอาชีพเกษตรซึ่งเป็นรากหญ้า ไม่ใช่สนับสนุนแต่เกษตรกรที่เป็นนายทุนชนชั้นกลาง
- 3) สหกรณ์อำเภอเข้ามารับซื้อผลผลิตผลทางการเกษตรจากชาวบ้าน แทนที่นายทุน ซึ่งมักบอกให้เกษตรกรเซ็นอะไรที่ทำให้เกษตรกรเสียเปรียบประจำ

4.2.2 ผู้นำชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน ติดตามข่าวที่เกี่ยวข้องผ่านสื่อต่างๆ หาความรู้และศึกษาให้เข้าใจ เพื่อให้แน่ใจว่าได้ใช้ประโยชน์จากข้อตกลงเขตการค้าเสรี และสามารถตอบข้อสงสัยของคนในชุมชนได้

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน พุดคุยให้ชาวบ้านติดตามข่าวเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี และจัดหาวิทยากรมาอบรมชาวบ้านและให้การสนับสนุนงบประมาณในการจัดการอบรม

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี รัฐบาลให้ข้อมูลแก่เกษตรกร ว่า จะทำอะไร เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีแต่ละฉบับ การส่งออก การเสียภาษี หรือการแปลความหมายของข้อตกลงเขตการค้าเสรีแต่ละฉบับให้ชาวบ้านเข้าใจก่อนที่จะทำสัญญาว่า แต่ละฉบับมีข้อดีและข้อเสียอะไรบ้าง หรือทำประชาพิจารณ์ก่อนที่จะไปทำสัญญา

4.2.3 ผู้นำชุมชน ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน ไม่รู้จะเตรียมตัวอะไร

(2) การช่วยเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน แนะนำให้เกษตรกรรวมตัวกัน เพื่อให้มีอำนาจต่อรองราคา ปรับปรุงคุณภาพของสินค้า ไม่ใช่สารเคมี และประชาสัมพันธ์เรื่องมาตรฐานสินค้า

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) ทางการมาชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับ FTA เหมือนที่ กรมส่งเสริมการเกษตรเคยมาให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐาน GAP
- 2) รัฐสนับสนุนเกษตรกรอย่างจริงจัง ในการควบคุมสินค้าที่ไทยเสียเปรียบ เป็นคนกลางรับซื้อผลผลิต และส่งออกเอง ไม่ใช่ปล่อยให้พ่อค้าคนกลางมาเอาเปรียบเกษตรกร
- 3) ผู้ไปเจรจาทางการค้าต้องคำนึงถึงเกษตรกร ให้เกษตรกรรู้ และออกความคิดเห็นด้วย

4.2.4 ผู้นำชุมชน ตำบลสันติสุข อำเภอต๋อยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน

- 1) วางแผนชีวิต รู้จักประมาณตน ปลูกผักกินเอง ใช้จ่ายอย่างพอเพียง ประหยัดอดออม ซึ่งไม่ใช่ทำได้ง่ายๆ คิดว่าต้องใช้เวลา เนื่องจากมีหนี้สิน และกระแสวัตถุนิยมที่เชื่อว่าต้องมีวัตถุให้ทันสมัยผู้อื่น
- 2) สอนให้ลูกให้รู้จักคุณค่าของเงิน ต้องทำงานจึงจะได้เงิน เช่น ช่วยพ่อแม่กวาดบ้าน ซักผ้า เป็นต้น ไม่ใช่ขอเงินพ่อแม่หรือเมื่อไรก็ได้ทันที

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

- 1) ผู้นำในท้องถิ่นพร้อมจะช่วยเหลือชาวบ้าน แต่ต้องมีความรู้ก่อน การรวมตัวของชาวบ้านทำได้ลำบากหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางราชการ เพราะกลุ่มเกษตรกรขาดความรู้ทั้งด้านการบริหารและภาษา
- 2) หาผู้อาวุโสในชุมชนมาสอนและให้ดูแบบอย่างของการดำเนินชีวิตแบบเดิม หรือพระมาสอนแนวทางการดำเนินชีวิตตามพุทธศาสนา ที่ไม่เน้นวัตถุ ทำวัดให้ปลอดสุรา เอาแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาดำเนินชีวิต
- 3) ประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับ FTA ให้ชาวบ้านได้รับรู้

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) รัฐบาลหาตลาดใหม่ๆ ในประเทศต่างๆ ให้แก่ลำไย ไม่ใช่ปล่อยให้จีนเป็นประเทศผูกขาดการซื้อเพียงประเทศเดียว
- 2) รัฐบาลควรวางแผนการผลิตว่าภูมิภาคใดควรปลูกอะไรบ้าง ช่วงเวลาใดควรปลูกอะไร และกำหนดราคาขายขั้นต่ำ จะช่วยให้เกษตรกรวางแผนการผลิตของตนเองได้ถูกต้อง ไม่ต้องเสี่ยงปลูกพืชอย่างไม่มิติศทาง หรือจะทำอะไรก็ไม่กล้า
- 3) ควรมีจุดรับซื้อผลผลิตในตำบล เพื่อให้เกษตรกรได้ขายผลผลิตใกล้บ้าน

4) รัฐบาลควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับ FTA ในเชิงลึก ได้แก่ ข้อดี-ข้อเสีย ใครเป็นคู่สัญญา ประเภทสินค้าในสัญญา การกำหนดราคา การซื้อ-ขาย การแลกเปลี่ยน การติดต่อค้าขาย การคุ้มครอง ความได้เปรียบ-เสียเปรียบ

5) ชาวบ้านต้องการมีส่วนร่วมในการคิดเกี่ยวกับ FTA ก่อนที่รัฐบาลจะตกลงเรื่องอะไรต้องมาทำประชาพิจารณ์ก่อน ว่า คนปลูกอยู่ได้หรือไม่ แต่ละปีจะส่งออกเท่าไร

4.2.5 ผู้นำชุมชน ตำบลดอนลาน อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน ต้องปรับตัวให้ยอมรับสภาพที่เปลี่ยนแปลงจากผลกระทบจาก FTA

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน เป็นหน้าที่ของรัฐบาล การตั้งกลุ่มชาวบ้านในตำบลดอนลานทำได้ยาก เพราะทุกคนต้องเอาเวลาไปทำมาหากิน ทุกคนอ้างว่าไม่ไหวมีภาระกันหมด ไม่มีใครอยากให้ความร่วมมือ เคยตั้งกลุ่ม แต่รายได้จากการรวมกลุ่มไม่คุ้ม จึงไม่สามารถเกาะกลุ่มกันได้นาน พอหน้างานก็แยกย้ายกันไป ผู้นำที่จะเป็นหลักให้กับกลุ่มก็หายาก

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้อภิปรายประเด็นนี้

4.2.6 ผู้นำชุมชน ตำบลนาคู อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน

1) หาความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพของข้าวให้ดีขึ้นจึงจะต่อสู้กับการแข่งขันจากต่างประเทศได้

2) ดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ซื้อให้น้อยลง แต่ไม่แน่ใจว่าจะทำได้ เพราะตลาดนัดและรถเร่ขายสินค้าเข้ามาถึงหน้าบ้านกระตุ้นให้อยากซื้อ อีกประการ ปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง ไม่ขายฆ่าแมลง แมลงก็มากิน จะซื้อยาฆ่าแมลงมาฉีดก็ไม่คุ้ม เพราะฉะนั้นซื้อผักกินดีกว่าปลูกเอง ทุกอย่างจึงต้องซื้อหมด เช่น ปลูกมะเขือ 3 ต้น ประหยัดไป 20 บาท แต่ยาฆ่าแมลงราคา 400 บาท ไม่คุ้มเลย เป็นต้น

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน ความรู้ในการพัฒนาวิธีการผลิต และสนับสนุนให้เกษตรกรมีอาชีพเสริม มีรายได้หลายทาง

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

1) รัฐบาลสร้างระบบที่รองรับให้เกษตรกรพอดำเนินชีวิตอยู่ได้ เช่น เจ็บป่วยก็มีหมอรักษา ไม่ต้องจ่ายแพงมาก รายจ่ายในชีวิตประจำวันไม่มาก เป็นต้น เกษตรกรก็อาจจะใช้ชีวิตแบบพอเพียงได้

2) วิธีการลดสารพิษตกค้างในผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้ผลผลิตทางการเกษตรปลอดภัย และ ไม่ถูกต่างประเทศกีดกันไม่ยอมรับซื้อ

4.2.7 ผู้นำชุมชน ตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัด พระนครศรีอยุธยา

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน ประหยัด ใช้จ่ายแต่สิ่งจำเป็น ดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงให้ชาวบ้านเห็นเป็นตัวอย่าง สอนลูกให้ขยัน ประหยัด อดทน แม้จะไม่รวยเหมือนคนอื่น ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงใช้ได้หากอยู่เพียงลำพังคนเดียว ไม่ต้องมีภาระเลี้ยงลูก เพราะทุกวันนี้ต้องดิ้นรนทำมาหากินก็เพื่อหาเงินมาให้ลูก การประหยัดไม่ใช้จ่าย ทำได้ยากที่สุด ขนาดตั้งใจไว้ว่าวันนี้จะไม่จ่ายอะไรเลย ก็ต้องเสียเงินอย่างน้อย 50 บาท แต่每天有รถ เร่ขายสินค้าเข้ามาถึงในหมู่บ้านวันละไม่น้อยกว่า 10 คัน กระตุ้นให้ชาวบ้านซื้อเพราะสะดวกสบายไม่ต้องลงมือทำเอง กับข้าว ขนม มีมาขายถึงหน้าบ้าน

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

- 1) ประชุมชาวบ้านแนะนำวิธีการดำเนินชีวิตโดยยึดแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลให้การสนับสนุนในการจัดหาซื้อพันธุ์พืชดี ๆ ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงในราคาถูก แก่เกษตรกร ซึ่งสามารถช่วยลดต้นทุนในการผลิตของเกษตรกร รวมทั้งกระตุ้นให้เกษตรกรมีอาชีพเสริม
- 3) แต่ละหมู่บ้านใช้หอกระจายข่าวเผยแพร่ข้อมูลที่ได้รับจากทางราชการให้แก่ชาวบ้าน ตอนเช้าจะให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเกษตรอินทรีย์ การประหยัด ความสามัคคี แต่ก็ไม่มั่นใจว่าจะได้ผลหรือไม่ เพราะจากประสบการณ์ ผู้ใหญ่บ้านคนหนึ่งเล่าว่า

“ทำปุ๋ยอินทรีย์แจกให้กับลูกบ้านเพื่อให้นำไปใช้ในนา เป็นการประหยัดต้นทุนการผลิต ลูกบ้าน ไม่มีใครอยากได้เลย บอกว่าเห็นผลช้า เป็นเดือนยังไม่เห็นอะไรเลย สู้ปุ๋ยเคมีไม่ได้ 7 วันขึ้นเขียวเป็นเปร็ด”

- 4) โครงการ 3 พ. เป็นร้านค้าชุมชน เพื่อให้คนในหมู่บ้านพึ่งพาตนเองได้ ไม่ต้องออกไปซื้อของข้างนอก แต่ไม่แน่ใจว่าจะได้ผลหรือไม่ เพราะชาวบ้านชอบไปซื้อของที่ห้างสรรพสินค้า

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) เกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าลำพังเกษตรกรคงไม่มีทางจะทำให้ตัวเองพ้นจากภาวะยากจนและมีหนี้สินได้ เกษตรกรทุกคนหวังพึ่งพาให้รัฐบาลช่วยเหลือทุกเรื่อง ทั้งด้านการเงินและสวัสดิการความเป็นอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลช่วยให้เกษตรกรสามารถกำหนดราคาขายสินค้าเองได้เหมือนกับ

สินค้าอื่นๆ และช่วยลดต้นทุนการผลิต ควบคุมราคายาฆ่าแมลงและปุ๋ย รวมทั้งควบคุมกระบวนการส่งข้าวออกไปให้มีสิ่งเจือปนในข้าวก่อนส่งไปขายยังต่างประเทศ

2) การสนับสนุนให้เกษตรกรใช้ปุ๋ยชีวภาพในการเพาะปลูก ควรหยุดการคิดดอกเบี้ยและยืระยะเวลาใช้หนี้กับธนาคารเพื่อการเกษตรออกไปเป็นระยะเวลา 5 ปี เพราะการเพาะปลูกด้วยปุ๋ยอินทรีย์ได้ผลจริงแต่เห็นผลช้า ใช้เวลาอย่างน้อย 5 ปี

4.2.8 ผู้นำชุมชน ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน พัฒนาวิธีการปลูกข้าว ลดการใช้ปุ๋ยเคมีราคาแพง มาทำปุ๋ยหมักด้วยตนเอง ผสมปุ๋ยทั้งสองชนิดในการเพาะปลูก และค่อยๆ ลดการใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อลดต้นทุนในการผลิต

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลไม่แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

1) ราชการนำความรู้รายละเอียดเรื่องข้อตกลงเขตการค้าเสรีมาเผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้ อาจเผยแพร่ผ่านสื่อสารมวลชน

2) มีหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นเข้ามาดูแลความเป็นอยู่ของชาวบ้านอย่างทั่วถึง ทำงานอย่างซื่อตรงและให้ความเป็นธรรมกับชาวบ้าน

4.2.9 ผู้นำชุมชน ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศ ความรู้เกี่ยวกับมาตรฐานสินค้าเพื่อการส่งออก เพื่อนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาการปลูกข้าวให้ได้มาตรฐานการส่งออก ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการเพาะปลูก

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

1) สนับสนุนให้เกษตรกรร่วมกันจัดตั้งกลุ่มร่วมมือกันพัฒนาวิธีการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ให้ได้มาตรฐาน เพาะปลูกแบบไร่นาสวนผสม ใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง พืชผลที่ได้คุณภาพก็จะขายในเวลาที่มีราคาดี หากราคายังไม่ดีก็จะยังไม่ขาย กลุ่มมีเงินส่วนกลางให้สมาชิกนำไปใช้ในชีวิตประจำวันที่จำเป็น ไม่เช่นนั้นเมื่อเกษตรกรมีความจำเป็นในการใช้เงิน ก็จะรับขายผลผลิตแม้จะไม่ได้ราคา

2) สอนกิจกรรมที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะการทอดผ้าไหมมัดหมี่ ให้เด็กวัยรุ่นในตำบลให้ความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมทำ

3) องค์การบริหารส่วนตำบลมีแผนจะทำโครงการสวนสมุนไพรประจำตำบล นำสมุนไพรมาปลูก ทำบัญชีซื้อขายสมุนไพรโดยเทียบชื่อท้องถิ่นกับชื่อทั่วไปของสมุนไพรชนิดนั้น แล้วประชาสัมพันธ์ให้เด็กรุ่น

ใหม่มาดูแลศึกษา ค้นหาเด็กและเยาวชนที่มีความสนใจมาเรียนรู้และลงมือทำอย่างจริงจัง จากนั้นจัดตั้งเป็นกลุ่ม นำมาเรียนอย่างจริงจัง และมีการพาสมาชิกกลุ่มไปศึกษาดูงาน อีกโครงการ คือ ให้โรงเรียนทำสวนสมุนไพร กำหนดเป็นวิชาที่เด็กต้องเรียน ครูเป็นผู้ให้ความรู้เด็ก จนเด็กรู้จักสมุนไพรแต่ละชนิดและสามารถนำไปใช้ได้

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี ควรมีหน่วยงานเข้ามาให้ความรู้กับเกษตรกรเกี่ยวกับมาตรฐานข้าวในการส่งออก เช่น เรื่องความชื้นของข้าวมีผลต่อราคาข้าว การอบข้าวให้แห้งก่อนที่จะส่งออก เป็นต้น

4.2.10 ผู้นำชุมชน ตำบลศรีอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้รู้ว่าควรปลูกอะไรให้สามารถขายได้ราคาดี

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

- 1) หาพืชชนิดอื่นมาปลูก อ้อยราคาไม่ดี ก็หันมาปลูกยางพารา และมันสำปะหลัง แบ่งที่เฉลี่ยปลูกหลายๆ อย่าง แต่ปัญหาคือ เกษตรกรมีที่ดินเฉลี่ยครอบครัวละ 20-50 ไร่ ปลูกอ้อยเก็บขายได้ทุกปี แต่ยางพารา 10 ปีกว่าจะกีดน้ำยางขายได้
- 2) สนับสนุนให้ชาวบ้านหันมาปลูกพืชสวนครัวและเลี้ยงปลาไว้กินเอง และนำมาแลกกัน บ้านนี้มีหอมก็เอามาแลกตะไคร้กับบ้านนั้น เพื่อลดรายจ่าย

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) รัฐบาลหาตลาดรองรับสินค้าทางการเกษตร การประกันราคาอ้อย ช่วยให้ราคาปุ๋ยลดลง ให้งบประมาณในการทำปุ๋ยชีวภาพ
- 2) ศรีอเป็นบริเวณแห้งแล้งจึงอยากให้รัฐบาลช่วยเรื่องน้ำ ฝนไม่ตก ห้วยน้ำแห้งหมด ที่กักเก็บน้ำพังก็ไม่มีงบประมาณซ่อมแซม
- 3) รัฐบาลช่วยลดต้นทุนการผลิต สนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งเหมือนกลุ่มสัจจะออมทรัพย์

4.2.11 ผู้นำชุมชน ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน

- 1) ควรหันมาทำการเกษตรผสมผสาน ทำนาและแบ่งที่ปลูกผัก เลี้ยงเป็ดไก่ เลี้ยงปลา เลี้ยงวัว เพื่อให้พึ่งตนเองได้ ซื้อให้น้อยที่สุด ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

2) ลดการใช้สารเคมี หันมาปลูกผักสวนครัวแบบอินทรีย์ ดำเนินการมาประมาณ 2-3 ปี แล้ว เดี่ยวนี้ทุกบ้านในตำบลนิคมสงครามมีผักสวนครัว เช่น มะเขือเทศ พริก ต้นหอม เป็นต้น ไว้กินเอง

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

- 1) เผยแพร่ความรู้เรื่องข้อตกลงเขตการค้าเสรีให้ชาวบ้านได้รับทราบ
- 2) สนับสนุนครอบครัวที่มีภูมิปัญญาท้องถิ่น และจัดการฝึกอบรมแก่ชาวบ้านที่สนใจ เพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถสืบทอดต่อไปได้ เช่น ของบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลมาจัดการฝึกอบรม ซึ่งต้องให้ค่าเบี้ยเลี้ยงกับผู้เข้ารับการฝึกอบรมชดเชยค่าแรงที่สูญเสียไปวันละ 200 บาท มิฉะนั้นชาวบ้านจะไม่มา เป็นต้น
- 3) จัดกิจกรรมประกวดประจำปีภายในตำบล เช่น ประกวดจักสานของแต่ละหมู่บ้าน หรือประกวดผ้าไหม เป็นต้น มีของรางวัลให้ผู้เข้าประกวดเป็นแรงจูงใจให้เขาขยันทำ เขาชนก็จะมีส่วนร่วมด้วย ต้องประกวดทุกปีหลังจากฤดูเก็บเกี่ยว มีคณะกรรมการตัดสินให้รางวัล เราจะทำทุกปีพอมีฝนแล้งต้องบังคับให้ทุกหมู่บ้านประกวดเข้ามา การประกวดจะทำให้เกิดการแข่งขัน อย่างประเพณีบั้งไฟจะทำให้เกิดการเรียนรู้จากงานของผู้ที่ส่งเข้าประกวด จนสามารถผลิตเป็นสินค้า OTOP

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

- 1) รัฐบาลควรลดภาษีให้แก่เกษตรกร โดยเก็บในอัตราน้อยกว่านักลงทุน
- 2) รัฐบาลสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถพัฒนาการปลูกข้าวให้ได้ผลผลิตจำนวนมากๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับประเทศเวียดนามได้ เช่น สร้างเขื่อนขนาดใหญ่เพื่อเก็บกักน้ำ ฝนน้ำในแม่น้ำโขงมาให้ใช้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังต้องการพันธุ์ข้าวที่ดีกว่าที่เป็นอยู่มาปลูก เพื่อให้ได้ผลผลิตจำนวนมากกว่าที่เป็นอยู่

4.2.12 ผู้นำชุมชน ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะผู้นำชุมชน ไม่ทราบจะเตรียมตัวอะไร

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

- 1) พัฒนาเรื่องการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อให้ได้รับความเชื่อถือจากสถาบันทางการเงิน ในการประกันกู้ยืมเงิน ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนอยู่ในกลุ่ม ซึ่งช่วยให้ไม่ต้องติดหนี้ธนาคาร
- 2) ผลักดันให้ชาวบ้านยึดหลักการเศรษฐกิจพอเพียง สร้างความเชื่อมั่นในชุมชน ผู้นำชุมชนต้องไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน สร้างกลุ่มสหกรณ์ให้เข้มแข็งเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันแก่ชุมชน ลดต้นทุนการผลิตด้วยการทำโรงงานปุ๋ยอินทรีย์ เดิมแต่ละบ้านต้องซื้อปุ๋ยปีละ 2,000 กว่ากระสอบ รวมเป็นเงิน 600,000-500,000 บาท พอรวมกลุ่มทำปุ๋ยไว้ใช้เองภายในชุมชน ช่วยลดต้นทุนไปได้ประมาณ

ครั้งหนึ่งจากที่เคยจ่าย ผลผลิตก็ได้เท่าเดิม ไม่ตกน้อยลงเลย ที่ได้ผลมากที่สุด คือ ชาวบ้านมีส่วนร่วมอย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในชุมชน ลดปุ๋ยเคมีลงไปเรื่อยๆ แต่วันข้างหน้าเราจะพยายามหาสูตรให้สามารถเลิกใช้ปุ๋ยเคมีให้ได้ ปัจจุบันมีสมาชิก 4 หมู่บ้านที่มีเขตแดนติดกัน ประมาณ 300 คน และกำลังขยายไปหมู่บ้านข้างเคียง ปัจจุบันเปิดโรงเรียนปุ๋ยอินทรีย์ เปิดให้ทุกคนมาเรียน

3) ดำเนินการอบรมทรัพยากรครัวเรือน ทำได้ 2 ปีแล้ว หากะป๋องออมสินมาให้ทุกคนครบถ้วน ลูกหลานได้เก็บออมเศษเล็กเศษน้อยเป็นวิธีชีวิตประจำวัน ต้องไปตรวจดูและตรวจค้ให้ชาวบ้านออมได้จริงๆ จึงมีแรงจูงใจออมเพิ่มกันไปเรื่อยๆ

4) สร้างธนาคารชุมชน เป็นสถาบันการเงินของชนบท มีเงินทุนแรกก่อตั้ง 200,000 บาท ให้คณะกรรมการหมู่บ้านได้รู้จักวิธีการทำบัญชี การรู้รายรับรายจ่าย วันข้างหน้าเราจะมีเราจะมีสวัสดิการของตัวเอง ให้คนชราผู้สูงอายุเขามีสวัสดิการจากการใช้ประโยชน์จากธนาคารชุมชน เป็นการคืนกำไรแก่สมาชิก เริ่มคืนดอกเบี้ยให้เขาทั้งหมดให้เขารู้ว่าเขาเกิดมามีคุณค่ามีความหมายต่อชุมชน

5) ศึกษาตลาดว่าเปลี่ยนแปลงอย่างไร ควรหาพันธุ์ไม้ดี ๆ อะไรมาปลูกเสริมอีก กำลังศึกษาบุคลากรปัสเป็นไม้เศรษฐกิจ

6) หาทางช่วยเหลือชาวบ้านที่ยากจนไม่มีที่ทำกิน โดยเฉพาะผู้สูงอายุบางคนที่มีรายได้จากเบี้ยยังชีพที่ได้จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดเท่านั้น

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะผู้นำชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

1) รัฐบาลให้ความคุ้มครองเรื่องสิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรพึงได้รับ รัฐบาลช่วยเหลือเรื่องสวัสดิการเพื่อให้เกษตรกรมีเงินทุนหมุนเวียนไม่ใช่ปล่อยตามบุญตามกรรมเหมือนทุกวันนี้ การตรวจสอบกระบวนการตลาดและระบบราชการให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่คาดหวัง เพื่อให้กลไกต่างๆ ที่สร้างขึ้นทำหน้าที่เป็นหลักประกันความเชื่อมั่นของเกษตรกร ผู้ใหญ่บ้านท่านหนึ่งให้ข้อมูลว่า

“...ได้หวั่นคุ้มครองเกษตรกรได้ดีมากให้ความสำคัญในเรื่องราคาที่มีหลักประกันที่แน่นอน รายได้ดีกว่าข้าราชการซี 8 ซี 9 แค่ว่าปลูกผักขายอย่างเดียวมีบ้านอยู่เป็นหลักเป็นแหล่ง ข้าราชการยังไม่มีปัญญาจะซื้อที่ดินเลย...”

2) รัฐบาลควรจัดให้เกษตรกรมีโอกาสได้ไปรับรู้หรือศึกษาดูงานเรื่องการกระบวนการผลิตต่างๆ ของครัวไทยสู่ครัวโลก ว่ามีกระบวนการผลิตอย่างไร ช่องทางเป็นอย่างไร ในลักษณะตัวแทนของแต่ละ

หมู่บ้านๆ ละ 3-4 คน ให้รู้ว่า การผลิตที่ถูกต้องทำแบบใด ใส่ปุ๋ยอย่างไร พรวนดินอย่างไร เพื่อนำความรู้ที่ศึกษาดูงานมาเผยแพร่แก่ชุมชน

3) รัฐบาลควรจัดหลักสูตรที่เกษตรกรเรียนรู้ได้ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหน ขอให้มีโอกาสเข้าไปศึกษาเพื่อเรียนรู้ช่องทาง และนำมาเผยแพร่แก่สมาชิกกลุ่ม จะได้ร่วมกันวางแผนการผลิตได้ถูกต้อง

4) รัฐบาลควรคิดพันธุ์ข้าวใหม่ๆ ให้เกษตรกรได้ปลูกและขยายพันธุ์

4.3 ข้าราชการ

4.3.1 ข้าราชการ ตำบลบ้านปง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น ไม่ทราบจะเตรียมตัวอะไร

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน ให้ความรู้ที่ถูกต้องกับชาวบ้านเกี่ยวกับ FTA

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี หน่วยงานของรัฐเข้ามาให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับ FTA กับข้าราชการท้องถิ่น หรือรัฐบาลใช้สื่อสารมวลชนเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ FTA เป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสนอข่าวสาร FTA ทางโทรทัศน์ คนที่สนใจจะได้ศึกษาได้ เพื่อข้าราชการท้องถิ่นนำไปถ่ายทอดกับชาวบ้านต่อไป

4.3.2 ข้าราชการตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(1) การเตรียมความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น ไม่ทราบจะเตรียมตัวอะไร

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน ไม่ทราบจะเตรียมตัวอะไร

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี

1) ส่วนกลางเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ FTA ให้แก่ข้าราชการในท้องถิ่น เพื่อข้าราชการจะได้เผยแพร่ต่อให้ผู้ใหญ่บ้านได้นำไปเผยแพร่แก่ชาวบ้านแต่ละหมู่บ้าน อาจจะออกเป็นหอกระจายข่าวหรือติดประกาศ ชาวบ้านจะได้รู้จัก FTA ผู้ใหญ่ฟังแล้วอาจจะไม่เข้าใจ แต่เด็กมีการศึกษาฟังแล้วก็เล่าต่อให้ผู้ใหญ่ฟังได้ ทุกองค์การบริหารส่วนตำบลมีสภาเด็ก สามารถนำเรื่องนี้เข้าสภาเด็กเพื่อเผยแพร่ความรู้ให้แก่เด็กๆ ได้

2) อยากได้หนังสือความรู้เกี่ยวกับ FTA เพราะฟังจากสื่อก็ยังไม่เป็นกลาง

4.3.3 ข้าราชการ ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับ FTA เพิ่มเติม

2 การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน เผยแพร่ความรู้ข้อมูลเกี่ยวกับ FTA ให้กับชาวบ้าน ให้ทราบว่า FTA มีผลดีผลเสียอย่างไร

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้อภิปรายประเด็นนี้

4.3.4 ข้าราชการ ตำบลสันติสุข อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น

1) ศึกษาเพิ่มเติมว่าแต่ละ FTA มีข้อดีข้อเสียมากน้อยแค่ไหน อย่างไร และเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวแก่คนในครอบครัวด้วย

2) ปฏิบัติตัวแบบเศรษฐกิจพอเพียงให้ชาวบ้านเห็นเป็นตัวอย่างก่อน

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

1) ส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนในการผลิต เช่น ใช้ปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น และการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง รู้ว่าตัวเองมีเท่าไร จำเป็นต้องใช้แค่ไหน ในการดำเนินชีวิต การหาอาชีพเสริมที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และมีคุณค่ากับตนเอง ไม่ใช่โล่งใจทำตามอย่างที่คนอื่นทำกันทั่วไป การแบ่งพืชในการเพาะปลูกพืชแต่ละชนิด เพื่อเกษตรกรจะได้ไม่ต้องแย่งกันปลูกพืชชนิดเดียวกันหมด จนดินตลาด ขายก็ไม่ได้ราคา หรือการเลิกปลูกพืชที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่ ทำให้ได้ผลผลิตไม่ดีพอ ขายก็ไม่ได้ราคาเช่นกัน

2) การส่งเสริมแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ FTA ให้ชาวบ้านได้รับรู้อย่างแพร่หลาย เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ในเรื่อง FTA มากขึ้น และสนับสนุนให้ชาวบ้านพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้เรื่อง FTA บ้าง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับชาวบ้าน ก่อนที่จะซื้อสินค้าจากต่างประเทศ

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี รัฐบาลต้องมีนโยบายที่ชัดเจนและแน่นอนในการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกร ที่ผ่านมามีการปฏิบัติอย่างจริงจังตามแผนที่วางไว้ ช่วยแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ที่ผ่านมามีแสดงให้เห็นว่ารัฐบาลไม่มีความหวังในอาชีพเกษตรกรเลย เกษตรกรก็ไม่มีหวังอะไรกับรัฐบาล ผู้ให้ข้อมูลแสดงทัศนคติว่า

“ปัจจุบันเกษตรกรไม่ยากประทังแล้ว เพราะประทังไปก็ไม่เคยมีอะไรเปลี่ยนแปลง รัฐบาลไม่เคยปรับปรุงอะไร ออกแรงและเสียเวลาไปประทัง แต่ไม่เห็นมีผลดีอะไรกลับมา...”

4.3.5 ข้าราชการตำบลคอนลาน อำเภอฝักไห้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1 ความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น หากความรู้เกี่ยวกับ FTA และผลกระทบ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการให้ความรู้กับชาวบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการด้านการเกษตร

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

- 1) ให้ความรู้เรื่องการทำนาที่ปลอดสารพิษและการผลิตที่ทำให้ต้นทุนลดลง อีกทั้งกระตุ้นให้เกษตรกรเปิดกว้างรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับ FTA จากสื่อสารมวลชน แทนการรับฟังข้อมูลจากพ่อค้าขายปุ๋ยและสารเคมี
- 2) สนับสนุนให้เกษตรกรปรับปรุงผลผลิตให้มีคุณภาพ และสามารถลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลง จนสามารถแข่งขันกับสินค้าจากต่างประเทศได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศคู่สัญญา FTA เพราะสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ มีสารพิษ และต้นทุนการผลิตสูง ทำให้เกษตรกรของประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าจากประเทศคู่ค้าได้ อีกทั้งส่งสินค้ากลับประเทศไทยทันที
- 3) ในฐานะนักวิชาการศึกษาหรือครูต้องการสนับสนุนให้เกษตรกรค้นหาความรู้เกี่ยวกับ FTA เนื่องจากปัจจุบันชาวชนบทยังเข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ต จึงไม่สามารถสืบค้นด้วยตนเองได้ นอกจากนี้ยังจะให้ความรู้กับนักเรียนเพื่อนำไปถ่ายทอดให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง รวมทั้งให้รู้ความเกี่ยวกับวิถีชีวิตของเกษตรกรแบบเดิมที่ทำนาโดยไม่ใช้สารเคมี มีการเลี้ยงวัวควาย เอามูลสัตว์มาทำปุ๋ย ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างกับการเพาะปลูกที่ใช้สารเคมีและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งเกษตรกรต้องตัดสินใจเองว่าจะเลือกการผลิตแบบใด และยังไม่แน่ใจว่าเด็กจะสามารถโน้มน้าวให้พ่อแม่ผู้ปกครองเชื่อได้หรือไม่
- 4) ในฐานะสาธารณสุขได้ทำโครงการตรวจสารพิษในเลือด เพื่อให้เกษตรกรตระหนักถึงอันตรายในการเพาะปลูกที่ใช้สารเคมี สารเคมีที่ตกค้างในดิน ที่ส่งผลต่อสุขภาพของเกษตรกร
- 5) สนับสนุนให้เกษตรกรใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ลดรายจ่าย
- 6) เป็นผู้ประสานระหว่างหน่วยงานราชการกับประชาชน

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี งบประมาณ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และระบบสารสนเทศที่ทันสมัยในการเผยแพร่ความรู้เรื่อง FTA แก่ประชาชน รวมทั้ง ให้ประชาชนมีโทรศัพท์ที่สะดวกต่อการสืบค้นหาความรู้เรื่อง FTA ด้วยตนเองที่บ้าน

4.3.6 ข้าราชการตำบลนาคู อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น หันมาดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินชีวิต แต่ก็ไม่แน่ใจว่าจะทำได้ เพราะทุกวันนี้มีภาระสังคมมาก เป็นเรื่องทีลดค่าใช้จ่ายยากกว่าเรื่องอื่นๆ

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

- 1) ส่งเสริมให้เกษตรกรลดต้นทุนด้วยการใช้ปุ๋ยชีวภาพในการเพาะปลูก ช่วยให้สามารถส่งออกผลผลิตได้มากขึ้น และเป็นผลดีต่อสิ่งแวดล้อม
- 2) ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อการลงทุน มีรายได้ก็คืนกลับไปให้สมาชิกกลุ่ม และสามารถต่อรองราคาได้ ธนาคารเพื่อการเกษตรได้เข้ามาสอนเกษตรกรทำบัญชีรายรับรายจ่าย

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี รัฐบาลควรให้ความรู้เรื่อง FTA ว่าคือ อะไร มีอะไรบ้าง ผลดีและผลเสีย ใครได้ประโยชน์ เกษตรกรจะได้รับผลดีผลเสียอย่างไร เท่าที่ผ่านมาเกษตรกรได้รับผลกระทบอะไร เพื่อข้าราชการท้องถิ่นจะได้นำไปถ่ายทอดให้ชาวบ้านเข้าใจอีกทอดหนึ่ง

4.3.7 ข้าราชการตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น

- 1) ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับ FTA และหันมาดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) จัดบัญชีรายรับรายจ่าย พยายามใช้หนี้เก่าให้หมดและไม่สร้างหนี้ แบ่งเงินให้พ่อแม่และเป็นเงินออม ส่วนที่เหลือจึงจะใช้จ่าย อะไรไม่จำเป็นก็ไม่ซื้อ ไม่ใช้จ่ายตามกระแส ปลูกผักไว้กินเองบ้าง อยากกินอะไรก็เก็บที่ปลูกไว้มาทำกับข้าว

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

- 1) เผยแพร่ความรู้เรื่อง FTA แก่ชาวบ้านให้มีความเข้าใจอย่างกว้างขวาง
- 2) อบรมให้ชาวบ้านรู้จักการใช้จ่ายอย่างประหยัด ตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นออกไป ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รู้จักพอประมาณ และมีเหตุผล เช่น มีรถขายสินค้ามา ต้องถามตัวเองว่าสินค้าที่จะซื้อนั้นปลูกเองได้หรือไม่ หากปลูกเองได้ก็ไม่ต้องซื้อ ก็เป็นการลดรายจ่าย มีโทรศัพท์จำเป็นต้องโหลดเพลงฟังหรือไม่ หากไม่โหลดเพลงฟังโทรศัพท์ยังสามารถใช้ได้หรือไม่ หากไม่โหลดก็สามารถลดค่าใช้จ่ายได้ อยากซื้อหอยก็ให้เอาเงินนั้นไปใส่กระปุก เงินก็จะยังเหลืออยู่ เป็นต้น และการนิยมใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย ซึ่งน่าจะเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เป็นเด็กนักเรียน
- 3) ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงคุณภาพของกระบวนการเพาะปลูกและผลผลิต ให้มีความปลอดภัยของอาหาร และบรรจุภัณฑ์

(3). ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี ผู้ให้ข้อมูลไม่มีการอภิปรายประเด็นนี้

4.3.8 ข้าราชการ ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น ควบคุมการใช้จ่ายไม่ให้ซื้อสินค้าจากต่างประเทศ

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน สอนให้เกษตรกรใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกวิธีและในปริมาณที่เหมาะสม และการแนะนำให้ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง สอนวิธีใช้แมลงลงแปลง ซึ่งได้ลงปฏิบัติจริงในแปลงสาธิตแล้ว

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้อภิปรายประเด็นนี้

4.3.9 ข้าราชการตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น หาความรู้เรื่องข้อตกลงเขตการค้าเสรีเพิ่มเติม

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

- 1) ให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับผลเสียต่อสุขภาพจากการเพาะปลูกที่ใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง
- 2) ส่งเสริมให้เกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์แทนการใช้ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง ซึ่งช่วยลดต้นทุนในการผลิต ทำให้หนี้สินลดลง
- 3) ส่งเสริมให้องค์กรประชาชนเข้ามาสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวของเกษตรกร ดูแลและป้องกันพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน อบรมเรื่องคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมให้เด็กมีวิจรรณญาณที่จะเลือกรับสื่อ แบบอย่าง และพฤติกรรมที่ดี ไม่ทิ้งวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่นที่ดีของหมู่บ้าน รวมทั้งส่งเสริมให้มีสภาชุมชนเป็นที่รวมตัวของชาวบ้านที่มีจิตอาสา มาร่วมกันทำกิจกรรมทางสังคมของชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน
- 4) ส่งเสริมให้ชาวบ้านหันมาทำกิจกรรมด้านประเพณีประจำท้องถิ่นเหมือนในอดีต เช่น งานกฐิน เดิมจะมีชาวบ้านมาช่วยกันจัดเตรียมงาน เตรียมสถานที่ ช่วยกันทำอาหาร ใช้เวลาทำกิจกรรมต่างๆ เป็นวัน ทำให้ชาวบ้านมีความรักใคร่ปรองดองกัน เป็นต้น เพื่อให้ชาวบ้านมีความสัมพันธ์กันเหมือนในอดีต
- 5) ให้ความรู้กับชาวบ้านเรื่องข้อตกลงเขตการค้าเสรี ประเทศไทยทำสัญญากับประเทศใดบ้าง ผลกระทบต่อเกษตรกรทั้งข้อดีและข้อเสีย และควรเปิดเผยข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ด้วยการพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ การอบรม การประชุม และจัดหาสื่อต่างๆ มาช่วยเผยแพร่ความรู้ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี จัดสรรงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบลในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีให้แก่ชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านรู้เท่าทันเกี่ยวกับการเพาะปลูกเพื่อการส่งออกไปขายต่างประเทศ

4.3.10 ข้าราชการตำบลศรีอ้อ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น ใช้จ่ายอย่างประหยัด ปลูกผักไว้กินเอง

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

- 1) สนับสนุนให้ชาวบ้านจัดตั้งกลุ่มเพื่อจะได้พึ่งพาตนเอง
- 2) ให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการพัฒนาวิธีการผลิต การใช้ปุ๋ยชีวภาพ ซึ่งได้ร่วมมือกับโรงสีจัดตั้งโรงงานปุ๋ยชีวภาพ รับข้อมูลสัตว์จากเกษตรกร กากอ้อยจากโรงงานน้ำตาล ได้ปุ๋ยชีวภาพก็ขายเกษตรกร และให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพของผลผลิตทางการเกษตร ต้องคำนึงถึงความสะอาด และความปลอดภัยของอาหาร
- 3) ส่งเสริมให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกผักสวนครัวและเลี้ยงปลานิลไว้กินเอง รวมทั้งรู้จักเก็บออม
- 4) ใกล้ชิดชาวบ้านมากขึ้น ป้องกันไม่ให้เกษตรกรถูกหลอกลวง
- 5) ให้ความรู้กับเกษตรกรเกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี โดยเริ่มจากการให้ความรู้ข้าราชการในระดับตำบลก่อน ต่อมาเป็นระดับผู้นำชุมชนเพื่อให้นำไปถ่ายทอดให้ชาวบ้านต่อไป นอกจากนี้ ยังควรสนับสนุนให้มีการประชาสัมพันธ์ความรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีผ่านหอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี การฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรี ข้าราชการต้องมีความรู้จริง รู้อย่างถูกต้อง จึงจะสามารถไปถ่ายทอดให้เกษตรกรได้ เมื่อเกษตรกรถามก็ตอบได้อย่างมั่นใจ จึงจะสามารถจูงใจให้เกษตรกรเข้าใจว่าจำเป็นจะต้องพัฒนาวิธีการเพาะปลูกที่มีคุณภาพ การผลิตที่สะอาดและปราศจากสารพิษ ผลผลิตนั้นจึงจะสามารถส่งออกไปขายยังต่างประเทศได้

4.3.11 ข้าราชการตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

(1) ความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้อภิปรายประเด็นนี้

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน การช่วยเหลือชาวบ้านเป็นเรื่องน่าหนักใจ เพราะชาวบ้านขอมาขอให้องค์กรบริหารส่วนตำบลช่วยเหลือ หากขออะไรมาแล้วไม่ได้รับความช่วยเหลือ ชาวบ้านก็จะรวมตัวกันเรียกร้อง หรือต่อรอง กลุ่มหนึ่งทำแล้วได้ผล ก็เป็นตัวอย่างให้กลุ่มอื่นๆ ข้าราชการก็จะเดือดร้อน ดังนั้นจึงควรปลูกฝังให้ชาวบ้านรู้จักการใช้จ่ายเงินที่ถูกต้อง การกู้เงินอย่างถูกต้องประสงค์ สัจธรรมของคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง ว่าเราจะต้องไปปลูกพืชผัก เราต้องไปปลูกหอม กระเทียมไว้กินเอง เพื่อลดค่าใช้จ่ายหนึ่งในสี่ของรายจ่ายปัจจุบัน และเมื่อลดลงเรื่อยๆ จะเกิดความพอเพียงรู้จักตัดในสิ่งที่ฟุ้งเฟ้อออกไป ปัจจุบันได้จัดตั้งที่มหาวิทยาลัยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง หาความรู้มาจัดทำเป็นเอกสาร และอบรมให้ความรู้กับชาวบ้าน ว่ามีทั้งหมดหกด้านสิบสองตัวชี้วัด ได้แก่ การลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ การประหยัด การเรียนรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การเอื้ออารีต่อกัน

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้อภิปรายประเด็นนี้

4.3.12 ข้าราชการตำบลถูกตัดมากไฟ อำเภอนองวัวขอ จังหวัดอุดรธานี

1 ความพร้อมของตนเองในฐานะข้าราชการในท้องถิ่น หาความรู้เกี่ยวกับ FTA เพิ่มเติม และทำตัวเป็นแบบอย่างในการนิยมสินค้าของเกษตรกรไทย และดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง และสอนลูกเราให้เป็นคนดี ไม่เอาเปรียบคนจนให้ช่วยเหลือคนอื่น

(2) การเตรียมความพร้อมของสมาชิกอื่นในชุมชน

1) เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเพาะปลูกที่ปลอดภัยตามมาตรฐาน อาจต้องจัดการฝึกอบรมให้เกษตรกรรู้วิธีการจัดการในกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยตามมาตรฐานส่งออก สารเคมีตัวไหนใช้ไม่ได้ และรูปแบบใดจึงจะทำให้สินค้าได้มาตรฐาน

2) โน้มน้าวให้เกษตรกรดำเนินชีวิตโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ ไม่ต้องการรายได้เยอะๆ ต่อเดือน หรือต่อปี แต่ขอให้อยู่ได้โดยไม่เป็นหนี้สิน มีผลผลิตในสวนในไร่ มีข้าวตุนอยู่ในฉางไว้สำหรับกิน มีปลาแห้ง น่าจะเป็นชีวิตเกษตรกรที่มีความสุข

3) ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันอย่างจริงจัง สร้างความเข้มแข็งให้สามารถที่จะซื้อขายกับต่างประเทศได้ โดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ซื้อขายด้วยตนเองโดยผ่านทางสื่อต่างๆ ตัวอย่างที่ทำสำเร็จแล้ว กลุ่มทำข้าวอินทรีย์ของจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดยโสธร ซึ่งเริ่มแรกก็มีปัญหาอยู่บ้างแต่ดีกว่าขายผ่านพ่อค้าคนกลาง ปัจจุบันพึ่งพาตนเองได้แล้ว แต่ยังมีเกษตรกรบางรายยังไม่พร้อม เนื่องจากปัจจุบันยังอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ยังต้องพัฒนาระบบน้ำมาใช้เพิ่มผลผลิต

(3) ความต้องการได้รับการสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมในฐานะข้าราชการในท้องถิ่นเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรี ผู้ให้ข้อมูลไม่ได้อภิปรายประเด็นนี้

ส่วนที่ 5 แนวทางการปรับตัวของชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรีด้านวิถีการเลี้ยงชีพของเกษตรกรไทย

ผลการวิเคราะห์แนวทางการปรับตัวของชุมชนเพื่อรองรับข้อตกลงเขตการค้าเสรีด้านวิถีการเลี้ยงชีพของเกษตรกรไทย สามารถนำเสนอตามความคิดเห็นของเกษตรกร ผู้นำชุมชน และข้าราชการซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1 เกษตรกร

5.1.1 เกษตรกร ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร

- 1) ทำให้เป็นเกษตรกรอุตสาหกรรม จะได้มีผลผลิตมากขึ้น จนสามารถต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้แปรรูปผลผลิต
- 2) ไม่ปลูกพืชที่คนอื่นกำลังปลูกอยู่ เพราะผลผลิตออกมาชนกัน มีมากก็จะได้ราคา
- 3) พัฒนาผลผลิตและผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ มีหีบห่อพร้อมบริโภคได้ ไม่ใช่สารเคมี เป็นผักปลอดสารพิษ พืชอินทรีย์ เพื่อให้เป็นที่ต้องการของตลาดเหมือนโครงการหลวง ทั้งที่ไม่มีการประกันราคา แต่เกษตรกรก็ขายได้ มีรายได้ประจำทุกเดือน เช่น เดือนนี้ขายได้ 5,000 บาท ต้นทุน 400-500 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเกษตรกรที่ขายมาแมลง ปุ๋ย สารเคมี ค่าแรงจ้างคนงาน ค่าอาหาร ค่าเหล้า เลี้ยงดูอีก ค่าน้ำมันขายได้ 10,000 บาท แต่ต้นทุน 8,000 บาท บวกลบคูณหารแล้วไม่เหลือเงิน ต้องไปกู้ธนาคารเพื่อการเกษตรเพิ่ม เป็นหนี้อีก กู้เดือนนั้นหมดเดือนนั้น อีกทั้งเกษตรกรยังเอาตัวเองเข้าไปเสี่ยงกับสารเคมีอีก เป็นต้น
- 4) พัฒนาการตลาด ให้มีตลาดรองรับ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) หาดตลาดและส่งออกพืชแต่ละชนิดไปขายต่างประเทศ หากพืชชนิดใดไม่มีตลาดก็ต้องยกระดับราคาผลผลิตด้วยการประกันราคา เพื่อให้เกษตรกรมีรายได้หมุนเวียนตลอดปี
- 2) ประสานระหว่างรัฐบาล ขยายตลาดใหม่ๆ ไปประเทศอื่นๆ ที่ยังไม่เคยนำสินค้าเกษตรกรไปขาย
- 3) หน่วยงานของรัฐรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรโดยตรง ไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง
- 4) ความรู้ในการบริหารจัดการ บัญชีฟาร์ม และบัญชีครัวเรือน เหมือนเกษตรกรในโครงการหลวงซึ่งทำกันทุกคน ทำให้รู้ราคาต้นทุนและราคาขาย เช่น ซื้อมาเท่าไร ค่าใช้จ่ายเท่าไร วันนี้อยากไปเท่าไร ค่า

ยาเคมีเท่าไร ค่าบริหารจัดการเท่าไร เป็นต้น ทำเช่นนี้ แม้รายได้ต่ำ แต่ควบคุมให้มีต้นทุนต่ำ เกษตรกรก็สามารถอยู่ได้

5) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร เป็นเกษตรผสมผสานเชิงพาณิชย์ ปลูกแล้วไว้บริโภคเองร้อยละ 35 และที่เหลือขายออกไปตลาดภายนอกหมู่บ้าน

6) ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม เพราะปัจจุบันเกษตรกรที่มีเงินทุนมาก มีที่ดินมากทำการเพาะปลูกโดยไม่สนใจสิ่งแวดล้อม เมื่อที่ดินเริ่มเสื่อมก็ทิ้งที่ดินนั้น หนีไปทำเช่นเดียวกันนอกประเทศ เช่น ไปปลูกหอมหัวใหญ่ และกระเทียม ที่ประเทศลาวแล้วส่งกลับมาขายในประเทศไทย เมื่อ 2-3 ปีที่แล้วไปปลูกต้นกล้วยลำไยหลายแสนต้น เป็นต้น

7) ศึกษาข้อมูลการทำกินของเกษตรกรในพื้นที่อย่างจริงจัง โดยมารับฟังจากเกษตรกรโดยตรง ให้ข้อมูลข่าวสารและคำแนะนำว่าแต่ละพื้นที่ควรปลูกพืชอะไร ช่วงเวลาใดควรปลูกพืชอะไร จะทำให้เกษตรกรวางแผนการผลิตและสามารถควบคุมผลผลิตได้ตรงกับความต้องการ ไม่ปลูกมากจนล้นตลาดอย่างในปัจจุบันนี้

8) หาน้ำให้เกษตรกรได้ปลูกพืชหมุนเวียนในช่วงหน้าแล้ง

5.1.2 เกษตรกร ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่คิดว่ารอให้เกิดปัญหาก่อนจึงจะหาทางแก้ไขผลกระทบจากข้อตกลงเขตการค้าเสรี และปัจจุบันชาวบ้านส่วนใหญ่ขายที่ดินให้นายทุนเกือบหมดแล้ว บางครอบครัวจำเป็นต้องขายเพราะที่ข้างๆ ขายไปแล้ว ถูกล้อมทางออกไว้หมด จึงต้องเลิกทำการเกษตร หรือเช่าที่ดินที่ขายไปทำกิน

5.1.3 เกษตรกร ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

1) ทำแผนและให้ข้อมูลราคาพืชผลแก่เกษตรกรว่าปีนี้จะปลูกแล้วจะได้ราคา เช่น ปีที่แล้วปลูกพริก ไม่ได้ราคาเลย ปีนี้ไม่ได้ปลูกราคากิโลกรัมละ 35 บาท เป็นต้น

2) จัดการ รับซื้อ และกำหนดราคาพืชผลแต่ละชนิดในแต่ละปี เช่น ปีที่แล้วรัฐบาลรับซื้อลำไย แล้วนำไปเก็บไว้จนเน่าเสียหายขายไม่ได้ แทนที่จะนำไปอบหรือส่งไปขายเลย และปีนี้อย่าปล่อยให้เกษตรกรปลูกแข่งกัน จึงขายไม่ได้

3) ป้องกันการทุจริต และการเอาเปรียบของนายทุน ด้วยการตรวจสอบการรับซื้อของพ่อค้า

4) ก่อนที่รัฐบาลจะไปทำเขตการค้าเสรีกับประเทศใดควรมาถามเกษตรกรก่อนว่าเห็นด้วยหรือไม่

5.1.4 เกษตรกร ตำบลสันติสุข อำเภอคอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

1) เปิดโอกาสให้มีตัวแทนเกษตรกรเข้าไปเป็นหูเป็นตา ช่วยศึกษาว่าเกษตรกรจะได้อะไรจากการทำสัญญาเขตการค้าเสรีกับแต่ละประเทศ หากเกษตรกรไม่ได้ประโยชน์ก็ไม่ควรเซ็นสัญญา ที่ผ่านมามีแต่ระดับผู้บริหารทำ ระดับภูมิภาคก็รับนโยบายมาสั่งเกษตรกร มองว่าเกษตรกรเป็นเพียงตาสีตาสาไม่ให้เกษตรกรรับรู้

2) การเจรจาที่เอาพืชผลทางการเกษตรไปแลกกับสินค้าอุตสาหกรรมหรือเครื่องบินรบดูเหมือนประเทศไทยจะไม่คุ้ม รัฐบาลควรต่อรองให้เกษตรกรได้ส่งออกมากเท่าจำนวนที่สินค้าทางการเกษตรจากต่างประเทศนำเข้ามายาในประเทศไทย เช่น ประเทศคู่ค้านำเข้าพืชผลทางการเกษตร 1,000 ตัน ก็ต้องรับซื้อของไทยไป 1,000 ตันเหมือนกัน เป็นต้น

การแลกเปลี่ยนน่าจะทำเป็นประเภทๆ ประเภทการเกษตรก็ต้องแลกกับประเภทเกษตรเท่านั้น อุตสาหกรรมสิ่งทอก็ต้องแลกกับสิ่งทอ ไม่ใช่เอาสินค้าทุกประเภทมารวมกันแบบนี้ไม่ถูก เพราะสินค้าแต่ละประเภทมีมูลค่าไม่เท่ากัน"

3) มีกฎหมายห้ามการใช้สารเคมีตกค้างในการปลูกลำไยเหมือนกันทั่วประเทศ เพื่อยกระดับลำไยให้มีคุณภาพ

4) รัฐบาลต้องจริงจังต่อเกษตรกร ให้การสนับสนุนทั้งเรื่องการเงินและเทคโนโลยี รวมทั้งการส่งออกส่งออกลำไยทางเครื่องบินสะดวกและรวดเร็วกว่า การส่งออกทางเรือช้าจนทำให้ลำไยเน่าเสียหายไม่ได้ราคา และช่วยตั้งโรงงานแปรรูปลำไย

5) รัฐบาลหาตลาดส่งออกให้แก่ลำไย โดยบรรจุลำไยเป็นสินค้าในทุกสัญญาเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับทุกคู่ค้า

6) มีเกษตรกรอำเภอ เกษตรจังหวัด หรือ องค์การบริหารส่วนตำบลลงมาเป็นหลักให้เกษตรกรรวมกลุ่มกันเพื่อต่อรองราคากับพ่อค้า โดยมาให้หลักการและหาผู้นำเกษตรกรมาช่วยประสาน เพราะปล่อยให้ลำพังเกษตรกรไม่มีทางที่จะรวมตัวกันได้ เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้และมีภาระด้านสังคมและครอบครัว ต้องทำมาหากินมาเป็นค่าใช้จ่าย

5.1.5 เกษตรกร ตำบลดอนลาน อำเภอฝักใต้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ให้ข้อมูลไม่แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้

5.1.6 เกษตรกร ตำบลนาคู อำเภอฝักใต้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ ประกันราคาข้าวให้สูงกว่าที่เป็นอยู่ หากราคาประมาณเกวียนละ 8,000 บาทเกษตรกรก็จะอยู่ได้

5.1.7 เกษตรกร ตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) ควบคุมราคาปุ๋ยและยาฆ่าแมลง รวมทั้งสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันไม่ให้ขึ้นสูงเกินไป
- 2) ประกันราคาข้าวให้มีความแน่นอน ราคาที่ขึ้นไปแล้วก็ไม่ต้องให้ลงอีก
- 3) สร้างสาธารณูปโภค เช่น เชื้อเพลิงน้ำ เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกได้สะดวกขึ้น

5.1.8 เกษตรกร ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ สนับสนุนเงินทุนในการจัดตั้งกลุ่ม ความรู้ในการบริหารจัดการกลุ่ม และเป็นที่ปรึกษา เพื่อให้เกษตรกรสามารถกำหนดราคาขายผลผลิตได้เอง เพราะตำบลแม่ลาผลิตข้าวได้ปีละหลายหมื่นตัน ถ้าพึ่งให้เกษตรกรดำเนินการจัดตั้งกลุ่มเองคงเป็นไปได้ยาก

5.1.9 เกษตรกร ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) รับซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรทั้งประเทศเอง แบบประเทศญี่ปุ่น เกษตรกรขายข้าวให้รัฐบาลเท่านั้น
- 2) ความรู้เกี่ยวกับการส่งออก และข้อตกลงเขตการค้าเสรี
- 3) สร้างเครือข่ายที่ทำให้เกษตรกรมีความเข้มแข็งขึ้นจนสามารถพึ่งพาตนเองได้
- 4) นโยบายทางการเกษตรของประเทศควรมีความต่อเนื่อง และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

5.1.10 เกษตรกร ตำบลศรีอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) ช่วยเหลือเกษตรกรอย่างจริงจัง จริงจัง และต่อเนื่อง และประกันราคาพืชผลทางการเกษตรทุกปี
- 2) ควบคุมสินค้าที่เป็นปัจจัยต้นทุนการผลิต เช่น ปุ๋ย น้ำมัน เป็นต้น และสินค้าในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกษตรกรไม่มีความเครียดในการดำรงชีวิตมากเกินไป

5.1.11 เกษตรกร ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถ

พึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) เปิดการค้าเสรีแบบระหว่างสหกรณ์การเกษตรของประเทศคู่ค้ากับสหกรณ์การเกษตรของประเทศไทย เกษตรกรของทั้งสองประเทศสามารถค้าขายกันเองไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง โดยแลกเปลี่ยนกันในรูปแบบที่ไม่ได้ซื้อขายกันเป็นตัวเงิน ซื้อขายกันในลักษณะหักบัญชีกันระหว่างสหกรณ์การเกษตรของประเทศไทยทั้งสองคู่ค้า สมมติให้ชื่อว่ากลุ่ม Account Trade Zone (ATZ) จะทำให้เกษตรกรทั้งสองประเทศมีความเข้มแข็ง เชื่อมโยงกันและเปลี่ยนสินค้ากันได้ ซึ่งประเทศไทยกับประเทศญี่ปุ่นได้ทำกันบ้างแล้ว ในกลุ่มผู้ประกอบการของประเทศไทยให้สหกรณ์ของประเทศไทยซื้อกล้วยหอมจากสหกรณ์ผู้ผลิตในประเทศไทยโดยตรง ไม่ผ่านบริษัทนายทุน เป็นต้น ควรจะทำเช่นนี้กับสินค้าทางการเกษตรชนิดอื่นๆ ด้วย
- 2) ปัจจุบันชาวบ้านยังไม่เข้าใจเรื่อง FTA เรื่องมาตรฐานอาหารปลอดภัย จึงยังไม่ให้ความสำคัญแก่เรื่องเหล่านี้ เห็นได้จากชาวบ้านเดือดร้อนผัวยาวมาจากสวนที่เพิ่งฉีดยาฆ่าแมลงมาได้ 7 วัน ไม่ได้ล้างก็เอามาปรุงเป็นส้มตำกินเลย คนเหล่านี้ส่วนใหญ่มีโรคมากมายโดยเฉพาะเป็นโรคไต ดังนั้นรัฐบาลจึงควรให้ความรู้กับเกษตรกรเกี่ยวกับกระบวนการผลิตทางการเกษตรที่ปลอดภัย และควรผลักดันให้มีพระราชบัญญัติมาตรฐานสินค้าทางการเกษตร ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรตระหนักถึงความสำคัญของอาหารปลอดภัย ซึ่งเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ จะทำให้เกษตรกรพยายามปรับปรุงวิธีการเพาะปลูกให้ได้ผลผลิตที่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้
- 3) ที่ผ่านมารัฐบาลให้การสนับสนุนภาคเกษตรแบบเป็นคราว ให้เงินทุนมา แต่ไม่ให้ความรู้ควบคู่ไปด้วยกัน เกษตรกรได้เงินมาแต่ไม่รู้จักรับบริการการเงิน จึงใช้แบบไม่มีการวางแผนเป็นระบบ ทำอะไรจึงไม่ประสบความสำเร็จแบบพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เช่น ได้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ชาวบ้านตกลงร่วมกันว่าต้องการสร้างโรงปุ๋ยชีวภาพประจำหมู่บ้าน แต่ไม่มีการวางแผนบริหารการเงิน นำเงินทั้ง 1 ล้านบาทใช้ไปกับการก่อสร้าง ไม่มีการแบ่งเงินไว้สำหรับการบริหารจัดการให้งานของโรงปุ๋ยชีวภาพดำเนินการได้ หมู่บ้านจึงได้แต่โรงปุ๋ยชีวภาพ และทั้งโรงไม่สามารถดำเนินการได้จริงจัง

เป็นต้น ดังนั้น รัฐบาลจึงควรสนับสนุนเกษตรกรอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านความรู้ทางการเกษตรและการบริหารจัดการ และเทคโนโลยี ให้สามารถพัฒนากระบวนการผลิตให้ทันสมัยจนแข่งขันกับต่างประเทศได้ เช่น เกษตรกรได้หันมาได้รับความรู้ และอบรมวิธีการเลี้ยงผึ้งด้วยกรรมวิธีทันสมัยในการเก็บน้ำผึ้งใส่ถัง ทำให้สะอาดกว่าของประเทศไทย และสามารถขายได้ในราคาที่ถูกลงกว่า รวมทั้งสนับสนุนให้มีสหกรณ์เกษตรกรเลี้ยงผึ้ง เพื่อให้สามารถขายน้ำผึ้งได้ หรือเกษตรกรชาวญี่ปุ่นที่ปลูกเห็ด จะไม่ทำแบบของเกษตรกรไทย ทำตามอำเภอใจคิดจะปลูกตอนไหนก็ปลูกตามมีตามเกิด เกษตรกรญี่ปุ่นจะวางแผนปลูกเมื่อไร วันละกี่กิโลกรัม มีการวางแผนวันต่อวัน แต่ละวันจะเก็บผลผลิตได้เท่าไร จะส่งไปขายที่ไหนบ้าง เป็นต้น

4) ประชาสัมพันธ์สินค้าทางการเกษตรอย่างแพร่หลายและกว้างขวางกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้สินค้าทางการเกษตรมีตลาดต่างประเทศเพิ่มขึ้น

5) ที่ผ่านมา รัฐบาลได้เซ็นสัญญา FTA กับประเทศต่างๆ โดยใช้อำนาจในการบริหารที่ไม่ได้ผ่านรัฐสภา และอ้างว่ารอช้าไม่ทันการ ประเทศไทยจะเสียโอกาสในการแข่งขัน ในขณะที่ ฝ่ายเกษตรกรไม่มีตัวแทนเข้าไปคัดค้านรักษาผลประโยชน์ ดังนั้น ในอนาคตรัฐบาลควรฟังประชาพิจารณ์ก่อนที่จะเซ็นสัญญา FTA กับประเทศคู่ค้า และเลือกเฉพาะสินค้าที่เกษตรกรไทยได้เปรียบในการจัดเข้ากลุ่มสินค้าที่จะอยู่ในสัญญา

6) รัฐบาลควรกำหนดเขตพื้นที่ในการเพาะปลูกพืช ผัก ผลไม้ แต่ละประเภท เขตพื้นที่ใดควรปลูกอะไรไม่ให้ซ้ำกัน ไม่ใช่อย่างในปัจจุบัน เกษตรกรพื้นที่หนึ่งปลูกพืชชนิดหนึ่งแล้วขายได้ราคา พื้นที่อื่นก็พากันปลูกเหมือนกันหมด

5.1.12 เกษตรกร ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ ช่วยเหลือเกษตรกรอย่างจริงจัง วางแผนและหาตลาดใหม่ๆ ให้แก่สินค้าทางการเกษตรของประเทศไทย

5.2 ผู้นำชุมชน

5.2.1 ผู้นำชุมชน ตำบลบ้านปง อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ให้ข้อมูลไม่แสดงความคิดเห็นประเด็นนี้

5.2.2 ผู้นำชุมชน ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ ควรทำเฉพาะที่เป็นข้อตกลงเขตการค้าเสรีที่ประเทศไทยได้เปรียบ หากเสียเปรียบก็ไม่ควรทำ และให้ความรู้ และหาพันธมิตรใหม่ๆ แก่เกษตรกร

5.2.3 ผู้นำชุมชน ตำบลสองแคว อำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ จูงใจให้เด็กรุ่นใหม่หันมาสนใจเรียนเกษตร ด้วยการทำให้ราคาพืชผลสูงขึ้น ขายต้องมีกำไร มีรายได้พอๆกับอาชีพอื่นๆ เพื่อดึงคนรุ่นใหม่ให้กลับมาหาเลี้ยงชีพเพื่อความยั่งยืนของชนบทแบบเกษตรไทย เพราะอาชีพอื่นเห็นเงินเป็นรายเดือน แต่เกษตรกรมีรายได้ปีละ 1 ครั้ง เป็นรายปี แต่สินค้าใหม่ๆออกมาก็อยากได้ทันที อยากซื้อทันที มีเงินรายปีแบบเกษตรกรซื้อทันทีไม่ได้ ไม่เหมือนรับจ้าง และสนับสนุนการทำเหมืองฝาย และทำนบเพื่อเก็บกักน้ำไม่ให้น้ำขาด และรักษาต้นน้ำไว้

5.2.4 ผู้นำชุมชน ตำบลสันติสุข กิ่งอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร พ่อแม่ในยุคปัจจุบันต้องเป็นแบบอย่างของการอนุรักษ์ ชยัน พอเพียงและไม่เป็นหนี้ แก่เด็กและเยาวชน จะทำให้สามารถอยู่แบบสังคมชนบทได้ ซึ่งต้องอาศัยเวลาประมาณ 3 รุ่นชนจากนี้ไป

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) ควบคุมราคาลำไยให้สมดุลกับต้นทุน ต้องการราคาขายขั้นต่ำกิโลกรัมละ 20 บาทชาวสวนจึงจะอยู่ได้
- 2) เข้มงวดเรื่องกฎหมาย ระเบียบต่างๆ เพื่อป้องกันการคอร์รัปชัน การเอาแต่พรรคพวกของตนเอง
- 3) ควบคุมสื่อต่างๆ ที่จะเข้ามาเผยแพร่ให้ชาวบ้านเกิดวัตถุนิยม

5.2.5 ผู้นำชุมชน ตำบลดอนลาน อำเภอฝักเห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) เผยแพร่ความรู้เรื่อง FTA แก่เกษตรกรในลักษณะวีซีดี ซึ่งจะเข้าถึงเกษตรกรได้ เกษตรกรไม่สนใจจะอ่านเอกสารเผยแพร่
- 2) ประกันราคาข้าว ทำให้อาหารค่าน้ำมัน ปุ๋ยเคมี และยาฆ่าแมลงถูกลง ช่วยให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิต และพัฒนาคุณภาพสินค้าทางการเกษตรให้ดี ไม่มีสารพิษตกค้างก่อนที่จะส่งออกไปขายต่างประเทศ

3) ช่วยให้อาชีพเกษตรกรมีศักดิ์ศรี สามารถต่อรองราคากับโรงสีได้ ปัจจุบันเกษตรกรต้องยอมโรงสีทุกอย่าง บอกราคาที่ต่ำ เกษตรกรไม่ขาย ย้ายไปขายโรงสีอื่น โรงสีเดิมก็โทรศัพท์ไปบอกโรงสีอื่นว่าให้ราคาเท่าไร หรือไม่ได้รับซื้อ เกษตรกรต้องขับรถย้อนกลับมาโรงสีเดิม โดนกดราคาลงไปอีก ต้องขายข้าวให้โรงสีหมด ไม่เก็บข้าวไว้กินเอง แต่ต้องซื้อข้าวกิน และไม่เก็บข้าวไว้ทำพันธุ์เพาะปลูกในคราวต่อไป ปล่อยให้โรงสีเอาข้าวที่ซื้อจากเกษตรกรไปผสมสารเคมี นำกลับมาขายเกษตรกรเป็นพันธุ์ข้าวในการเพาะปลูกครั้งต่อไป หรือพ่อค้าปุ๋ยและยาฆ่าแมลงจะโกงราคาเท่าไรก็ได้ เกษตรกรไม่สามารถต่อรองเลย

4) ส่งเสริมให้ชาวบ้านใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกผัก ปลูกผลไม้ ปลูกข้าวไว้กินเอง ไม่ต้องซื้อ และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการค้นหาชาวบ้านผู้ที่มีความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาถ่ายทอดให้ชาวบ้านสืบทอดต่อไป

5.2.6 ผู้นำชุมชน ตำบลนาคู อำเภอดมัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

1) ประกันราคาพืชผลทางการเกษตรไม่ให้ตกต่ำ ช่วยลดต้นทุนการผลิตทางการเกษตร โดยเฉพาะลดภาษีการนำเข้ายาฆ่าแมลงและปุ๋ยเคมี และลดภาษีส่งออกข้าวไปขายต่างประเทศ แทนการใช้เงินทุนในการพยุงราคาผลผลิตทางการเกษตร เพราะเมื่อไม่มีภาษีดังกล่าวข้างต้น ราคาข้าวก็น่าจะสู้กับต่างประเทศได้

2) มีองค์กรตัวแทนของชาวนาในการประสานงานและช่วยเหลือเกษตรกรในการติดต่อกับพ่อค้าคนกลางและโรงสีที่รับซื้อข้าว

3) ควบคุมการปลอมปนข้าวในการส่งออก เช่น นำข้าวคุณภาพดีไปปนกับข้าวคุณภาพปานกลาง แล้วหลอกว่าทั้งหมดเป็นข้าวคุณภาพดี ข้าวหอมมะลิปนกับข้าวหอมปทุม เป็นต้น เมื่อต่างประเทศจับได้ว่าปลอมปน ข้าวไทยก็ถูกส่งกลับ ผลกระทบก็ตกอยู่ที่ชาวนา

4) สนับสนุนให้ประเทศไทยสามารถผลิตปุ๋ย ยาฆ่าแมลง และเครื่องจักรในการทำการเกษตรได้เอง ไม่ต้องซื้อจากต่างประเทศ จะช่วยให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตได้

5) การช่วยเหลือเกษตรกรจากรัฐบาลควรมีความจริงใจและจริงจัง ทำอย่างมีแผนและสม่ำเสมอ ว่าเป็นรัฐบาลจะส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกอะไร จะส่งออกผลผลิตชนิดใด เกษตรกรแต่ละท้องถิ่นใดควรปลูกพืชอะไร เช่นเดียวกับประเทศญี่ปุ่นรัฐบาลบอกเลยว่าให้เกษตรกรปลูกข้าวเท่านั้น ประกันราคาและให้ตามนั้นจริง

ผู้ให้ข้อมูลมั่นใจว่าการกำหนดว่าเกษตรกรในท้องถิ่นใดควรปลูกพืชอะไรสามารถทำได้ด้วยการตั้งองค์กรไปสำรวจข้อมูลที่ตลาดใหญ่ๆ ว่าแต่ละวันสามารถขายผลผลิตทางการเกษตรแต่ละชนิดได้เท่าไร และให้เกษตรกรลงทะเบียนเลยว่าตนเองต้องการทำการเกษตรอะไร เช่น เกษตรกรตำบลนาคูปลูกข้าว 1,000 ไร่ เกษตรกรตำบลดอนลานทำสวน 1,000 ไร่ ตำบลเสนาเลี้ยงไก่เทไร เป็นต้น อย่างมาช้ากัน และจากนั้นก็สำรวจว่าได้ผลหรือไม่ เกษตรกรมีรายได้พออยู่ได้หรือไม่ และมั่นใจว่าการทำแบบนี้เกษตรกรไม่มีวันขาดทุน

5.2.7 ผู้นำชุมชน ตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

1) ควรทำสัญญา FTA แลกเปลี่ยนเฉพาะสินค้าทางการเกษตรที่ประเทศไทยไม่มีเท่านั้น ผลผลิตทางการเกษตรชนิดใดที่ประเทศไทยสามารถผลิตเองได้ก็ไม่ควรนำไปทำสัญญา FTA เพราะสินค้าจากต่างประเทศดีกว่าและถูกกว่าของไทย คนไทยก็หันไปซื้อจากต่างประเทศ ไม่ซื้อสินค้าไทย ทำให้สินค้าไทยขายไม่ได้ ส่งผลให้เกษตรกรเสียหาย

2) การทำสัญญา FTA กับประเทศใดๆ ต้องไม่ให้เกษตรกรของประเทศไทยเสียเปรียบ ยึดผลประโยชน์ของเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นหลัก

5.2.8 ผู้นำชุมชน ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

1) ประกันราคาข้าวไม่ให้ตกต่ำ และป้องกันไม่ให้ราคาปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงแพงกว่าปีที่ผ่านมา

2) เพิ่มโรงสีที่รับจำนำข้าวตามราคาที่รัฐบาลประกันราคาไว้

5.2.9 ผู้นำชุมชน ตำบลปะโค อำเภอกุดจับ จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

1) กำหนดให้การรับซื้อข้าวที่ปลูกด้วยสารเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์มีราคาเดียวกัน

- 2) ประกันราคาข้าวไม่ให้ตกต่ำกว่าปีที่ผ่านมา สนับสนุนให้เกษตรกรสามารถกำหนดราคาขายเองได้ ควรควบคุมราคาน้ำมันไม่ให้เกษตรกรเสียเปรียบ และดูแลไม่ให้พ่อค้าคนกลางเอาเปรียบเกษตรกร หักราคาค่าความชื้นของข้าวอย่างเป็นธรรม
- 3) กระทรวงการต่างประเทศกับกระทรวงการเกษตรควรร่วมมือกันในการสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถเพาะปลูกได้ดีขึ้น และขายผลผลิตไปขายต่างประเทศได้ราคาสูงขึ้น

5.2.10 ผู้นำชุมชน ตำบลศรีอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร

- 1) จัดตั้งกลุ่มสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทจักสาน จัดเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิดเห็นของชาวบ้านในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นประเภทจักสานไว้ ฝึกเด็กให้ทำต่อๆ กันไปทั้งหมดนี้ต้องมีงบประมาณมาสนับสนุน เพราะหากทำแล้วพอมีรายได้ เด็กก็จะมีกำลังใจอยากฝึกให้ชำนาญ
- 2) ปลูกฝังจิตสำนึกการเป็นเกษตรกรให้แก่ลูกหลาน อาชีพเกษตรกรแม้จะไม่รวยเร็วเหมือนอาชีพอื่น ต้องค่อยๆ ทำค่อยๆ เก็บออม แต่มีศักดิ์ศรีเหมือนอาชีพอื่น สอนให้ลูกหลานอยู่อย่างพอเพียง

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ ผู้ให้ข้อมูลไม่แสดงความคิดเห็นในประเด็นนี้

5.2.11 ผู้นำชุมชน ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร หน่วยงานให้มีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดยเชิญวิทยากรชาวบ้านมาสอนแก่เด็กประถมฯ แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สานกุ่ม สานซ้อง สานหวดหนึ่งข้าว เพื่อให้เด็กชาวบ้านเราตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาชาวบ้านเรา การอนุรักษ์และสืบทอดต่อไป

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) เปิดโอกาสให้เกษตรกรของประเทศไทยได้เจรจากับผู้บริโภคจากประเทศคู่ค้า ติดต่อกับขายกันเอง โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง และให้มีการแลกเปลี่ยนสินค้าทางการเกษตรโดยที่ไม่ต้องเสียภาษี
- 3) หลักสูตรการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาควรมีเรื่องเกี่ยวกับการปลูกข้าว ชีวิตเกษตรกร และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อปลูกฝังให้เด็กรู้จักคุณค่าของเกษตรกรและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 4) เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับข้อตกลงการค้าเสรีแก่ชาวบ้านอย่างทั่วถึง เพื่อให้ชาวบ้านมีความเข้าใจอย่างถูกต้อง จะได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมและปรับตัวในการดำเนินชีวิตและการทำมาหากินต่อไป

5.2.12 ผู้นำชุมชน ตำบลกุดหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ถ่ายทอดหลักการดำรงชีวิตตามวิถีชนบท

แก่ลูกหลาน ปลูกฝังจิตสำนึกในการทำเกษตร ชีวิตต้องพึ่งข้าว วงจรชีวิตของเกษตรกร วิถีชีวิตของพ่อแม่ ศักดิ์ศรีของชีวิตเกษตรกร แต่ต้องสอนแบบไม่เคร่งเครียด ชวนลูกมาทำการเกษตรเพื่อเป็นการ

เรียน แบบนี้เวลาปิดเทอมลูกก็อยากมาช่วยพ่อแม่ทำเกษตร พ่อแม่ก็ต้องทำให้ลูกเห็นว่าปลูกผลผลิตแล้วขายได้ มีรายได้ เป็นแรงจูงใจให้อยากมาทำเกษตรกร ไม่ใช่พูดแต่เรื่องหนี้สินให้ลูกฟัง ลูกก็หนีไปทำงานในกรุงเทพกันหมด

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) ให้การคุ้มครองอาชีพเกษตรกร เหมือนชาติอื่นๆ ที่ปฏิบัติกับเกษตรกรอย่างดี เพราะเป็นผู้สร้างอาหารให้อาชีพอื่นๆ กิน เป็นอาชีพที่ไม่มีเกษียณจนกว่าจะตาย
- 2) ประกันราคารับซื้อผลผลิตทางการเกษตร เช่น ขายข้าวพันธุ์หอมมะลิให้เกษตรกรปลูก รับซื้อในราคาประกัน เกษตรกรก็จะคุ้มทุน ไม่ใช่ส่งเสริมให้ปลูก แล้วปล่อยสุดแล้วแต่จะไปขายที่ไหน เป็นต้น
- 3) ดูแลให้บริษัทเอาข้าวพันธุ์หอมมะลิแท้มายขาย ไม่ใช่ปล่อยให้เกษตรกรถูกหลอกซื้อพันธุ์ข้าว ปลูกเสร็จแล้วขายไม่ได้ราคา หรือทำให้เสียเวลาปลูก
- 4) ช่วยเหลือเกษตรกรอย่างจริงจัง ไม่ใช่ทำเรื่องนั้นยังไม่ทันเสร็จก็วาง เริ่มทำเรื่องอื่นอีก เหมือนไฟไหม้ฟาง
- 5) สื่อสารมวลชนควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอาชีพการเกษตรให้แก่เด็กและเยาวชน

5.3. ข้าราชการ

5.3.1 ข้าราชการ ตำบลบ้านปง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) ควรจะชี้ได้ว่าสัญญากับแต่ละประเทศคู่ค้าเป็นผลดีกับเกษตรกรกลุ่มใดบ้าง ให้กลุ่มนั้นเตรียมตัวทำผลผลิตให้ดี เพื่อให้ผ่านมาตรฐานสินค้าของประเทศที่นำเข้า เพราะต่างประเทศจะตรวจสินค้าจริงจัง แต่ประเทศไทยจะแค่ดูๆ สินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ ไม่มีการตรวจแบบจริงจัง
- 2) กลุ่มสินค้าที่รัฐบาลจะนำไปแลกเปลี่ยนกับประเทศคู่ค้าจะต้องไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง เช่น ไม่ใช่เพื่อธุรกิจของรัฐมนตรี หรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เป็นต้น หากทำแบบตรงไปตรงมา FTA ก็น่าจะมีประโยชน์ต่อเกษตรกรไทย
- 3) มีมาตรการเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรที่ได้รับผลกระทบจากการทำ FTA ให้วิถีชีวิตของเกษตรกรแย่ลง เช่น ส่งเสริมให้ปลูกพืชชนิดอื่น เป็นต้น เกษตรกรมีความต้องการเพียงราคาสินค้าที่พอให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ ไม่ได้ต้องการกำไรมากมาย
- 4) ที่ผ่านมาราคาสินค้าทางการเกษตรไม่เคยมีมาตรฐาน เช่น ปีที่แล้ว กระเทียมขายได้ราคาดี ชาวบ้านก็แห่กันปลูกกระเทียม ปีนี้ราคาก็ย่อมนตกเป็นธรรมดา ทำให้เกษตรกรอยู่ลำบาก ปรับตัวอยู่กับราคาที่ไม่น่าไว้วางใจจนเกษตรกรเลิกปลูกพืชบางตัวที่ขายไม่ได้ราคา เช่น เดิมเชียงใหม่ปลูก

หอมขาย พอราคาตกติดต่อกันหลายปี เดียวนี้เหลือเพียงอำเภอจอมทองเท่านั้นที่ปลูกหอมเพื่อขาย เป็นต้น รัฐบาลควรทำให้ราคาสินค้าทางการเกษตรมีมาตรฐาน โดยการกำหนดว่าพื้นที่ใดควรปลูกอะไร เช่น ปีนี้จะส่งออกลำไย กำหนดเลยว่าต้องการกี่ตัน จากเชียงใหม่กี่ตัน จากที่อื่นกี่ตัน เป็นต้น

5) ให้มีการค้าเสรีเรื่องปุ๋ย และน้ำมัน

5.3.2 ข้าราชการ ตำบลบ้านแหวน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ส่วนใหญ่คิดว่าคนชนบทปรับตัวได้เพราะพึ่งพาสินค้าจากต่างประเทศไม่มาก ดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ลดค่าใช้จ่ายแล้วมีรายได้เท่าเดิม ก็น่าจะทันทานกับผลกระทบจากข้อตกลงเขตการค้าเสรีได้

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) วางกรอบในการทำสัญญาอย่างรอบคอบที่ไม่ทำให้เกษตรกรไทยเสียเปรียบ โดยเฉพาะทำให้ราคาน้ำมัน ปุ๋ย และยาฆ่าแมลงถูกลง
- 2) เตรียมความพร้อมของชาวบ้านก่อนที่จะเซ็นสัญญาเขตการค้าเสรี โดยเฉพาะการเตรียมเด็กและเยาวชนให้มีภูมิคุ้มกัน ในการเลือกรับเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ปัจจุบันมีโทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่เข้ามา เด็กและเยาวชนซื้อเปลี่ยนของใหม่ทันที การแต่งกายก็รับเอาแบบต่างประเทศกัน

5.3.3 ข้าราชการ ตำบลสองแคว กิ่งอำเภอดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร พัฒนาให้เก่งภาษา และใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) เปิดเผยข้อมูลที่แท้จริงทั้งข้อดีและข้อเสีย เกี่ยวกับสัญญาข้อตกลงเขตการค้าเสรีก่อนที่จะทำการตกลงเซ็นสัญญา ไม่ใช่บอกแต่ข้อดี รวมทั้งให้ข้อมูลว่ามีสินค้าอะไรบ้างที่จะส่งออก ในฐานะข้าราชการจะได้มีข้อมูลไปเผยแพร่ให้แก่ชาวบ้าน ซึ่งเป็นเรื่องที่มีผลกับเกษตรกรโดยตรง เช่น ประเทศญี่ปุ่นนำเข้ากล้วยหอมทองจากประเทศไทยมาก เกษตรกรที่เป็นชาวบ้านยังไม่รู้เลยว่าญี่ปุ่นจะรับซื้อกล้วยหอมทองที่ปลูกด้วยปุ๋ยอินทรีย์เท่านั้น ในฐานะนักวิชาการเกษตรก็ต้องให้ข้อมูลเหล่านี้กับชาวบ้านที่เป็นเกษตรกรด้วย
- 2) สร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชนหรือองค์กรประชาชน ต้องกำหนดมาตรการต่างๆ การสนับสนุน และการติดตามดูแล อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน จะส่งผลให้การผลิตมีคุณภาพเพิ่มขึ้น เช่น การประกันราคาต้องติดตามดูแลให้ได้ผลอย่างจริงจัง การควบคุมให้ลำไยออกตามฤดูกาล จะได้ผลผลิตที่ดีกว่าของประเทศจีน ซึ่งสมัยก่อนมีเฉพาะลำไยตามฤดูกาล ลูกโตกินอร่อย แต่ปัจจุบัน มีลำไยออกตลอดปี แต่ลูกเล็กและเนื้อก็ไม่ดี เป็นต้น

- 3) เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ FTA สู่ประชาชนในวงกว้างอย่างทั่วถึง โดยใช้สื่อที่เข้าถึงประชาชน หรือประชาชนเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้ชาวบ้านคิดวิเคราะห์เองได้
- 4) ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงวิธีการปลูกพืชผลให้ได้มาตรฐานที่ต่างประเทศยอมรับ
- 5) หาพืชผลใหม่ๆ มาส่งเสริมให้เกษตรกรปลูก เพื่อจะได้มีตลาดใหม่ๆ

5.3.4 ข้าราชการ ตำบลสันติสุข กิ่งอำเภอคลองห่อ จังหวัดเชียงใหม่

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ปรับปรุงผลผลิตให้สามารถแข่งขันกับต่างชาติได้ เพิ่มความหลากหลายของผลผลิตและเพิ่มคุณภาพของผลผลิต

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) ส่งเสริมให้เกษตรกรปรับปรุงระบบการทำเกษตรใช้เทคโนโลยีในการเพาะปลูก และผลิตเป็นเกษตรอุตสาหกรรม ทำให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้
- 2) สนับสนุนให้คนไทยบริโภคผลผลิตของเกษตรกรไทยมากกว่าที่เป็นอยู่
- 3) ก่อนที่รัฐบาลจะเซ็นสัญญากับประเทศคู่ค้า รัฐบาลต้องประชาสัมพันธ์รายละเอียดต่างๆ ของสัญญา ข้อดี ข้อเสีย และควรมารับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อน ประชาชนจะได้รู้ว่าทำแล้วคนกลุ่มใดได้ประโยชน์ หากคนกลุ่มน้อยได้ประโยชน์ก็ไม่ควรทำ
- 4) รัฐบาลควรเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับ FTA ทุกฉบับที่ทำไปแล้ว ว่าใครบ้างที่ได้รับประโยชน์จาก FTA แต่ละฉบับ ไม่ใช่รัฐบาลไปเซ็นสัญญา แต่ชาวบ้านไม่รู้เรื่อง แต่รัฐบาลก็ปล่อยให้ชาวบ้านได้รับผลกระทบไปเรื่อยๆ ชาวบ้านต้องเผชิญชะตากรรมเอง โดยรัฐบาลควรเริ่มจากการให้ความรู้กับข้าราชการทุกระดับ หากข้าราชการในท้องถิ่นมีความรู้ที่ถูกต้องก็จะสามารถไปเผยแพร่ต่อให้ชาวบ้านเข้าใจ และตระหนักในการหัดคิดก่อนที่จะซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เช่น ประเทศไทยต้องส่งทุเรียนไปขายจำนวนเท่าไรจึงจะมีค่าคุ้มกับการที่คนไทยซื้อโทรศัพท์มือถือจากต่างประเทศ 1 เครื่อง เป็นต้น และข้าราชการคงไม่กีดกันสินค้าจากต่างประเทศ แต่เป็นการปรับปรุงคนไทยให้มีความชาตินิยมเพิ่มขึ้น สนใจซื้อสินค้าไทยมากๆ ผลกระทบจากสินค้าต่างประเทศก็จะลดลง
- 6) ปลูกฝังให้เยาวชนกลับมาใช้ชีวิตแบบสังคมชนบท เน้นเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกผักสวนครัวไว้กินเอง มีอะไรก็มาแลกเปลี่ยนกัน อยู่อย่างพอเพียง ไม่ใช่แบบในปัจจุบันที่เป็นสังคมที่มีแต่การใช้เงิน ตื่นเช้าก็ใช้เงิน ทำให้ไม่เห็นคุณค่าของการทำอะไรด้วยตนเอง ซึ่งสำนักงานการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลสันติสุขได้ทำโครงการแลกเปลี่ยน นำชาวญี่ปุ่นมาอยู่ร่วมกับชาวบ้าน ทำให้เด็กและเยาวชนเห็นความขยันและอดทนของคนญี่ปุ่น จึงตระหนักในคุณค่าของข้าว เดิมอาหารกลางวันเด็กบอกว่าไม่อร่อย กินเหลือ โรงเรียนต้องเททิ้งวันละ 2 ถัง แต่ทำโครงการนี้ได้ 2 ปี ปัจจุบัน มีอาหารเหลือประมาณไม่ถึงครึ่งถัง

5.3.5 ข้าราชการ ตำบลคอนลาน อำเภอฝักไ้ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ทบพวนและฟื้นฟูภูมิปัญญาในการทำนา ที่มีอยู่เดิม ด้วยการรวมกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาดังกล่าว จัดบันทึกข้อมูลความรู้ที่กลุ่มผู้สูงอายุ เหล่านี้ถ่ายทอด และรวบรวมเก็บไว้ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ เป็นเอกสารที่มีการยืนยันว่า เดิมภูมิปัญญา เหล่านี้ใช้ในการทำเกษตรแล้วได้ผล ไม่ว่าจะเป็นการให้สมุนไพรกำจัดศัตรูพืชที่เคยใช้ได้ผล ป้องกัน พืชไม่ให้เสียหายได้จริง นำความรู้ดังกล่าวมาสอนลูกหลาน ปลุกฝังวิธีการทำนาตามภูมิปัญญาเดิม เพื่อให้เกษตรกรหันกลับมาใช้วิธีการทำนาตามแบบภูมิปัญญาดั้งเดิม ตลอดจนปลุกฝังให้เกษตรกรมี ส่วนร่วมในชุมชนมากขึ้น

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) นโยบายของรัฐบาลควรมีลักษณะที่ชี้ทิศทางว่าเกษตรกรควรผลิตสินค้าอย่างไรจึงจะแข่งขันได้ สินค้าอะไรที่เป็นที่ต้องการของตลาด
- 2) โรงเรียนควรเป็นสื่อกลางให้ข้อมูลเกี่ยวกับ FTA ให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อให้เด็กรุ่น ต่อไปสามารถปรับตัวได้
- 3) ก่อนที่จะเซ็นสัญญากับประเทศใดๆ รัฐบาลควรศึกษาข้อมูลผลกระทบของ FTA อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในมุมมองของเกษตรกร และควรเป็นข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจริงๆ เพื่อให้รัฐบาล สามารถต่อรองไม่ให้เกษตรกรของประเทศไทยเสียเปรียบ เพราะปัจจุบัน FTA ส่งผลกระทบต่อ เกษตรกรมาก และเมื่อเกษตรกรที่เป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ไม่ได้ ประเทศก็จะเดือดร้อน ไปด้วย
- 4) ผลิตสื่อที่เป็นวิธีดีในการเผยแพร่ความรู้เรื่อง FTA แก่ชาวบ้าน เพราะโดยปกติชาวบ้านจะไม่สนใจ รับฟังหรือดูข่าว ส่วนใหญ่จะใช้เวลาพักผ่อนด้วยการดูละคร การเผยแพร่ความรู้ทางสื่อสารมวลชน หรือเป็นหนังสือไม่ได้รับความสนใจจากชาวบ้าน
- 5) ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มโดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐหลายๆ ฝ่ายคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำใน ส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการลดต้นทุนการผลิต และระดมความคิดในการนำผลผลิตที่มีอยู่มาผลิตสินค้า เพื่อเพิ่มรายได้ และส่งเสริมให้เกษตรกรพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพจนสามารถแข่งขันกับต่างประเทศ ได้
- 7) สินค้าไทยยังไม่สามารถแข่งขันกับสินค้าจากต่างประเทศได้ จึงต้องรณรงค์ให้คนไทยมีค่านิยม สินค้าไทย

8) ส่งเสริมให้ชาวบ้านยึดการใช้ชีวิตตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ปลูกพืชผักไว้กินเอง ที่ไม่จำเป็นก็ไม่ต้องซื้อ เพราะที่ผ่านมามีการเกษตรเพื่อการค้าขายไม่เคยทำให้เกษตรกรรวย มีแต่พ่อค้า และโรงสีรวย และการค้าเสรียังไม่ทำให้เกษตรกรสามารถรวยได้

5.3.6 ข้าราชการ ตำบลนาคู อำเภอผักไห่ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) พัฒนาเกษตรกรให้มีความรู้เรื่องกระบวนการเพาะปลูกที่ไม่ใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนการผลิตและรักษาสิ่งแวดล้อม และความสามารถในการผลิตที่แข่งขันในตลาดโลก
- 2) พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม นำมาเผยแพร่ให้ชาวบ้านรู้จัก รวบรวมบันทึกเก็บรักษาไว้ และจัดเป็นลิขสิทธิ์ไว้
- 3) ให้ความรู้แก่ชาวบ้านเรื่อง FTA อย่างลึกซึ้งเพื่อให้สามารถปรับตัวได้ และเรื่องการรักษากฎหมายท้องถิ่นและความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน เพื่อให้ยังคงรักษาสังคมชนบทไว้
- 3) ควรส่งเสริมความนิยมไทย เพื่อให้คนไทยนิยมซื้อพืชผักผลไม้ของไทยแทนการซื้อสินค้าจากต่างประเทศ โดยให้ข้อมูลว่าพืชผักผลไม้ท้องถิ่นใดก็เหมาะกับสุขภาพร่างกายของคนในท้องถิ่นนั้นๆ ดังนั้น พืชผักผลไม้ต่างประเทศก็ไม่เหมาะกับร่างกายของคนไทย เพราะหากคนไทยซื้อพืชผักผลไม้ของเกษตรกรไทย แม้จะไม่ส่งออกเกษตรกรไทยก็อยู่ได้
- 4) ก่อนที่รัฐบาลจะเซ็นสัญญา เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาเกี่ยวกับรายละเอียดในสัญญาของข้อตกลงเขตการค้าเสรีแต่ละฉบับ เช่น ทำประชาพิจารณ์ว่า การเปิดเสรีสินค้าตัวนี้ใครได้ใครเสีย และมีผลกระทบอะไร อย่างไรกับเกษตรกร เป็นต้น

5.3.7 ข้าราชการ ตำบลหนองปลิง อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้ให้ข้อมูลยังไม่ทราบว่าแนวโน้มในการปรับตัวอย่างไร

5.3.8 ข้าราชการ ตำบลแม่ลา อำเภอนครหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ใช้ชีวิตแบบไม่ฟุ้งเฟ้อ ของใช้ที่มีอยู่แล้วก็รู้จักใช้นานๆ ไม่ซื้อของใหม่มาเปลี่ยนตามยุคสมัยบ่อยๆ เช่น โทรศัพท์หรือโทรศัพท์มือถือเครื่องหนึ่งก็ใช้หลายๆ ปี เป็นต้น

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ ประชาสัมพันธ์ข้อมูลเกี่ยวกับ FTA ให้แก่ประชาชนได้รับทราบทั้งข้อดีและข้อเสีย

5.3.9 ข้าราชการ ตำบลปะโค อำเภออุตุ จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) จัดสรรงบประมาณให้แก่ท้องถิ่นแบบกำหนดแน่นอนว่าจะจัดสรรงบประมาณให้กับเรื่องใดบ้างในสัดส่วนเท่าไร เช่น เป็นงบประมาณสำหรับโครงสร้างพื้นฐานร้อยละเท่าไร สำหรับส่งเสริมอาชีพร้อยละเท่าไร สำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตร้อยละเท่าไร หรืออื่นๆ ร้อยละเท่าไร เป็นต้น ปัจจุบันงบประมาณท้องถิ่นส่วนใหญ่ถูกใช้เพื่อโครงสร้างพื้นฐาน ไม่ค่อยถูกใช้เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน
- 2) บรรลุความรู้เรื่องข้อตกลงเขตการค้าเสรีในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เด็กทุกคนได้รับรู้ และเข้าใจอย่างละเอียด
- 3) ให้ความรู้เกี่ยวกับข้อตกลงเขตการค้าเสรีแก่ข้าราชการทุกระดับ โดยเฉพาะระดับท้องถิ่นที่ทำงานกับเกษตรกรโดยตรงต้องมีความรู้เพียงพอที่จะถ่ายทอดให้เกษตรกรเข้าใจได้

5.3.10 ข้าราชการ ตำบลศรีอ อำเภอกุมภวาปี จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร พัฒนาสินค้า OTOP ให้มีคุณภาพจนสามารถแข่งขันกับสินค้าจากต่างประเทศได้

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

- 1) สร้างอาชีพเสริมให้เกษตรกร ในหมู่บ้านมีหญิงไทยที่แต่งงานกับชายชาวเยอรมันแล้วส่งเสริมให้ชาวบ้านทอผ้าไหม โดยตนเองลงทุนปลูกต้นหม่อนและเลี้ยงตัวไหม หาเส้นไหมมาให้ชาวบ้านทอ และเป็นตัวแทนนำผ้าไหมไปจำหน่ายยังประเทศเยอรมัน
- 2) มีนโยบายช่วยเหลือเกษตรกรในเรื่องพักชำระหนี้ที่ชัดเจน

5.3.11 ข้าราชการ ตำบลนิคมสงเคราะห์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ ส่งเสริมกลุ่มโอท็อปที่ดำเนินการอยู่แล้วให้

สามารถจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากธนาคารเพื่อการเกษตร และธนาคารออมสิน และควรจัดเกรตวิสาหกิจชุมชน ส่วนวิสาหกิจชุมชนที่ทำกิจกรรมไม่ถูกต้องหรือไม่ต่อเนื่อง 2 ปี ให้ปลดออกจากทะเบียน ใช้มาตรฐานอุตสาหกรรมและมาตรฐานอาหารและยาเป็นตัวควบคุมคุณภาพ

5.3.12 ข้าราชการ ตำบลกุตหมากไฟ อำเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี

(1) การพึ่งพาตนเองของเกษตรกร ผู้ให้ข้อมูลคิดว่าเกษตรกรไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ทำได้เพียงรอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

(2) การช่วยเหลือจากภาครัฐ

1) หาดตลาดใหม่ๆ ให้กับสินค้าทางการเกษตร ไม่ใช่เพียงแค่ส่งเสริมให้ผลิตจนล้นตลาด ที่สุดท้ายไม่มีใครซื้อ

2) นโยบายของรัฐบาลควรมีความแน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลงไปเปลี่ยนมา เพราะการแปลงนโยบายทางการเกษตรไปสู่การปฏิบัติ จำเป็นต้องใช้เวลาอย่างน้อย 2-3 ปี จึงจะเห็นผล ที่ผ่านมารัฐบาลเปลี่ยนนโยบายทางการเกษตรเกือบทุกปี ไม่ทันเห็นผลได้เลย ก็ต้องทำโครงการใหม่อีกแล้ว การพัฒนาทางการเกษตรจึงไม่มีความต่อเนื่อง ดูเหมือนไม่มีความจริงจังจะพัฒนาสู่ความสำเร็จ

3) ควรส่งเสริมให้ผลผลิตของเกษตรกรสามารถพัฒนากลายเป็นสินค้าเพิ่มมูลค่า และสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถพัฒนาหีบห่อบรรจุภัณฑ์ทางการเกษตรให้ดึงดูดผู้ซื้อ โดยส่งนักวิชาการหรือนักวิจัยมาทำงานร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ เช่น ที่กุตหมากไฟเคยมีนักวิชาการเกษตรของญี่ปุ่นมาดูงาน และเล่าให้ฟังว่าที่ประเทศญี่ปุ่นไม่นิยมกินมะม่วงเป็นลูก แต่จะบรรจุเนื้อมะม่วงลงในหีบห่อ สามารถใช้ช้อนตักกินเหมือนกินไอศกรีม เป็นต้น

4) เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับ FTA แก่ประชาชนทั่วไป ให้ทราบทั้งข้อดีข้อเสีย ผลกระทบต่อสังคมไทย

5) ปลุกฝังค่านิยมไทยแก่เด็กนักเรียน เพราะปัจจุบันเด็กและเยาวชนนิยมสินค้าจากต่างประเทศ กินแต่ผลไม้จากประเทศจีน เช่น แอปเปิล เป็นต้น หรือกินเคเอฟซี พิซซ่า เพราะหาซื้อง่าย ราคาถูก และดูทันสมัย